

BETÆNKNING

OM

ÆNDRING AF REGLERNE OM FORÆLDELSE AF GÆLDSFORDRINGER

AFGIVET AF DEN VED
JUSTITSMINISTERIETS SKRIVELSE AF 13. APRIL
1951 UDPEGEDE DELEGEREDE

BETÆNKNING NR. 174

KØBENHAVN 1957

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning.....	5
I. De gældende regler om forældelse i Danmark, Finland, Norge og Svbrige. Det nordiske samarbejde.....	6
II. Udkast til lov om forældelse af gældsfordringer.....	11
III. Bemærkninger til lovudkastet.....	16
IV. Forslag til ændring af stempelovens § 29 med dertil knyttede bemærkninger.....	42
V. Udkast til bekendtgørelse i medfør af § 12 i udkast til lov om forældelse af gældsfordringer samt bemærkninger dertil.....	43
VI. Præklusions-lovgivningen i Danmark, Finland, Norge og Sverige.	44

Bilag.

1. Sammenstilling af dansk, finsk, norsk og svensk udkast til lov om forældelse af gældsfordringer.....	47
2. Norsk lov om forældelse af fordringer af 27. juli 1896 med senere ændringer.....	70

INDLEDNING.

Ved skrivelse af 13. april 1951 anmodede justitsministeriet professor ved Aarhus Universitet, dr. juris Knud Illum om som repræsentant for Danmark at deltage i et nordisk samarbejde med henblik på en ændring af de gældende regler om forældelse og præklusion.

Til deltagelse i dette samarbejde udpegedes fra finsk side professor, dr. juris Aarne Rekola, fra norsk side højesteretsdommer C. Stub Holmboe og fra svensk side revisionssekreterare, senere hovrättspresident Mauritz Wijnbladh.

I dagene fra den 24. til 26. november 1952 afholdt de delegerede et orienterende møde i Oslo. Efter at der som arbejdsgrundlag fra dansk side var udarbejdet et foreløbigt udkast til en ny forældelseslov, fortsattes samarbejdet på et møde i Aarhus i tiden fra den 27. maj til den 6. juni 1953. Der har derefter været afholdt møder i Helsingfors 17.-28. maj 1954, i Umeå 22.-30. august 1955 og i Oslo 1.-10. august 1956.

Som resultat af de delegeredes arbejde foreligger fra dansk side nedenstående betænkning, bestående af et afsnit om de gældende regler om forældelse i Danmark, Finland, Norge og

Sverige og om det nordiske samarbejde, et udkast til lov om forældelse af gældsfordringer samt bemærkninger til dette.

I betænkningen er endvidere optaget forslag om ændring af stempelovens § 29 med dertil knyttede bemærkninger samt et udkast til bekendtgørelse i medfør af § 12 i udkastet til lov om forældelse af gældsfordringer og bemærkninger dertil.

Endelig indeholder betænkningen en redegørelse for de delegeredes arbejde med spørgsmålet om en ændring af præklusionslovgivningen.

Som bilag til betænkningen er optrykt en sammenstilling af de af de 4 landes delegerede udarbejdede lovudkast samt en gengivelse af den norske lov om forældelse af 27. juli 1896.

Varetagelsen af sekretærforretningerne har været overdraget dommer i Vestre Landsret Poul Rønnov.

Aarhus, i april 1957.

Knud Illum

Poul Rønnov

I.

DE GÆLDENDE REGLER OM FORÆLDELSE I DANMARK, FINLAND, NORGE OG SVERIGE. - DET NORDISKE SAMARBEJDE.

I tiden op mod slutningen af det 19. århundrede var de regler, som i de nordiske lande var gældende med hensyn til forældelse af fordringer, i det store og hele ensartede. I *Danmark* var disse regler bygget på bestemmelsen i D.L. 5-14—4, som direkte kun angik gældsbreve, men som analogisk udstraktes til at gælde fordringer i almindelighed. Efter denne bestemmelse var forældelsesfristen 20 år, regnet fra fordringens stiftelse, og afbrydelse af forældelsen kunne ske ved anerkendelse fra skyldner til fordringshaver eller ved påmindelse fra fordringshaver til skyldner. I *Norge* var reglerne ganske tilsvarende, idet de hvilede på den med D.L. 5-14—4 enslydende bestemmelse i N.L. 5-13-2. I *Sverige*, hvor den almindelige forældelsesfrist tidligere ligeledes havde været 20 år, men i året 1800 var nedsat til 10 år, var reglerne om forældelse samlet i forordningen af 4. marts 1862, hvorefter den 10-årige forældelse regnedes fra fordringens stiftelse, og afbrydelse af forældelsen kunne foruden ved skyldners anerkendelse ske ved en simpel påmindelse fra fordringshaver til skyldner. I *Finland* gav forordningen af 9. november 1868 regler om forældelse, der i alt væsentligt stemmer med den svenske lov af 1862.

I marts 1889 blev der af repræsentanter for den danske handelsstand overfor justitsministeriet udtalt ønske om, at der måtte blive tilvejebragt hjemmel for en kortere forældelsesfrist for regningskrav i handelsforhold, og at der fra regeringens side måtte blive indledet forhandling med den svenske og norske regering om en tilsvarende forandring i disse landes lovgivning. I anledning heraf blev der rettet henvendelse til regeringerne i Norge og Sverige om en revision af den i de 3 lande gældende forældelseslovgivning gennem samarbejde mellem delegerede fra de 3 lande. Medens den svenske regerings svar gik ud på, at der ikke for tiden mentes at være trang til en revision af den svenske forældelseslovgivning, blev det af det norske justis- og politidepartement udtalt, at man anså en revision af Norges forældelseslovgivning for påkrævet, og at man ligeledes ville finde det særdeles ønskeligt, at der søgtes opnået så vidt muligt ens-

artede regler i de 3 lande. Departementet henstillede imidlertid, at der i et af landene blev udarbejdet et foreløbigt udkast til en ny forældelseslov, således at dette udkast kunne tjene som grundlag for senere fælles drøftelser; det danske justitsministerium anmodede herefter kriminalretsassessor Thomsen om at affatte et foreløbigt lovudkast. Da justitsministeriet havde modtaget et sådant, udpegedes fra dansk side assessor Thomsen og fra norsk side bureauchef i justis- og politidepartementet Beichmann til som delegerede at træde i forhandling med henblik på tilvejebringelsen af udkast til en såvidt muligt fælles dansk-norsk forældelseslovgivning. Efter at det foreløbige udkast havde været genstand for drøftelse mellem de nævnte delegerede, og der var udarbejdet et foreløbigt udkast til en norsk forældelseslov af den norske delegerede, nedsatte det norske justisdepartement i november 1892 en komite på 4 medlemmer - heriblandt bureauchef Beichmann - med det hverv at udarbejde et lovudkast på grundlag af det foreløbige udkast og i fortsættelse af det påbegyndte samarbejde mellem de delegerede. Et af denne komite udarbejdet revideret udkast til en norsk forældelseslov blev derefter gjort til genstand for drøftelse mellem komiteens medlemmer og den danske delegerede, som i foråret 1894 til justitsministeriet afgav et på grundlag heraf udarbejdet ændret udkast til en dansk forældelseslov, i hovedtrækkene overensstemmende med et af nævnte komite til det norske justisdepartement afgivet udkast.

De nævnte udkast adskilte sig meget væsentligt fra hidtil gældende ret. For det første var forældelsesfristen fastsat til 3 år for de i praksis hyppigst forekommende fordringer, herunder fordringer støttet på overenskomst om løsørekøb, leje- og arbejdsaftale, fordring på rente eller på restance af andre periodiske ydelser, der ikke kan betragtes som afdrag på en skyldig kapital samt statens eller kommunens krav på skatter eller afgifter af offentligretlig natur. Løvrigt var fristen fastsat til 10 år bortset fra ganske få tilfælde, hvor 20 års fristen bibeholdtes. For det andet regnedes forældelsesfristen fra fordringens

forfaldstid, og for det tredje var fristerne formede som påtalefrister, således at afbrydelse af forældelsen - foruden ved skyldners anerkendelse - alene kunne ske ved retsforfølgning og ikke som hidtil ved en blot påmindelse. Endelig var der i de to udkast givet regler om forlængelse af fristen i visse særlige tilfælde, hvor det kunne befrygtes, at en fastholdelse af den korte forældelsesfrist ikke ville levne fordringshaveren tilstrækkelig tid til at gøre hans ret gældende.

Det danske justitsministerium tiltrådte assessor Thomsens ændrede udkast i dets helhed og fremsatte det som lovforslag i rigsdagssamlingen 1894-95, ledsaget af bemærkninger, som ligeledes var affattet af assessor Thomsen, og som for en væsentlig del var en gengivelse af indholdet af to betænkninger, hvormed han havde ledsaget henholdsvis sit foreløbige og sit ændrede udkast.

I disse bemærkninger er det med hensyn til indførelsen af en kort forældelsesfrist anført, at en sådan efterhånden er indført i de fleste fremmede lovgivninger, ikke blot for hæringsdrivendes regningskrav på deres private kunder, men også for et meget stort antal af andre kontraktmæssige fordringer, som stiftes i daglig handel og vandel og efter deres natur er bestemt til hurtig afvikling.

Baggrunden for en kort forældelsesfrist er den omstændighed, at forældelsens formål ved mange arter af fordringer ikke på fyldestgørende måde kan opnås ved en så lang forældelsesfrist, som kan være nødvendig ved f. eks. gældsbrevsfordringer, den eneste klasse fordringer, som lovgiveren havde for øje ved bestemmelsen i D.L. 5-14-4. Det fremhæves i bemærkningerne som forældelseslovgivningens formål, at den på den ene side skal yde et værn mod uretmæssige krav, og at den på den anden side i det hele skal bidrage til, at fordringer afvikles eller dog bringes på det rene inden for en rimelig tid. I sidstnævnte henseende skal lovgivningen således navnlig sikre imod, at en skyldner efter lang tids forløb kan blive overrasket med en gammel fordring, som han måske aldrig har vidst påhvilede ham - hvilket navnlig kan forekomme ved erstatningskrav og ved hæftelse for en andens forpligtelser - eller som han forlængst havde glemt eller var ophørt at regne med. Med hensyn til forældelseslovgivningens førstnævnte formål — at sikre mod uretmæssige krav - fremhæves det, at faren ved en for lang forældelsesfrist væsentlig beror derpå, at det for den, der bliver sagsøgt som skyldner ifølge en fordring,

der angives at være stiftet for lang tid siden, men som i virkeligheden er afgjort eller overhovedet aldrig har været gyldigt stiftet, kan være blevet umuligt at imødegå kravet på fyldestgørende måde, fordi de pågældende forhold ligger så langt tilbage i tiden. Det nævnte formål med forældelsen vil ved mange arter af fordringer kræve en nogenlunde kort forældelsesfrist. Med hensyn til næringsdrivendes regningskrav på deres kunder og fordringer af lignende art er forholdet således det, at de i reglen afgøres straks eller indenfor en kortere tid, og at skyldneren meget ofte betaler uden at modtage kvittering. Det er heller ikke almindeligt, at folk fører nøjagtigt regnskab over, hvad de giver ud eller bliver skyldige for ydelser af den omhandlede art. Skal en forældelseslov virkelig kunne sikre folk imod at blive tvunget til at betale sådanne uretmæssige krav, er det derfor nødvendigt at indskrænke forældelsesfristen for slige fordringer til nogle få år. Til støtte herfor lader sig også anføre den betragtning, at ved krav af den omhandlede art vil selve den omstændighed, at der er hengået længere tid, siden den påståede fordring angives at være stiftet, kunne vække sandsynlighed for, at fordringen enten aldrig har eksisteret, eller i alt fald senere er blevet afgjort. Også det foran omtalte andet formål med forældelseslovgivningen, at den i det hele skal bidrage til at fremme regelmæssig afvikling af formueforpligtelser, vil ved fordringer af den her omhandlede art kræve en temmelig kort forældelsesfrist. Både for skyldnerens og for fordringshaverens økonomi er det af vigtighed, at disse forpligtelser afvikles regelmæssigt og hurtigt. En skyldners stilling vil således blive ganske uholdbar, hvis slige løbende forpligtelser får lov at stå hen fra det ene år til det andet og derved hober sig op. Omvendt er det for den næringsdrivende af væsentlig betydning, at han ikke, ved at give sine kunder kredit dels udsætter sig for ligefremme tab, dels binder sin driftskapital og dels endelig nødsages til selv i større omfang at gøre brug af kredit, hvorved hans driftsomkostninger forøges.

Med hensyn til valget af 3 år som den regelmæssige længde af den kortere forældelsesfrist, anføres det i assessor Thomsens bemærkninger, at en sådan regel har mange forbilleder i udlandets lovgivning, og at en synderlig længere frist formentlig ikke vil svare til formålet. Med hensyn til valget af 10 år som den almindelige forældelsesfrist for de fordringer, som ikke rammes af 3 års forældelsen, anføres det, at 20 år

må anses for en uforholdsmæssig lang frist under nutidens forhold, samt at man i Sverige, hvor 10 års forældelsen blev indført allerede i året 1800, har bibeholdt denne frist ved loven af 1862, hvorhos den samme frist gælder i Finland i henhold til loven af 1868.

Bestemmelsen i det danske og det norske lovudkast, hvorefter udgangspunktet for beregningen af forældelsesfristen skal være fordringens forfaldstid og ikke dens stiftelsestid, begrundes i bemærkningerne dermed, at en sådan forandring må anses for temmelig uundgåelig, for så vidt angår den kortere frist, idet forældelse ellers i mange tilfælde ville indtræde inden - eller i hvert fald meget kort tid efter - fordringens forfaldstid. Med hensyn til den 10 års forældelsesfrist fremhæves det, at en ordning, hvorefter fristen regnes fra fordringens stiftelse, vil medføre uholdbare resultater, hvis man ikke undergiver den indskrænkninger, som det kan blive vanskeligt at angive på fyldestgørende måde. I så henseende henvises til sådanne fordringer som krav på livsforsikringssum eller overlevelserente samt til, at domstolene hidtil har kunnet undgå for hårde resultater, fordi reglen i D.L. 5-14-4 og N.L. 5-13-2 kun er givet for en enkelt klasse fordringer, medens det uden for disse fordringers område drejer sig om en analogisk anvendelse. Ganske afgørende for spørgsmålet om fristens udgangspunkt bliver imidlertid - og dette gælder både den kortere og den længere forældelsesfrist - de grunde, som nedenfor anføres for at gøre fristen til en påtalefrist. Det nævnes endelig i bemærkningerne, at forslaget om at lade forældelsen løbe fra fordringens forfaldstid stemmer med, hvad der gælder i alle lande udenfor de nordiske.

Som anført gik det danske og det norske lovudkast ud på, at forældelsesfristen gøres til en påtalefrist, inden hvis udløb fordringshaveren — såfremt han ikke forinden kan få fordringen betalt eller få en betryggende anerkendelse fra skyldneren - må påbegynde det søgsmål, hvorunder han vil opnå dom eller fyldestgørelse for fordringen. I bemærkningernes motivering herfor fremhæves først visse indvendinger mod den hidtil gældende dansk-norske (og svensk-finske) ordning, hvorefter fordringshaveren til enhver tid blot ved at minde skyldneren om hans forpligtelse kunne afværge forældelsens indtræden for et tidsrum af yderligere 20 år. Det er således uheldigt at skulle stole på vidneforklaringer om et muligt påkrav eller en påmindelse, som måske angives at have fundet sted for mange år siden.

Endvidere tilfredsstilles forældelseslovgivningens formål - at yde værn mod uretmæssige krav og at bidrage til, at fordringer afvikles eller bringes på det rene inden en rimelig tid - kun mangelfuldt ved en ordning, hvorefter fordringshaveren har det i sin magt til enhver tid ved blot at tilkendegive skyldneren, at han mener at have et krav på ham, at holde sig adgang åben til at indtale dette krav indenfor nye 3, 10 eller 20 år. Til støtte for den i udkastet foreslåede ordning anførtes det videre i bemærkningerne, at erfaringer fra England og Nordamerika, hvor man havde samme ordning, viste, at denne havde givet anledning til forholdsvis meget få tvistigheder, medens det modsatte var tilfældet under kontinentale lovgivninger, der havde samme system som tidligere gældende nordisk lov. Fremdeles vil et system, hvorefter forældelsesfristen er en påtalefrist, af sig selv give besvarelsen på en række spørgsmål, som ellers kan kræve særskilt, mere eller mindre vilkårlig løsning. Det gælder således f. eks. spørgsmålet om den habilitet, der skal fordras hos den, overfor hvem afbrydelsesskridt foretages, spørgsmålet om betingelserne for repræsentation af fordringshaver eller skyldner ved iværksættelsen af afbrydelsesskridt samt spørgsmålet om den betydning, som skal tillægges processuelle skridt, der som sådanne er mangelfulde, eller en forfølgning, som frafaldes. Imod at gøre forældelsesfristen til en påtalefrist kunne rejses den indvending, at når der intet er at få hos skyldneren, og fordringshaveren ikke kan få ham til at give en skriftlig anerkendelse, vil loven efter omstændighederne komme til at stille fordringshaveren det alternativ enten at spille penge på en forfølgning, som intet indbringer ham, eller at miste sin fordring. Denne indvending imødegås imidlertid i bemærkningerne: Hvis skyldneren ikke bestrider fordringen, vil han som regel være villig til at give en anerkendelse, når han derved for øjeblikket kan slippe for videre ubehageligheder. Såfremt han bestrider fordringen, vil det være en uheldig regel, om fordringen kan holdes i kraft i yderligere 3, 10 eller 20 år, blot fordi fordringshaveren tilkendegiver skyldneren, at han mener, at fordringen eksisterer. I et sådant tilfælde bør det netop ved en retslig afgørelse slås fast, om fordringen eksisterer eller ikke.

I Norge blev et på grundlag af udkastet udarbejdet lovforslag gennemført som lov af 27. juli 1896 om forældelse af fordringer, der trådte i kraft den 1. januar 1897 og afløste den

hidtidige almindelige forældelsesbestemmelse i N.L. 5-13-2. Lovens tekst er aftrykt som bilag til denne betænkning.

I Danmark lykkedes det ikke at gennemføre forslaget. Derimod fik man ved lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer en speciel forældelseslov omfattende stort set de samme fordringer, som ved udkastet var foreslået gjort forældelige på 3 år. For disse fordringer fastsættes i lovens § 1 en forældelsesfrist på 5 år, der dog ikke finder anvendelse, når der for fordringen er udstedt gældsbrief eller tilvejebragt andet særligt retsgrundlag, hvorved dens tilblivelse og størrelse er anerkendt af skyldneren eller på anden måde skriftligt fastslået. Efter § 2 regnes forældelsesfristen fra forfaldstid, hvorhos der også med hensyn til afbrydelse fastsættes lignende regler som i assessor Thomsens udkast. Forældelsen afbrydes dels ved retsforfølgning, dels ved skyldnerens anerkendelse af gælden. I § 3 findes en regel om standsning af forældelsens løb, når fordringshaveren på grund af utilregnelig uvidenhed om sit krav eller om skyldnerens opholdssted har været ude af stand til at gøre sin ret gældende. Endelig fastslås det i § 4 udtrykkeligt, at den almindelige forældelsesfrist af 20 år vedbliver at gælde ved siden af den i § 1 fastsatte, hvilket vil sige, at Danske Lovs bestemmelse stadig i princippet er den almindelige forældelsesregel.

I Sverige og i Finland er der ikke sket ændringer i den almindelige forældelseslovgivning siden de ovenfor omtalte love af 1862 og 1868.

På baggrund af den således eksisterende retstilstand i de 4 nordiske lande må det forekomme ønskeligt, at reglerne i forældelseslovgivningen gennemarbejdes påny, og at de såvidt muligt — på samme måde som det er sket med andre vigtige love på formuerettens område, såsom købeloven, aftaleloven, kommissionsloven, lov om køb på afbetaling og gældsbriefsloven — gøres fællesnordiske. Det bemærkes i denne forbindelse, at initiativet til et fællesnordisk samarbejde om revision af forældelseslovgivningen er udgået fra Norge, hvor forældelsesloven af 1896 nu har været i kraft i over 50 år, og hvor der derfor kan være grund til — uanset at lovens hovedprincipper har virket tilfredsstillende — at tage enkeltheder i loven op til revision.

Det foreliggende lovudkast bygger for en meget væsentlig del på de udkast, som tilvej ebragtes gennem det dansk-norske samarbejde i 1890'erne, og på den norske lov, som fremgik deraf, men indeholder dog samtidig en række

ændringer og supplerende bestemmelser. Der foreligger samtidig fra finsk, norsk og svensk side lovudkast, som er overensstemmende hermed, ikke blot i hovedlinien, men også i de fleste enkeltbestemmelser, hvilket vil ses af den sammenstilling af de 4 landes udkast, som findes optrykt som bilag til denne betænkning. En fuldstændig ensartethed vil efter sagens natur vanskeligt kunne gennemføres på et område som forældelseslovgivningen, der griber ind i lovgivningen på en række andre områder.

Med hensyn til udkastets systematik bemærkes:

I § 1 angives i stk. 1 genstanden for forældelsen, medens den vigtigste følge af forældelsen behandles i stk. 2.

I §§ 2-15 indeholdes reglerne om 10-årig og 3-årig forældelse. I et første underafsnit, omfattende §§ 2-10, behandles forældelsesfristerne. § 2 fastsætter således den almindelige forældelsesfrist til 10 år, medens § 3 angiver området for den kortere forældelsesfrist på 3 år. Herefter følger i § 4 en regel om forældelse af fordring på bank, sparekasse eller offentlig kasse med hensyn til deri indsatte eller forvarede midler. I § 5 indeholdes den almindelige regel om udgangspunktet for forældelsesfristen, medens §§ 6-10 indeholder særlige regler om visse grupper af fordringer, nemlig erstatningskrav udenfor kontraktsforhold (§ 6), fordringer på livrente, pension, underholdsbidrag m. v. (§ 7), fordringer i henhold til forløfte og anden samskyldnerforpligtelse (§ 8), regreskrav mellem solidariske skyldnere (§ 9) og visse mortifikationskrav med hensyn til masse-gældsbriefe samt rente- og udbyttekuponer (§ 10). I et andet underafsnit, omfattende §§ 11-15, indeholdes forskellige i fordringshaverens interesse givne regler om tillægsfrister.

§ 16 giver en regel om ekstraordinær forældelse på 20 år fra fordringens stiftelse, gældende for fordring på erstatning udenfor kontraktsforhold og andre fordringer, for hvilke der ikke er fastsat bestemt forfaldstid. § 17 giver en særregel om forældelse af forpligtelse til indskud i selskaber.

I §§ 18-25 er samlet reglerne om afbrydelse af forældelse. § 18 omhandler afbrydelse ved skyldners anerkendelse og §§ 19-21 afbrydelse ved fordringshavers foretagelse af retslige skridt. § 22 tilsigter at afværge, at fordringshaverens ret forspildes på grund af processuelle fejl m. v. § 23 omhandler den nye forældelse, som løber efter sket afbrydelse. § 24 hjemler i visse sær-

lige situationer en lempelse af de krav, der ellers stilles med hensyn til fordringshaverens indledning af retsforfølgning. § 25 giver en regel for tilfælde, hvor forældelsens afbrydelse bliver umuliggjort.

I § 26 findes en særregel om erstatningskrav i forbindelse med straffesag, og i §§ 27-29 behandles virkningen af forældelsen.

Lovens følgende hovedafsnit indeholder forskellige almindelige bestemmelser. § 30 fastsætter, i hvilket omfang lovens regler skal kunne fraviges ved aftale. § 31 giver en regel til nærmere præcisering af forældelsesfristens afslutning. I § 32 findes en regel af international-privatretlig karakter. § 33 tager sigte på at supplere lovbestemmelser, der indeholder forældelsesbestemmelser afvigende fra forældelsesloven, med denne lovs bestemmelser. I lovens sidste hovedafsnit indeholdes i § 34 bestemmelser om lovens ikrafttræden og i § 35 om ophævelse af en række ældre forældelsesbestemmelser.

Medens der iøvrigt med hensyn til udkastets enkeltheder henvises til bemærkningerne nedenfor til de enkelte paragraffer, skal her alene gøres nogle bemærkninger om valget af 3 år som længden af den kortere forældelsesfrist, gældende for de i dagliglivet hyppigst forekommende fordringer, samt om et spørgsmål, der som værende nærmest af processuel karakter ikke har fået udtryk i nogen bestemmelse i lovudkastet.

Når man har valgt at fastsætte fristen for den korte forældelse til 3 år, skyldes dette i første række, at den norske lov af 1896 har denne frist, og at erfaringerne fra Norge efter mere end et halvt århundredes anvendelse af reglen ikke taler imod denne længde af fristen. Det bør i denne forbindelse også fremhæves, at det danske lovforslag af 1894 havde 3 års forældelse, jfr. de ovenfor omtalte bemærkninger til lovforslaget, og at man fra svensk-finsk side, hvor man ikke hidtil har haft regler om kort forældelsesfrist, regnet fra forfaldstid, går ind for en 3 års regel. Endelig kan det anføres, at forholdene siden den danske forældelseslov af 1908, der indførte en forældelse på 5 år, i det hele har udviklet sig i retning af større hurtig-

hed. Det må herefter anses for ubetænkeligt at nedsætte fristen fra 5 år til 3 år. Det bemærkes herved, at en sådan nedsættelse ikke blot er i skyldnernes interesse, men også må antages at tjene fordringshavernes tarv, jfr. hvad der ovenfor er sagt om disses interesse i indskrænket kreditgivning. Hertil kommer, at det foreliggende udkast i lighed med forslaget af 1894 indeholder en række bestemmelser om forlængelse af fristen i kombinationer, hvor det kan befrygtes, at der ellers ikke levnes fordringshaveren tilstrækkelig tid til at gøre hans ret gældende.

Udkastet tager ikke stilling til spørgsmålet, om domstolene under en retssag om en fordring ex officio skal tage i betragtning, at fordringen er forældet. Såfremt sagsøgte (skyldneren) udebliver, og det fremgår af sagsøgerens (fordringshaverens) fremstilling af sagen, at fordringen er forældet, vil efter dansk og norsk ret dommeren frifinde sagsøgte, jfr. Østre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1936 A, side 647. Det følger af det anførte, at frifindelse ikke vil sk«, blot fordi forældelsesfristen for den indtalte fordring er udløbet, idet sagsøgeren, hvis han anfører, at debitor har anerkendt fordringen f. eks. for 2 år siden, da vil opnå domfældelse. Hvad der gælder, hvis sagsøgte giver møde og påstår frifindelse, men ikke påberåber sig forældelse, er i norsk ret omtvistet, men den almindelige mening synes dog at være, at retten i så fald ikke skal tage hensyn til forældelsen; dette stemmer også med dansk ret, hvor en modsat opfattelse ville betyde, at dommeren af egen drift måtte søge oplysning om, hvorvidt betingelserne for forældelse er opfyldt, herunder om afbrydelse eller fristforlængelse er indtrådt; en sådan undersøgelsesvirksomhed kan i hvert fald ikke anses for hjemlet i landsretssager. Da spørgsmålet er af processuel art og som sådant ikke bør behandles isoleret alene for forældelsessituationen, har man anset det for rettest ikke at optage nogen bestemmelse derom i udkastet, hvorved iøvrigt bemærkes, at svensk og finsk ret indtager det standpunkt, at domstolene aldrig - end ikke i udeblivelsessager — ex officio skal tage hensyn til forældelsen.

II.

UDKAST TIL LOV OM FORÆLDELSE AF GÆLDSFORDRINGER.

§ 1.

Stk. 1. Fordringer på penge eller andre ydelser forældes efter reglerne i denne lov.

Stk. 2. Ved forældelsen mister fordringshaveren sin ret til at kræve opfyldelse.

10-årig og 3-årig forældelse.

Forældelsesfristerne.

§ 2.

Stk. 1. Forældelsesfristen er 10 år, når ikke andet er bestemt.

Stk. 2. Når fordringen er fastslået ved retsforlig eller andet eksigibelt forlig, jfr. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 2, ved dom eller anden retsafgørelse, eller når der for fordringen er udstedt gældsbev, er forældelsesfristen 10 år, selv om fordringen iøvrigt ville være underkastet en kortere forældelse. Dette gælder dog ikke fordring på senere forfaldende ydelser af den i § 3, nr. 2 og 3, omhandlede art.

§ 3.

For følgende fordringer er forældelsesfristen 3 år:

1. Fordringer, der vedrører
 - a. salg eller anden overdragelse af løsøre,
 - b. brug af fast ejendom eller løsøre,
 - c. ophold, fortæring eller undervisning,
 - d. befordring af personer eller gods,
 - e. arbejde eller personlig virksomhed af enhver art.
2. Fordring på rente eller på udbytte fra aktieselskab eller andet selskab med begrænset ansvar.
3. Fordring på pension, livrente, aftægtsydelse, underholdsbidrag eller andre ydelser, der forfalder med bestemte mellemrum og ikke er afdrag på en skyldig hovedstol.
4. Fordring på erstatning for skade tilføjet uden for kontraktsforhold.
5. Fordring, som uden for tilfælde af svig haves på betaling af, hvad nogen har ydet i urigtig formening om, at forpligtelse hertil påhvilede ham.

6. Fordring på skat, gebyr eller anden afgift af offentligretlig natur.

§ 4.

Undtaget fra forældelse ifølge §§ 2 og 3 er fordring på bank, sparekasse eller offentlig kasse i anledning af indskud eller værdier, som er givet i forvaring. Med banker sidestilles de institutioner og personer, der ved kongelig anordning sidestilles med banker, jfr. § 54 i checkloven nr. 69 af 23. marts 1932.

§ 5.

Stk. 1. Forældelsesfristen regnes fra den dag, da fordringen er forfalden, når ikke andet er bestemt.

Stk. 2. Er fordringens forfaldstid afhængig af opsigelse, påkrav eller lignende skridt fra fordringshaverens side, regnes forældelsesfristen fra den dag, til hvilken fordringshaveren tidligst kunne have bevirket, at fordringen forfaldt. Er fordringen på grund af skyldnerens misligholdelse forfalden, eller kan den ifølge aftalen bringes til at forfalde før den ellers bestemte tid, regnes forældelsesfristen dog først fra den tid, da fordringshaveren har meddelt skyldneren, at han gør forfaldsgrunden gældende, eller fra det tidspunkt, hvortil fordringen er opsagt.

§ 6.

Ved erstatningskrav uden for kontraktsforhold regnes forældelsesfristen fra den dag, da skadelidende fik kundskab om skaden og den ansvarlige, eller da han ved anvendelse af rimelig agtpågivenhed ville have fået sådan kundskab.

§ 7.

Er aftale indgået om sådanne tilbagevendende ydelser, som omhandles i § 3 nr. 3, og der er forløbet 10 år fra den dag, da den sidste ydelse betaltes eller, om ingen betaling har fundet sted, fra den dag, da den første ydelse forfaldt, er ethvert krav ifølge aftalen forældet.

§ 8.

Stk. 1. Når en fordring er sikret ved forløfte, bestemmes forældelsesfristen over for forloveren ved de for forældelse af fordringen på hovedskyldneren gældende regler. At fyldestgørelse først kan kræves hos forloveren, efter at betaling forgæves er søgt hos hovedskyldneren, kommer ikke i betragtning ved fristens beregning.

Stk. 2. Forældelse, der er indtrådt over for en af flere skyldnere, der over for fordringshaveren hæfter én for alle og alle for én, er uden indflydelse på dennes krav mod de øvrige, medmindre andet er aftalt. Denne regel finder også anvendelse på fordring ifølge forløfte, selv om kravet mod hovedskyldneren er forældet.

§ 9.

Stk. 1. Når flere skyldnere hæfter én for alle og alle for én, og en af dem har indfriet sin forpligtelse, indtræder han i henseende til forældelse af krav på medskyldnere i fordringshaverens retsstilling. Er kravet på medskyldnerne ikke forældet på det tidspunkt, da en af disse har opfyldt fordringen, eller forældelsen er afbrudt over for ham, forældes det tidligst 6 måneder efter indfrielsen eller afbrydelsen.

Stk. 2. Har skyldnerne i forening forpligtet sig ved aftale, forældes krav på nogen medskyldner i anledning af fordringens indfrielse tidligst 3 år, efter at indfrielse er sket.

§ 10.

Stk. 1. Den, som inden 10 år fra forfaldsdag har anmeldt for skyldneren, at et for fordringen udstedt massegælds-brev er bortkommet, og som antagelig gør sin ejendomsret, kan efter fristens udløb fordringens gælds-brevets beløb betalt.

Stk. 2. Tilsvarende gælder om rente- eller udbyttekuponer, når anmeldelse er sket inden 3 år.

Stk. 3. Er der ved fordringens stiftelse gyldigt truffet aftale om en særlig forældelsesfrist, gælder i stedet denne frist.

Stk. 4. Krav på betaling i henhold til stk. 1-3 forældes på 3 år.

Tillægsfrister.

§ 11.

Såfremt skyldneren forsætligt har givet urigtige oplysninger eller undladt at meddele pligtig underretning om omstændigheder, hvoraf fordringens tilværelse eller forfaldstid er afhængig, indtræder forældelse ikke, før der er for-

løbet 3 år, efter at fordringshaveren er blevet bekendt med de nævnte omstændigheder.

§ 12.

Stk. 1. Dersom skyldneren ved kravets opståen eller senere har haft bopæl eller fast ophold i landet, og han derefter har forladt landet, eller hans bopæl eller opholdssted ikke kan efterspores, indtræder forældelse tidligst 1 år, efter at fordringshaveren fik eller ved anvendelse af rimelig agtpågivenhed ville have fået kundskab om, at skyldneren har fast ophold i landet, og om hans opholdssted, dog senest 20 år efter den i stk. 2 nævnte anmeldelse.

Stk. 2. Det er dog en betingelse for den i stk. 1 fastsatte forlængelse af forældelsesfristen, at fordringshaveren før forældelsesfristens udløb skriftligt har gjort anmeldelse om fordringen til Københavns byret. Fordringen bliver da at indføre i en dertil indrettet bog. Har skyldneren bekendt bopæl i udlandet, giver retten ham meddelelse om anmeldelsen i anbefalet brev.

Stk. 3. Nærmere forskrifter om, hvorledes anmeldelsen skal være affattet og om førelsen af den i stk. 2 omhandlede bog, kan gives af justitsministeriet.

§ 13.

Stk. 1. Dersom skyldneren eller fordringshaveren dør inden udløbet af forældelsesfristen, eller dersom fordringshaveren inden samme tidspunkt forsvinder eller bliver umyndiggjort, eller hans bo bliver taget under konkursbehandling, indtræder forældelse tidligst årsdagen efter den nævnte begivenhed.

Stk. 2. Forældelsesfristen kan dog ikke på grund af flere sådanne begivenheder forlænges ud over et år fra den dag, da den efter lovens øvrige bestemmelser ville være udløbet.

§ 14.

Stk. 1. Er der inden forældelsesfristens udløb af skyldneren eller i hans bo udfærdiget proklama eller anden offentlig indkaldelse, hvorved fordringshaverne opfordres til inden en vis tid at anmelde deres krav, indtræder forældelse ikke før udløbet af den i indkaldelsen satte frist.

Stk. 2. Er der inden forældelsesfristens udløb åbnet forhandling om tvangsakkord for skyldneren, indtræder forældelse ikke før afholdelsen af det i lov nr. 225 af 14. april 1905 § 6 omhandlede møde.

Stk. 3. Er - uden for tilfælde af offentlig konkurs- eller skiftebehandling, jfr. § 20 - anmeldelse betimelig sket i henhold til stk. 1 og 2, indtræder forældelse ikke, før der er forløbet 1 år efter indkaldelsesfristens udløb eller afholdelse af det nævnte møde.

§ 15.

Stk. 1. Såfremt skyldneren er værge eller fuldmægtig for fordringshaveren, og fordringsforældelse af den grund må anses som uforenelig med skyldnerens pligt til at varetage fordringshaverens interesser, indtræder forældelse ikke, før der er forløbet 3 år efter hvervets ophør eller det tidligere tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der iøvrigt kan gøre kravet gældende på fordringshaverens vegne, er blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes. Tilsvarende gælder om fordring, som af selskab, forening, stiftelse eller lignende haves mod bestyrelsesmedlem i samme.

Stk. 2. Den i stk. 1 omhandlede udskydelse af forældelsen gælder også for den i §§ 16 og 17 omhandlede forældelse.

20-årig forældelse.

§ 16.

Stk. 1. Fordring på erstatning udenfor kontraktforhold såvel som andre fordringer, for hvilke der ikke er fastsat bestemt forfaldstid, forældes i hvert fald, når der er forløbet 20 år fra fordringens stiftelse. Det samme gælder for de i § 4 omhandlede fordringer, selv om de måtte have bestemt forfaldstid.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt. finder dog ikke anvendelse på fordringer, der forfalder ved nogens død, eller på fordringer på sådanne tilbagevendende ydelser, som omhandles i § 3, nr. 3. Det samme gælder forpligtelse ifølge massegældsbrief.

Om forældelse af forpligtelse til indskud i selskaber.

§ 17.

Forpligtelse i henhold til selskabskontrakt til at gøre indskud i selskabet forældes 10 år efter medlemsforholdets ophør.

Afbrydelse af forældelse.

§ 18.

Forældelsen afbrydes, når skyldneren over for fordringshaveren udtrykkeligt eller stil-

tiende anerkender sin forpligtelse, såsom ved løfte om betaling eller erlæggelse af rente.

§ 19.

Stk. 1. Forældelsen kan endvidere afbrydes ved, at fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren til erhvervelse af retsforlig, dom eller anden retsafgørelse.

Stk. 2. Indtales fordringen ved domstol, er det afgørende, at stævning er indleveret til retten, eller at fordringen er gjort gældende under retssag.

Stk. 3. Er det vedtaget, at tvist om en fordring skal afgøres ved voldgift, eller er anden særlig afgørelsesmåde hjemlet, afbrydes forældelsen, når fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har iværksat, hvad der fra hans side skal gøres for at sætte sagen i gang, og derefter fremmer den uden uforholdent ophold.

§ 20.

Er skyldnerens bo taget under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, afbrydes forældelsen, når anmeldelse af fordringen er kommet frem til skifteretten. I konkurstillfælde regnes afbrydelsens virkning, når anmeldelse er sket inden udløbet af det i boet udstedte proklama, fra konkursens begyndelse. Afbrydelsen har også virkning i forhold til skyldneren eller hans arvinger.

§ 21.

Stk. 1. Er en fordring fastslået ved dom eller eksigibelt forlig, afbrydes forældelsen, når begæring om udlæg er indkommet til fogeden inden udløbet af forældelsesfristen, og forretningen derefter bliver fremmet.

Stk. 2. Når fordringen kan inddrives ved udpantning, afbrydes forældelsen, når udpantning er foretaget inden udløbet af forældelsesfristen.

§ 22.

Stk. 1. Hvis den af fordringshaveren iværksatte forfølgning ikke fører til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse eller til tvangsfuldbyrdelse, og dette ikke skyldes forsætligt forhold fra fordringshaverens side, vedvarer virkningen af den betimelige påtale i 6 måneder, efter at fordringshaveren har fået meddelelse om, at forfølgningen er afsluttet. Har han ikke fået sådan meddelelse inden rimelig tid, regnes fristen fra det tidspunkt, da fordringshaveren fik kendskab til forholdet eller burde have søgt oplysning derom.

Stk. 2. Tilsvarende gælder, dersom fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har indgivet konkursbegæring, uden at konkurs er påfulgt, eller dersom forfølgningen fører til en retsafgørelse, der kan indbringes for domstol eller anden myndighed, uden at der herfor er fastsat nogen særlig klagefrist.

Stk. 3. Inden for den i stk. 1 fastsatte frist står derhos særskilt påtale mod skyldneren eller hans arvinger fordringshaveren åben, dersom fordringen er anmeldt under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, men den her ikke har opnået at blive anerkendt.

§ 23.

Stk. 1. Når forældelsen afbrydes, løber en ny forældelsesfrist i overensstemmelse med reglerne i denne lov.

Stk. 2. Sker afbrydelsen ved forfølgning efter § 19, regnes den nye frist fra den dag, da retsforlig er indgået, dom er afsagt eller anden retsafgørelse truffet. Er fordringen anerkendt under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, regnes den nye frist fra bobehandlingens slutning. Sker afbrydelsen ved tvangsfuldbyrdelse efter § 21, regnes den nye frist fra forretningens slutning.

§ 24.

Stk. 1. Hæfter flere skyldnere én for alle og alle for én, og fordringshaveren rettidigt har indledt retsforfølgning, jfr. § 19, mod en af dem, skal fordringen mod de øvrige anses som betimelig påtalt, når han inden udløbet af forældelsesfristen har givet dem varsel om forfølgningen på den i lov om rettens pleje for forkyndelse af stævninger bestemte måde, og han derhos forfølger sin fordring inden 6 måneder, efter at sagen er afsluttet ved forlig, dom eller på anden måde.

Stk. 2. Samme regel gælder, når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom sag er rejst af eller mod fordringshaveren.

§ 25.

Dersom forældelsens afbrydelse bliver umuliggjort som følge af uovervindelig hindring (indenlandsk eller udenlandsk lovforskrift eller andre tilfælde af vis major), indtræder forældelse tidligst 6 måneder efter hindringens ophør.

Om erstatningskrav i forbindelse med straffesag.

§ 26.

Erstatningskrav, der udspringer af en strafbar handling, kan uanset fordringens forældelse fremsættes under en straffesag, hvorunder skyldneren findes skyldig i den handling, der medfører erstatningsansvar, eller ved særskilt søgsmål anlagt inden 6 måneder, efter at fældende dom i straffesagen er blevet endelig.

Virkningen af forældelse.

§ 27.

Forældelse af en fordring omfatter også rente og lignende ydelse.

§ 28.

Uanset fordringens forældelse bevarer fordringshaveren aftalt modregningsret og ret til modregning mod krav, der udspringer af det samme retsforhold som den forældede fordring, og som er stiftet, inden forældelse indtrådte.

§ 29.

Stk. 1. Tilbageholdsret og håndpanteret berøres ikke af fordringens forældelse. Det samme gælder om underpant i fast ejendom, når panthaveren har overtaget pantet til brug.

Stk. 2. Panteretten for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev for en bestemt angiven sum i fast ejendom eller registreret pant i skib eller skibspart forældes ikke. Det skal derhos have sit forblivende ved de hidtil gældende regler om forældelse af fordringer sikrede ved tinglyst skifteekstrakt.

Stk. 3. Løvrigt bortfalder den for en fordring stiftede panteret, når fordringen forældes.

Stk. 4. En sælgers ejendomsforbehold over leveret løsøre taber sin virkning, når hans ret til købesummen er faldet bort ved forældelse.

Stk. 5. Af rettigheder, der som grundbyrder hviler på fast ejendom, er alene de enkelte forfaldne ydelser genstand for forældelse.

Almindelige bestemmelser.

§ 30.

Stk. 1. Vedtagelse af, at forældelse ikke skal indtræde i overensstemmelse med reglerne i denne lov, er uforbindende for skyldneren. Efter fordringens stiftelse kan aftale om fristforlængelse dog træffes med virkning for indtil 3 år ad gangen, regnet fra aftalen.

Stk. 2. Forældelsesfristen for fordringer efter massegældsbreve kan forlænges eller forkortes ved udtrykkelig bestemmelse i gældsbrevet.

Stk. 3. Forældelsesfristen for fordringer ifølge rente- eller udbyttekuponer kan forlænges ved aftale, men kan ikke forkortes.

Stk. 4. Aftale, hvorefter forældelse kan indtræde tidligere end efter denne lov, kan tilsidesættes helt eller delvis, såfremt det måtte findes utilbørligt eller klart stridende mod god forretningsskik at gøre den gældende.

§ 31.

Stk. 1. Til frister efter denne lov medregnes den dag, der efter sit tal i måneden svarer til den dag, hvorfra fristen regnes. I mangel af tilsvarende dag udløber fristen på den sidste dag i måneden.

Stk. 2. Udløber fristen på en helligdag eller på grundlovsdagen, forlænges fristen til den næstfølgende søgnedag.

§ 32.

Selv om en fordring iøvrigt skal bedømmes efter fremmed ret og efter denne ikke er forældet, forældes den desuagtet efter denne lov, når skyldneren i hele forældelsestiden har haft bopæl eller ophold her i riget.

§ 33.

Når der i lov er fastsat særlige forældelses-

frister eller andre særlige bestemmelser om forældelse for visse fordringer, kommer denne lovs regler til anvendelse i den udstrækning, hvori ikke andet følger af vedkommende lov eller af forholdets særlige beskaffenhed.

Ikrafttrædelse m. v.

§ 34.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1960. Den kommer til anvendelse også på tidligere stiftede fordringer, der ikke inden den nævnte dag er forældet efter de hidtil gældende regler. Dog skal forældelse i medfør af denne lov i intet tilfælde indtræde før udgangen af året 1962, medmindre fordringen også ville være forældet på et tidligere tidspunkt efter de hidtil gældende bestemmelser.

Stk. 2. Afbrydelse af forældelse, der har fundet sted før lovens ikrafttræden, bevarer virkning lige med afbrydelse efter denne lov, selv om den ikke er sket på den i loven foreskrevne måde.

§ 35.

Fra lovens ikrafttræden ophæves D.L. 5-14-4, lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer, lov nr. 111 af 31. marts 1926 om tinglysning § 42, lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af borgerlig straffelov § 16 og lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve § 25 og kap. 6.

III.

BEMÆRKNINGER TIL LOVUDKASTET.

ad § 1.

ad 1. stk.

Genstanden for forældelse er angivet som fordringer på penge eller andre ydelser. Ved denne formulering er der ikke tilsigtet nogen ændring af forældelsesreglernes anvendelsesområde i forhold til gældende dansk ret. Anvendelsen af ordet fordringer betyder således ikke en begrænsning **til**, hvad der i ældre teori betegnedes som »obligatoriske« rettigheder i modsætning til »tinglige« rettigheder. Dette fremgår forudsætningsvis af udkastets § 29, stk. 3, hvorefter panterrettigheder bortfalder ved forældelse, medmindre andet er bestemt. At ordet »fordringer« lader sig anvende på »tinglige« krav, fremgår iøvrigt af ordene i konkurslovens § 7: »fordringer på boet eller genstande, som hører dertil«. Ligesom panterrettigheder kan forældes, er der heller intet til hinder for at antage, at en ved kontrakt erhvervet ret til løsøre eller fast ejendom kan forældes, selv om erhververen har opnået omsætningsbeskyttelse, jfr. Ussing Obligationsret side 473 ff. og 488, og Illum Tingsret II side 89 ff. samt Vestre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1927 A side 484. Derimod kan en ejers vindikationsret ikke betegnes som en fordring og er således ikke genstand for forældelse, men den kan bortfalde ved hævd. Hvis en køber efter køkets afvikling har overladt den købte ting til sælgeren til forvaring eller leje, må forældelse af køberens ret til tingen også være udelukket.

Om forældelse af en sælgers ret til på grundlag af ejendomsforbehold at tage den solgte genstand tilbage er givet en regel i udkastets § 29, stk. 4, jfr. bemærkningerne hertil.

En servitutret kan efter sit indhold ikke betegnes som en fordringsret og er derfor uforældelig. Det samme gælder lejerens ret til brug af det lejede. Hvis lejemålet ikke er tiltrådt, må det dog antages, at lejeren har en fordring på lejemålets iværksættelse, som er genstand for forældelse, jfr. Ussing Obligationsret, side 475.

Om forældelse af grundbyrderettigheder henvises til udkastets § 29, stk. 5, og bemærkningerne hertil.

En pengeseddel hjemlede tidligere fordring på et vist kvantum guld, og den norske forældelseslov indeholder i § 19 en regel, hvorefter fordring efter pengeseddel ikke er genstand for forældelse. Samme regel har været anset som gældende efter dansk ret, jfr. Ussing Obligationsret, side 476. Efter at guldindløseligheden er ophævet, kan retten ifølge en pengeseddel næppe betegnes som en fordringsret, hvorimod pengesedlen må opfattes som et omsætningsmiddel med selvstændig værdi, der ikke er genstand for forældelse. Der er derfor ikke i udkastet optaget nogen regel om pengesedler.

Ved formuleringen »fordringer på penge eller andre ydelser« er det antydet, at krav på undladelse ikke er genstand for forældelse, hvilket stemmer med den almindelige opfattelse i dansk ret, jfr. Ussing Obligationsret, side 471–72. Efter norsk ret er et krav, som går ud på, at skyldneren skal undlade noget, ingen fordring og således ikke genstand for forældelse. Derimod forældes efter svensk og finsk ret undladelsespligt efter samme regler som andre fordringer. En forældelseslov, der lader forældelsesfristen løbe fra forfaldstid, vil iøvrigt være uanvendelig på krav på undladelser, idet et sådant krav ikke har nogen forfaldstid. Såfremt der på grund af overtrædelse af undladelsespligten opstår krav på erstatning eller konventionalbod, må sådanne krav forældes efter almindelige regler. Ved at undtage selve undladelsespligten fra forældelse er der ikke taget stilling til, om den kan bortfalde ved frihedshævd, jfr. Ussing Obligationsret, side 472.

I Ussing Obligationsret side 476 antages det, at krav på at få en legitimation ikke forældes, når skyldneren kan opfylde kravet uden opoffelse af formue eller arbejde. En sådan regel er ikke uforenelig med udkastets formulering.

ad 2. stk.

I dansk-norsk teori udtrykkes forældelsens virkning sædvanligt derhen, at fordringen ophører eller bortfalder. På linie hermed anvender den danske forældelseslov af 1908 § 2 udtrykket, at fordringen fortabes, og den norske forældel-

seslovs § 1 udtaler, at fordringen bortfalder. De svenske og finske forfattere synes derimod at hælde til den anskuelse, at fordringen er bestående trods forældelsen, og de svenske og finske forældelseslove anvender den udtryksmåde, at fordringshaveren »have sin talan emot gældnären förlorat«. Denne forskel i udtryksmåde dækker dog ikke over nogen væsentlig realitetsforskel, omend den forældede fordring efter gældende svensk-finsk ret kan anvendes til modregning i noget større udstrækning end i dansk-norsk ret. I udkastet er ikke taget stilling til dette terminologisk-dogmatiske spørgsmål, idet der intetsteds anvendes den udtryksmåde, at fordringen bortfalder ved forældelse. Der bruges kun mere neutrale udtryk som, at fordringen forældes, eller at forældelse indtræder, hvorhos § 1, stk. 2, udtrykker den vigtigste følge af fordringens forældelse, at den ikke kan gøres gældende under retsforfølgning.

Om forældelsens virkning, bl. a. med hensyn adgangen til modregning, henvises iøvrigt til §§ 27-29 og bemærkningerne dertil.

ad § 2.

I overensstemmelse med gældende norsk ret er længden af den almindelige forældelsesfrist fastsat til 10 år, som - jfr. udkastets § 5 - regnes fra fordringens forfaldstid, medens den almindelige forældelsesfrist i gældende dansk ret er 20 år fra fordringens stiftelse, D.L. 5-14-4. Med hensyn til begrundelsen for at vælge åremålet 10 år henvises til det foran side 7-8 gengivne uddrag af bemærkningerne til lovforslaget af 1894. Om den norske forældelsesfrist på 10 år udtaler højesteretsdommer Stub Holmboe i sin bog, »Foreldelse av fordringer«, at den har vist sig tilstrækkelig, men at en frist, som skal gælde alle fordringer, vanskeligt kan være væsentligt kortere, idet den ikke blot skal give kreditor tilstrækkelig tid til at afbryde forældelsen - det kan han gøre meget hurtigt - men den skal først og fremmest give begge parter rimelig tid til en fredelig afvikling af forholdet.

Efter stk. 1 er 10 år den almindelige forældelsesfrist, som kommer til anvendelse, hvor ikke artdre bestemmelser i udkastet eller i den øvrige lovgivning foreskriver en anden frist. På grund af bestemmelsen i udkastets § 3, som undergiver de i dagliglivet hyppigst forekommende fordringer 3 års forældelse, bliver den 10 års forældelse — ligesom hidtil den 20 års

forældelse efter D.L. 5-14-4 - kun den teoretiske hovedregel.

Selv om en fordring omfattes af § 3, kan imidlertid forældelsesfristen alligevel blive 10 år, nemlig i kraft af bestemmelsen i § 2, stk. 2, hvorefter forældelsesfristen på 10 år bliver anvendelig også på fordringer, der ellers ville være underkastet en kortere forældelse, såfremt fordringen er fastslået ved eksigibelt forlig, ved dom eller anden retsafgørelse, eller når der for fordringen er udstedt gælds-brev.

Efter § 1, stk. 2, i forældelsesloven af 1908 kræves til udelukkelse af den femårige forældelse, at der for fordringen er udstedt gælds-brev eller tilvejebragt andet særligt retsgrundlag, hvorved dens tilblivelse og størrelse er anerkendt af skyldneren eller på anden måde skriftligt fastslået. Efter denne bestemmelse er det ikke tilstrækkeligt, at der foreligger en skriftlig kontrakt, såsom lejekontrakt, købekontrakt eller entreprisekontrakt, men der må foreligge en skriftlig anerkendelse af fordringen, løsvet fra det gensidige mellemværende mellem parterne. Den nærmere fortolkning har givet anledning til mange retssager, og da det må anses for tvivlsomt, om der - bortset fra retsafgørelser og visse forlig — er nogen afgørende grund til at gå videre end til de tilfælde, hvor der foreligger anerkendelse ved egentligt gælds-brev, har udkastet ladet det blive herved og slettet tilføjelsen om andet særligt retsgrundlag. Til gengæld har man udtrykkeligt nævnt de af den hidtidige formulering omfattede tilfælde, at fordringen er fastslået ved retsforlig eller andet eksigibelt forlig, dom eller anden retsafgørelse. Dette sidste ord omfatter f. eks. voldgiftsafgørelse eller afgørelse truffet af landsskatteretten eller en vand-løbsret. Derimod bevirker anmeldelse og anerkendelse af en fordring i skyldnerens konkursbo ikke, at fordringen undergives forældelse på 10 år i stedet for på 3 år, men har alene den virkning, at der over for skyldneren personlig løber en ny 3 års forældelse, regnet fra konkursbehandlingens slutning, jfr. udkastets § 23 og efter hidtidig ret Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1935 A, side 253. Dette må formentlig gælde, selv om anerkendelse af fordringen sker ved skifterettens dom, idet en sådan dom alene har virkning for bomassen, men ikke er bindende for skyldneren, i forhold til hvem dommen ikke er nogen retsafgørelse. Udpantning kan ikke siges at være en retsafgørelse, hvorved fordringen er fastslået, jfr. fra hidtidig praksis Højesterets dom i Ugeskrift for Rets-

væsen 1931 A, side 107, hvor udpantning i fast ejendom for et skattekrav ikke an toges at skabe et særligt retsgrundlag. Tilsvarende må formentlig gælde for udlæg; men spørgsmålet har mindre interesse, fordi der til grund for en fordring, der inddrives ved udlæg, vil ligge en dom eller et forlig, således at fordringen af denne grund er undergivet 10-årig forældelse. Om den nye frist, der løber efter afbrydelse af forældelsen ved udlæg, henvises til bemærkningerne til § 23.

Når der for en fordring er opnået dom, udgør de renter, der er forfaldet før domsafsigelsen, en del af domskravet og er derfor underkastet 10 års forældelse; dette gælder, uanset om beløbet er regnet ud, eller der — hvilket er det sædvanlige — blot er angivet rentefod og udgangspunkt for renteberegningen. Derimod medfører udstedelse af gældsbrev eller erhvervelse af retsforlig, dom eller anden retsafgørelse ikke, at senere forfaldne renter — eller andre ydelser af den i § 3, nr. 2 og 3, omhandlede art — undergives den 10-årige forældelse. Dette, som ikke er direkte udtalt i forældelsesloven af 1908, men som stemmer med hidtidig retspraksis, jfr. f. eks. Østre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1927 A, side 400, er nu udtrykkelig nævnt i udkastet.

Den omstændighed, at bestemmelsen i udkastets § 2, stk. 2, ikke — som i 1908-loven — er knyttet som en modifikation til den treårige (hidtil femårige) forældelse, medfører, at bestemmelsen får et videre anvendelsesområde. F. eks. vil efter udkastet opnået dom for vekselgæld betyde, at gælden undergives 10-årig forældelse. Derimod kommer bestemmelsen ikke til anvendelse på fordringer, der iøvrigt ville være underkastet en længere forældelse, f. eks. de i § 4 omhandlede fordringer. Hvis der opnås dom for en sådan fordring, løber efter § 23 en ny 20 års frist fra dommen.

ad § 3.

I § 3 opregnes de fordringer, for hvilke den kortere forældelsesfrist af 3 år skal gælde. Reglerne om den kortere forældelse i gældende dansk og norsk ret er — bortset fra fristens længde — nært beslægtede. I forhold hertil medfører udkastet nogle ændringer og tilføjelser, jfr. nærmere nedenfor ved gennemgangen af de enkelte arter af fordringer. Om de grunde, der har ført til at vælge fristen på 3 år fremfor 5 års fristen i forældelsesloven af 1908, henvises til side 10.

ad nr. 1.

Medens 1908-loven benytter formuleringen »Fordringer, som støttes på overenskomst om«, har udkastet anvendt den mere omfattende formulering »Fordringer, der vedrører«. Medens allerede 1908-lovens formulering omfatter alle fordringer, der kan udledes af det pågældende kontraktsforhold, herunder ikke blot parternes gensidige krav på de aftalte ydelser samt fordringer, der knytter sig accessorisk hertil, f. eks. krav på godtgørelse for udlæg, men også erstatningskrav i anledning af misligholdelse af kontrakten, medfører udkastets formulering, at også krav hidrørende fra »negotiorum gestio« (uanset besørgelse af en andens anliggender) undergives den hurtige forældelse. Som et praktisk eksempel herpå har man fra norsk side nævnt det tilfælde, at en skiløber, som har indladt sig på en tur, der overstiger hans kræfter, ikke vender hjem til ventet tid og derved foranlediger udsendelse af hjælpeekspeditioner. Som et andet eksempel kan nævnes transport af en tilskadekommet til sygehus. Krav på godtgørelse af udgifter til sådanne foranstaltninger bør naturligt forældes efter samme regler som krav, der støttes på aftale, bl. a. fordi grænsen mellem stiltiende anmodning og ingen anmodning er flydende.

Som en yderligere begrundelse for den foreslåede mere omfattende formulering kan nævnes, at man derved opnår, at tjenestemænds krav på visse ydelser fra det offentlige, f. eks. rejsegodtgørelser eller honorarer for kommissionsarbejde, forældes efter samme regler som lønkrav. Efter hidtidig dansk ret er tjenestemænds lønkrav anset for omfattet af 1908-lovens § 1, nr. 2. Kravene på de ovennævnte ydelser ville imidlertid ikke kunne omfattes af en sådan bestemmelse og ville — da de i reglen ikke kan siges at være støttet på overenskomst — heller ikke kunne anses omfattet af lovens § 1, nr. 1e, om fordringer, der støttes på overenskomst om arbejde eller personlig virksomhed.

Det bør bemærkes, at formuleringen »fordringer, der vedrører« kun omfatter krav mellem de personer, der er parter i vedkommende aftale, eller som vedkommende ydelse direkte angår, men derimod ikke krav, som en part ifølge særlig aftale måtte have imod tredjemand i anledning af den pågældende ydelse eller betaling derfor. F. eks. vil krav mod en medinteressent på deltagelse i udgiften til en købt løsørengstand forældes på 10 år.

Under litra a har man slettet ordene »varer

eller andet« som overflødige. Man har endvidere - for at nærme sig svensk-finsk formulering - slettet den udtrykkelige bestemmelse i den nugældende lov om, at fordring på vederlag for løsøre, der er afhændet som tilbehør til fast ejendom, undtages fra den korte forældelse. Bestemmelsen tager navnlig sigte på tilfælde, hvor en gård sælges med besætning og redskaber eller en fabrik med løse maskiner og transportmidler, alt for en samlet salgssum. I sådanne tilfælde vil man antagelig også uden udtrykkelig lovbestemmelse anvende 10 års fristen på den samlede købesum, idet man betragter salget af den faste ejendom som hovedindholdet af kontrakten. Efter omstændighederne vil dette gælde, selv om det af salgsaftalen kan ses, hvor stor en del af købesummen der falder på løsøret, når det alligevel er naturligt at betragte købesummen som en helhed, særlig når der skal betales afdrag på den samlede sum, uden at der skelnes mellem løsøre og fast ejendom. Det samme må antagelig også gælde køberens krav som følge af misligholdelse, for så vidt de angår kontrakten i dens helhed. Derimod synes den nugældende regel ikke at være rimelig, når der er tale om misligholdelseskra, der alene knytter sig til enkelte løsørengstande.

Litra b er enslydende med 1908-loven.

I litra c er »forplejning« udgået og »undervisning« optaget som nyt. Begge ændringer er sket for at opnå så vidt muligt enslydende lovtekster i alle fire lande. Slettelsen af ordet forplejning er uden realitetsbetydning, da forplejning dækkes af ordene ophold og forført samt af litra e. Undervisning er medtaget efter ønske fra finsk side, idet man ikke fandt undervisning klart omfattet af den hidtidige formulering, hvor hjemmelen til hurtig forældelse af krav støttet på overenskomst om undervisning måtte baseres på en kombination af litra b, c og e.

Litra d er enslydende med 1908-loven.

Litra e svarer til 1908-lovens litra e, men nogle redaktionelle ændringer er foretaget.

Det bør bemærkes, at de forskellige litra under § 3, nr. 1, undertiden må kombineres. Som eksempel herpå kan nævnes en kontrakt om reklamering i en biograf, hvor litra b og litra e må kombineres. Bestemmelsen bør i det hele fortolkes omfattende.

ad nr. 2 og 3.

Bestemmelserne i nr. 2 og 3 svarer til 1908-lovens § 1, nr. 2, jfr. norsk lov § 5, nr. 3. Både den danske og den norske lov fremhæver, at

reglen kun er anvendelig på forfaldne krav eller restancer, men da dette er en selvfølgelig forudsætning efter udkastets § 5, hvorefter forældelsesfristen regnes fra forfaldstid, er begrænsningen slettet som overflødig. Om forældelse af de i nr. 3 omhandlede fordringer, også i den udstrækning de ikke er forfaldne, henvises iøvrigt til udkastets § 7 og bemærkningerne dertil.

Medens den danske lov udtrykkeligt medtager grundbyrder, nævnes disse ikke i den norske lov, hvoraf de imidlertid desuagtet antages at være omfattet. Man har derfor ikke fundet det nødvendigt at nævne grundbyrderne og undgår derved at gentage 1908-lovens betingelse, at afgiften uden særlig vedtagelse går over fra ejer til ejer. Da der næppe findes grundbyrder, for hvilke dette ikke gælder, synes det overflødig at opretholde denne begrænsning, så meget mere som den kortvarige forældelse næppe bør være afhængig af, om denne betingelse er opfyldt.

Lige så lidt som 1908-loven har udkastet udtrykkeligt medtaget lønninger. Efter 1908-loven er det som ovenfor nævnt fast antaget i praksis, at tjenestemandslønninger og andre lønninger, der ikke kan betragtes som vederlag i et gensidigt kontraktsforhold - i hvilket tilfælde forholdet omfattes af nr. 1 e -, går ind under 1908-lovens § 1, nr. 2, jfr. Ussing Obligationsret side 486 og Poul Andersen Forvaltningsret side 186. Efter udkastet vil alle arter af lønninger og dermed beslægtede ydelser omfattes af nr. 1 e (»fordringer, der vedrører . . . arbejde eller personlig virksomhed«).

Det er i dansk ret omtvistet, om den korte forældelse omfatter fordring på forfaldet aktieudbytte, såfremt der ikke er udstedt kuponer, i hvilket tilfælde gældslovens §§ 25 og 46 kommer til anvendelse. Man har således fundet det tvivlsomt, om en sådan fordring, der kun haves under forudsætning af, at selskabet har givet overskud, og fordeling af udbytte er besluttet, kan kaldes en fordring på restance af ydelse, der forfalder med bestemte mellemrum. Udkastet har løst tvivlen derved, at fordring på udbytte fra aktieselskab eller andet selskab med begrænset ansvar udtrykkeligt er medtaget, og sammen med fordring på rente opført under nr. 2, medens de øvrige tilfælde er opført under nr. 3. Udtrykket »selskab med begrænset ansvar« omfatter ikke kommanditselskab, idet der i et sådant selskab er nogen, hvis ansvar ikke er begrænset.

Udkastets øvrige afvigelser fra 1908-lovens § 1, nr. 2, er af redaktionel karakter.

Som det fremgår af lovtekstens formulering er opregningen under nr. 3 ikke udtømmende. Som eksempler på, hvad der omfattes af bestemmelsen, kan nævnes løbende kontingenter, præmier og provisioner.

ad nr. 4.

Nr. 4 omhandler erstatningskrav udenfor kontraktsforhold. Om udgangspunktet for forældelsen af sådanne krav henvises til § 6 og bemærkningerne dertil.

Efter § 1, nr. 5, i 1908-loven forældes krav på erstatning for skade udenfor kontraktsforhold på 5 år, medmindre skaden er bevirket ved en forbrydelse, for hvilken der under offentlig straffesag pålægges straf. I så fald gælder den almindelige forældelsesregel i D.L. 5-14-4, som dog med hensyn til forældelsesfristens udgangspunkt suppleres af bestemmelsen i § 16 i lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af borgerlig straffelov, hvorefter krav på erstatning for skade forvoldt ved en strafbar handling forældes i 20 år, regnet fra det tidspunkt, da den skadelidende har fået sådan kundskab, at han bliver i stand til at gøre sit krav gældende ved dansk domstol.

I norsk ret indeholdes reglerne om forældelse af krav på skadeserstatning i ikrafttrædelseslov til borgerlig straffelov af 22. maj 1902 § 28. Fristen er i almindelighed 3 år, regnet fra den dag, da skadelidende blev vidende om skaden og den for samme ansvarlige, men når erstatningskravet udspringer af et strafbart forhold, forlænges fristen til 10 år. I sidste fald kan kravet endvidere altid indtales under en straffesag, hvorunder den tiltalte straffældes.

I svensk-finsk ret gælder ingen særregler om erstatning for skade udenfor kontraktsforhold.

Under de fællesnordiske forhandlinger har der været enighed om, at der ikke er grund til at undtage strafbare handlinger i almindelighed fra den kortvarige forældelse. Det bør tilstræbes, at erstatningskrav for skade udenfor kontraktsforhold bringes på det rene ved søgsmål inden en vis kortere tid, og det synes i hvert fald ubegrundet at gøre undtagelse herfra for politiforseglesernes vedkommende. At den handling, hvorved skaden er voldt, også rummer en overtrædelse af færdselsloven, bygningslovgivningen, brandlovgivningen, stærkstrømsregulativet etc., bør ikke medføre senere forældelse. Derimod kunne der måske være grund til at ud-

sondre de grovere forbrydelser til særskilt behandling, idet det kan virke stødende, at ethvert krav her skal være bortfaldet efter 3 års forløb. Man har derfor indgående overvejet, om det ville være rimeligt at undtage krav, der hidrører fra alvorlige forbrydelser, fra den kortvarige forældelse. Imidlertid har erstatningsreglerne ikke større praktisk betydning netop ved de alvorlige forbrydelser, idet erstatning sjældent betales og i særdeleshed ikke længere tid efter gerningen. Hertil kommer, at det altid volder betydelige vanskeligheder at bestemme, hvilke forbrydelser der som særlig alvorlige skal undergives særregler, og at afgrænsningen af en undtagelsesregel vil blive ret vilkårlig. Man har derfor fundet det mest rimeligt ikke at give nogen almindelig undtagelsesregel om forældelse af erstatningskrav hidrørende fra alvorlige forbrydelser. For dog at afbøde de mest stødende virkninger af forældelsen stiller man i § 26 forslag om, at erstatningskrav altid kan fremsættes i forbindelse med en straffesag, hvorunder skyldneren findes skyldig i den handling, der medfører erstatningsansvar, jfr. bemærkningerne til § 26.

ad nr. 5.

Bestemmelsen, som navnlig har betydning ved krav på tilbagebetaling af skatte- og afgiftsbeløb, som det offentlige med urette har oppebåret, er enslydende med 1908-lovens § 1, nr. 6. Efter formuleringen af bestemmelsen i udkastets § 3, nr. 1 («fordringer, der vedrører») vil tilbagebetalingskrav ofte omfattes af sidstnævnte bestemmelse, men bestemmelsen i nr. 5 er videregående, idet den ikke er begrænset til at angå bestemte retsforhold.

Under de fællesnordiske forhandlinger er der rejst tvivl om, hvorvidt den foreslåede regel yder fordringshaveren tilstrækkelig sikkerhed i de tilfælde, hvor tilbagebetalingskravet er fastslået under genoptagelse af en tidligere pådømt retssag. Genoptagelse af en borgerlig retssag kan finde sted, når nye beviser er fremkommet, selv om der er forløbet mere end tre år fra opfyldelsen af den afsagte dom. Det er da anført, at genoptagelsen ikke bør blive virkningsløs, fordi kravet på tilbagebetaling er forældet. Uanset den således rejste tvivl har man imidlertid ikke ønsket at foreslå nogen særregel om genoptagelse, dels fordi tilfældet er så lidet praktisk, dels fordi man er gået ud fra, at domstolene ikke ville fortolke loven således, at tilbagebetalingskravet var forældet, før dommen

i genoptagelsessagen var afsagt, men regne forældelsen fra denne dom.

ad nr. 6.

Medens forældelsesloven af 1908 i § 1, nr. 4, hjemler kortvarig forældelse af statens eller kommunens krav på skatter eller afgifter af offentligretlig natur, nævner den norske forældelseslov i § 5, nr. 2, også gebyrer og medtager endvidere fordring på sådanne ydelser til offentlige fonds eller indretninger eller offentlige tjenestemænd.

Der er formentlig ikke grund til at gøre forældelsesreglen for de heromhandlede krav snævrere end efter norsk ret, og man har derfor fundet det rimeligst at formulere bestemmelsen som omfattende fordring på skat, gebyr eller anden afgift af offentligretlig natur uden at nævne, hvem ydelsen tilkommer.

I stedet for bestemmelsen i 1908-lovens § 1, nr. 3, om kortvarig forældelse af visse kautionfordringer indeholder udkastets § 8 mere almindelige regler om forældelse af kaution- og andre samskyldnerforpligtelser.

ad § 4.

I den norske forældelseslovs § 4 er foreskrevet en 20-årig forældelse af fordring på bank eller offentlig kasse i anledning af midler, som deri er indsatte eller givet i forvaring. En særegel er motiveret, fordi penge ofte indsættes i sparekasser og banker for at stå urørte på lang og ubestemt tid, uanset at kravet på beløbet forfalder på anfordring eller efter opsigelse med kort varsel. Det er vel tvivlsomt, om det overhovedet er påkrævet, at sådanne krav forældes; men i hvert fald må forældelsesfristen være lang. Den i udkastets § 4 foreslåede regel betyder, at disse fordringer alene forældes efter reglen i udkastets § 16 om forældelse på 20 år fra fordringens stiftelse. Hvis der i løbet af de 20 år i en kontohavers bankbog noteres indsættelse eller udtagelse af beløb eller tilskrives renter, foreligger der efter udkastets § 18 en anerkendelse af forpligtelsen, således at en ny frist af 20 år løber fra det tidspunkt, da der sidst er rørt ved kontoen, jfr. § 23. Derimod vil en rentetilskrivning, som alene foretages på indskyderens konto i bankens bøger, men som ikke meddeles indskyderen, ikke virke afbrydende.

Den foreslåede regel omfatter efter sin formulering også eventuelle erstatningskrav mod banken i tilfælde af deponerede værdiers bort-

komst. Reglen går i så henseende videre end den norske derved, at den også omfatter erstatningskrav for deponerede værdier, der ikke kan kaldes midler, f. eks. sølvtøj. Derimod omfatter bestemmelsen ikke kravet om udlevering af selve de deponerede værdier, idet et sådant vindikationskrav overhovedet ikke er genstand for forældelse, jfr. bemærkningerne foran til § 1, stk. 1.

Det må anses rigtigst, at særreglen kommer til at omfatte også den, der driver bankiers virksomhed, uden at virksomheden falder ind under bankloven, og man har da valgt at tilslutte reglen til checklovens § 54: »Ordet bank betyder i denne lov såvel banker og sparekasser samt de institutter og personer, der ved kgl. anordning sidestilles med banker.«

Som et eksempel på en offentlig kasse, der modtager indskud og deposita, kan nævnes Overformyndieret.

ad § 5.

Efter stk. 1 regnes forældelsesfristen fra den dag, da fordringen er forfalden, når ikke andet er bestemt. Denne formulering svarer til den norske forældelseslovs § 2, stk. 1. Derimod bestemmer den danske forældelseslov af 1908 i § 2, 1. pkt., forældelsens udgangspunkt som den tid, da fordringen af fordringshaveren kan kræves betalt. På grund af bestemmelsen i udkastets § 5, stk. 2, - jfr. herom nedenfor - bliver der imidlertid alligevel i det store og hele overensstemmelse mellem udkastet og gældende dansk ret.

Om begrundelsen for at lade forældelsen løbe fra fordringens forfaldstid henvises til de indledende bemærkninger. En sådan regel er fuldt ud tilfredsstillende, når det drejer sig om fordringer med bestemt forfaldstid. Hvis forfaldstiden derimod er afhængig af opsigelse, påkrav eller lignende skridt fra fordringshaverens side, vil det svække forældelsesreglernes effektivitet, hvis man først lader forældelsen løbe fra forfaldstiden, idet f. eks. fordringshaverens unkladelse af at opsiges fordringen vil medføre, at forældelse ikke indtræder. Dette er baggrunden for reglen i udkastets § 5, stk. 2, 1. pkt., som tager sigte på disse tilfælde og herom bestemmer, at forældelsesfristen regnes fra den dag, til hvilken fordringshaveren tidligst kunne have bevirket, at fordringen forfaldt. Reglen er stemmende med gældende ret, jfr. Ussing: Obligationsret, side 493.

Medens stk. 2, 1. pkt., omhandler nogle til-

fælde, hvor bestemt forfaldstid ikke er fastsat, gives i 2. pkt. en regel om de tilfælde, hvor der vel er fastsat en bestemt forfaldstid, men hvor der — enten på grund af skyldnerens misligholdelse eller på grund af opsigelse fra fordringshaverens side - bliver tale om en tidligere, men på forhånd ubestemt forfaldstid. Denne tidligere forfaldstid skal da ifølge den foreslåede regel ikke sætte forældelsens løb i gang før fra det tidspunkt, da fordringshaveren har underrettet skyldneren om, at han gør misligholdelsen gældende, eller har opsagt fordringen. Det nøjagtige udgangspunkt for denne forældelse bliver den dag, da fordringshaverens tilkendegivelse er »kommet frem« til skyldneren, jfr. grundsætningen i aftalelovens § 7. Bestemmelsens 1. led - om skyldnerens misligholdelse - er hentet fra den norske forældelseslovs § 2, stk. 3, og en hertil svarende regel er antaget i dansk ret uden særlig hjemmel, jfr. Ussing: Obligationsret, side 493.

Der er ikke i udkastet taget stilling til betydningen af løbedage i relation til forældelsens udgangspunkt. Da løbedage imidlertid ikke betyder en udskydelse af forfaldsdagen, medfører de ikke nogen forskydning af udgangspunktet for forældelsen, jfr. Ussing: Obligationsret, side 493.

ad § 6.

Krav på erstatning for skade udenfor kontraktsforhold forfalder normalt ved skadens indtræden. Hvis man regner forældelsen fra dette tidspunkt, vil der imidlertid være fare for, at fordringshaverens interesser går for nær, idet han på grund af undskyldelig uvidenhed om sit krav, herunder navnlig om, hvem der er ansvarlig for skaden, kan være afskåret fra at gøre det gældende. I § 6 foreslås derfor en udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt for sådanne tilfælde. Forbilledet for bestemmelsen er § 3 i forældelsesloven af 1908, som dog omfatter alle fordringer, der er undergivet den kortvarige forældelse, og desuden medtager uvidenhed om skyldnerens opholdssted.

Da den nævnte undskyldelige uvidenhed navnlig forekommer ved erstatningskrav udenfor kontraktsforhold, og der derfor ikke skønnes at være nogen stærk trang til en sådan forlængelse af forældelsesfristen for andre krav, har man ment at burde begrænse reglen som sket.

Det har været overvejet at give paragraffen en tilføjelse, hvorefter samme regel skulle gælde, når udførelsen af tjeneste eller andet hverv er

nogen overdraget, for erstatningskrav i anledning af hvervets udførelse. Man har imidlertid anset det for rigtigere at overlade løsningen af dette spørgsmål til retsmyndigheden, der da kan statuere culpa (ansvar udenfor kontraktsforhold) i de tilfælde, hvor der er trang dertil, således at § 6 ad denne vej bliver anvendelig. Praktisk vil det formentlig navnlig være, når den, hvem et krav er overdraget under sådanne forhold, at hvervgiveren ikke har lejlighed til kontrol, beskadiger hvervgiverens ting. Et sådant tilfælde har betydelig lighed med erstatningskrav udenfor kontraktsforhold derved, at det ofte vil være vanskeligt for fordringshaveren at blive opmærksom på, at der er grundlag for et erstatningskrav.

Det bør forøvrigt bemærkes, at en række andre bestemmelser i udkastet, gældende for alle slags fordringer, tager sigte på at beskytte fordringshaveren mod urimelige følger af uvidenhed, jfr. således §§ 11, 12 og 15, af hvilke § 12 netop - ligesom 1908-lovens § 3 - omhandler uvidenhed om skyldnerens opholdssted.

ad § 7.

Bestemmelsen, som har sit forbillede i den norske forældelseslovs § 4, nr. 2, omfatter de samme forpligtelser som udkastets § 3, nr. 3. Medens sidstnævnte bestemmelse fastsætter en forældelsesfrist på 3 år for de enkelte forfaldne ydelser, omhandler § 7 selve grundfordringens forældelse. Såfremt der ikke gives en udtrykkelig regel herom, vil disse grundfordringer være uforældelige, idet de ydelser, der først forfalder ud i fremtiden, ikke vil kunne rammes af en forældelse, der løber fra forfaldstid. Efter den foreslåede regel vil en livrente, hvoraf der aldrig er betalt nogen ydelse, forældes 10 år fra første ydelses forfaldstid, medens den, hvis betalingen er ophørt efter en vis tid, vil forældes 10 år fra den seneste betaling af en ydelse, svarende til, at hver betaling af en ydelse indebærer en anerkendelse af fordringen.

Det fremgår af bestemmelsens formulering, jfr. ordene »er ethvert krav ifølge aftalen forældet«, at når forældelse indtræder efter § 7, forældes også de ydelser, som er forfaldet indenfor de sidste 3 år, og som ikke ville være forældet endnu efter § 3, nr. 3.

I formuleringen »er aftale indgået« ligger en vis begrænsning, således at der f. eks. ikke bliver tale om forældelse af selve det familieretlige retsforhold, hvoraf underholdspigten udspringer. Ej heller kan det antages, at kravet på

underholdsbidrag ifølge en overøvrighedsresolution eller en skilsmisse - eller separationsbevilling forældes efter § 7, selv om der til grund for resolutionen eller bevillingen ligger en aftale mellem parterne. Her vil altså kun kravene på de enkelte forfaldne bidragsydelse forældes efter § 3, nr. 3. Det følger endvidere af formuleringen, at offentlige pensioner ikke forældes efter § 7, og at grundfordringen på sådanne pensioner således bliver uforældelig. Det bør i denne forbindelse bemærkes, at de i § 7 nævnte fordringer heller ikke er genstand for den i udkastets § 16 omhandlede ekstraordinære forældelse regnet fra fordringens stiftelse, jfr. § 16, stk. 2, og bemærkningerne dertil.

ad § 8.

ad stk. 1.

I stk. 1 gives regler om forældelsesfristen for en fordringshavers krav mod en kautionist. Efter den danske forældelseslov af 1908 § 1, stk. 1, nr. 3, omfatter den 5-årige forældelse også fordring ifølge forløfte for noget i loven omhandlet krav. Hvis den fordring, for hvilken kaution er indgået, er undergivet den almindelige 20-årige forældelse, gælder denne også for fordringen mod kautionisten. Efter den norske forældelseslovs § 6, stk. 1, er forældelsesfristen overfor forloveren af samme længde som overfor hovedskyldneren.

Den i 1. pkt. foreslåede regel svarer til hidtidig dansk og norsk ret, idet der dog er valgt en lidt ændret formulering. Ifølge denne »bestemmes forældelsesfristen overfor forloveren ved de for forældelse af fordringen på hovedskyldneren gældende regler«. Heraf følger, at fristen ikke nødvendigvis bliver den samme overfor kautionisten som overfor hovedskyldneren. F. eks. vil ved kaution for en fordring, der stammer fra løseørekøb, fordringen mod kautionisten forældes på 3 år uden hensyn til, om hovedskyldneren måtte have udstedt gælds-brev for fordringen, således at fordringen mod ham forældes på 10 år. Hvis derimod kaution tegnes på gælds-brevet eller med henvisning til dette, vil også kravet mod kautionisten blive undergivet 10-årig forældelse.

Efter svensk-finsk ret forældes selvskyldnerkautionistens forpligtelse i løbet af 12 måneder fra forfaldsdagen, og i finsk ret gælder tilsvarende bestemmelser om anden kaution, dog at fristen først regnes fra det tidspunkt, da

skyldnerens manglende betalingsevne er dokumenteret.

Det har under de fællesnordiske forhandlinger været overvejet, om man med forbillede i gældende svensk-finsk ret burde foreskrive en generel kortere forældelse for kautionskrav. Man er imidlertid meget tilbøjelig herfor og har herved bl. a. lagt vægt på, at der - uanset at det i almindelighed kan være ønskeligt af hensyn til kautionisterne at foreskrive en kort forældelsesfrist — ikke i forretningsforhold er grund til at behandle kautionisten mildere end hovedskyldneren. Hertil kommer, at de fleste kautionsforpligtelser tegnes på gælds-breve, og at det for den på denne måde fastslåede klare forpligtelse ikke synes urimeligt at anvende den almindelige 10-årige forældelsesfrist i § 2. Endelig må det erindres, at det, der har interesse for kautionisterne, mere er underretning om, at misligholdelse har fundet sted, end en kort forældelse. I realiteten vil det ofte være ikke blot i fordringshaverens, men også i hovedskyldnerens og kautionistens interesse, at der gennem en længere forældelsesfrist gives mulighed for at tage tiden til hjælp ved forholdets afvikling, således at kreditor enten forsøger at få hovedskyldneren til at betale eller dog iagt-tager en vis skånsomhed overfor kautionisten, hvilket vil være udelukket, hvis en kort forældelsesfrist tvinger fordringshaveren til omgående at foretage retslige skridt.

Bestemmelsen i stk. 1, 2. pkt., har sit forbillede i norsk forældelseslovs § 6, stk. 1, 2. pkt. Bestemmelsen, der har betydning ved simpel kaution, betegner en modifikation i forhold til udkastets § 5, stk. 1, derved, at forældelsesfristen for fordringen mod kautionisten løber fra et tidligere tidspunkt end denne fordrings forfaldstid, nemlig fra hovedfordringens forfaldstid.

ad stk. 2.

Stk. 2 indeholder regler om det forhold, at en fordringshaver, som har flere solidariske samskyldnere, mister sit krav mod en eller flere af disse på grund af forældelse.

Ifølge norsk forældelseslovs § 6, stk. 2, 1. pkt., bortfalder krav mod kautionisten, dersom kravet mod hovedskyldneren forældes. Denne samme regel antages at være gældende i dansk ret, jfr. Ussing, Kaution, side 200, hvor det udtales, at der er meget ringe trang til at sikre fordringshaveren i tilfælde af hovedfordringens forældelse, idet en ordentlig kreditor må være

opmærksom på faren for forældelse og så at sige altid kan forhindre den. Reglen antages endvidere at være gældende i svensk og finsk ret.

Blandt den fælles-nordiske kommissions medlemmer har der uanset den således eksisterende retsenhed på dette punkt været stærk stemning for at ændre reglen, således at det tværtimod fastslås, at kautionistens forpligtelse ikke berøres af forældelse af hovedskyldnerens forpligtelse. Overfor det af Ussing anførte synspunkt har man fremhævet, at dette kan synes at være træffende, såfremt afbrydelse af forældelsen kan finde sted ved en simpel påmindelse til hovedskyldneren, medens sagen stiller sig anderledes, når der kræves søgsmål til afbrydelsen. Et sådant søgsmål kan være forbundet med en efter omstændighederne ikke ubetydelig bekostning, og det forekommer da urimeligt at bebyrde fordringshaveren med anlæg af et sådant søgsmål mod en ikke-betalingsdygtig hovedskyldner alene for at forhindre, at kautionistens forpligtelse bortfalder som følge af hovedfordringens forældelse. På den anden side synes kautionisten ikke med føje at kunne kræve at blive befriet for sin forpligtelse, fordi kreditors krav mod hovedskyldneren forældes. Blot må det sikres ham, at han ikke fortaber sit regreskrav mod hovedskyldneren, når han har indfriet fordringen. Herom henvises til § 9 og bemærkningerne dertil.

For det tilfælde, at flere kautionister hæfter én for alle og alle for én, fastslår norsk forældelseslovs § 6, stk. 2, 2. pkt., at forældelse, der er indtrådt overfor én af kautionisterne, er uden indflydelse på fordringshaverens krav mod de øvrige. Samme regel antages i norsk ret om andre tilfælde af samforpligtelse - dog bortset fra en fordringshavers krav mod hovedskyldner og kautionist, jfr. umiddelbart ovenfor - og norsk ret stemmer på dette punkt overens med dansk ret, jfr. Ussing Obligationsret, side 514. En modsat regel gælder derimod i svensk og finsk ret. Såfremt det bestemmes, at end ikke en kreditor sikret ved kaution skal være pligtig at foretage afbrydelsesskridt overfor hovedskyldneren for at bevare sit krav mod kautionisten, jfr. bemærkningerne ovenfor, må reglen så meget mere gælde for andre tilfælde af solidarisk forpligtelse.

I stk. 2 i udkastet fastslås det derfor som en ganske almindelig regel for solidariske forpligtelser, at den omstændighed, at fordringen mod én eller flere af skyldnerne forældes, er uden indflydelse på fordringshaverens krav mod de

øvrige. Stk. 2, 2. pkt., om kautionskrav er ud fra en strengt logisk betragtning overflødig, idet 1. pkt. fører til samme resultat. Når 2. pkt. dog er medtaget, er det sket for at markere, at det er på dette punkt, udkastet betyder en ændring af hidtil gældende ret, eller - sagt på en anden måde - for at hindre, at man gennem forudsætningslæren stadig skulle nå til samme resultat som hidtidig dansk ret. Medens forslaget således ophæver den forudsætning for fordringshaverens ret til at kræve kautionisten, at fordringen mod hovedskyldneren ikke er forældet, bør det bemærkes, at forslaget intet ændrer i reglen om, at det ved simpel kaution er en forudsætning for fordringshaverens ret til at kræve kautionisten, at han først har krævet hovedskyldneren, og at han ikke hos en sådan kautionist kan kræve, hvad han ved rettidigt søgsmål mod hovedskyldneren kunne have opnået hos denne.

ad § 9.

Denne paragraf omhandler spørgsmålet om forældelse af regreskrav mellem solidariske samskyldnere. Dette spørgsmål lader sig vanskeligt løse helt tilfredsstillende. På den ene side tilsiger hensynet til den indfriende skyldner, at der sikres ham regres mod medskyldneren, også i tilfælde, hvor kreditors krav imod denne er forældet ved indfrielsen. På den anden side tilsiger hensynet til medskyldneren, at denne bør kunne forlade sig på, at en fordring mod ham, der én gang er forældet, ikke vågner til live igen.

Vanskelighederne er mindst efter et forældelsessystem, der som det ældre danske og som nuværende svensk og finsk ret opererer med en langvarig forældelse regnet fra stiftelsestiden, idet det her er naturligt at regne regreskravets forældelse fra fordringens stiftelsestid og ikke fra indfrielsen. I norsk ret, som bygger på kort forældelse, regnet fra forfaldstid, er derimod ved forældelseslovens § 5, stk. 1, nr. 4, givet en regel, hvorefter regreskravet kan gøres gældende lige så længe som hovedkravet, men som desuden giver den regresberettigede en frist af 3 år fra indfrielsen ganske uden hensyn til, om fordringen ved indfrielsen allerede var forældet, eller om forældelsesfristen for den indfrieede fordring ville udløbe inden forløbet af de 3 år. En sådan almindelig regel må anses for betænkelig, fordi den betyder en tilsidesættelse af de almindelige forældelsesfristens frigørende virkning for den samskyldner, hvis forpligtelse overfor fordringshaveren allerede er forældet.

I gældende dansk ret kompliceres spørgsmålet derved, at man i visse tilfælde må regne med forskellige forældelsesfrister for fordringen og regresfordringen. Hvis f. eks. fordringen hidrører fra køb af en løseregenstand til et interessentskab, vil kreditors fordring forældes på 5 år fra forfaldstid. Den betalende interessent må derimod som grundlag for sit regreskrav mod en medinteressent kunne påberåbe sig interessentskabskontrakten og derigennem opnå en forældelse på 20 år. Hvis kaution er overtaget efter hovedskyldnerens anmodning, kan den betalende kautionist som grundlag for sit regreskrav mod hovedskyldneren påberåbe sig ikke blot, at han er succederet i fordringshaverens stilling - hvilket ikke giver ham nogen forlænget forældelsesfrist - men også det i anmodning om kaution liggende tilsagn fra hovedskyldneren om skadesløsholdelse for de udgifter, kautionisten pådrager sig som følge af kautionsforholdet. Dette sidste fordringsgrundlag er ikke undergivet 5-årig forældelse, jfr. Ussing Kaution, side 168 ff. og Østre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1922 A, side 685.

I udkastets § 9, stk. 1, 1. pkt., foreslås nu ud fra subrogationssynspunktet og i overensstemmelse med, hvad hidtil har været anset for gældende ret, den ganske generelle regel, at den indfriende skyldner i henseende til forældelse af krav på medskyldnere indtræder i fordringshaverens retsstilling. Hvis fordringshaverens krav på medskyldnerne er forældet på tidspunktet for indfrielsen, hjemles der altså ikke den indfriende skyldner noget regreskrav efter denne regel. Er det nævnte krav ikke forældet, har han derimod regreskravet i behold, indtil forældelsen ville indtræde. Da en indfrielse af den uforældede fordring indenfor den sidste del af forældelsesfristen herefter efter omstændighederne vil levne den indfriende for kort tid til fremsættelsen af regreskravet, indrømmes der ham ved stk. 1, 2. pkt., en tillægsfrist på 6 måneder fra det tidspunkt, da han har indfriet fordringen, eller dennes forældelse er afbrudt overfor ham.

Når man foruden skyldnerens opfyldelse af fordringen også har medtaget det forhold, at forældelsen er afbrudt overfor ham, skyldes det, at en sådan skyldner, overfor hvem forældelsen er afbrudt, muligt ikke ønsker at indfri, idet han bestrider fordringen. I dette tilfælde vil han i kraft af den foreslåede regel kunne sikre sit eventuelle regreskrav mod forældelse ved inden udløbet af de 6 måneder at processtilvarse den regrespligtige efter reglerne i § 24, stk. 2, hvor-

om henvises til bemærkningerne til nævnte bestemmelse. Forholdet kan også være det, at den skyldner, overfor hvem forældelsen er afbrudt, ikke trods vilje dertil er i stand til at indfri fordringen og ad den vej sikre sit regreskrav forlænget eksistens. Han kan da i stedet sikre sig ved at anlægge fastsættelsessøgsmål mod den regrespligtige medskyldner inden udløbet af de 6 måneder. Reglen i § 9, stk. 1, 2. pkt., gælder, uanset om afbrydelsen sker ved retsforfølgning mod skyldneren eller ved hans egen anerkendelse af fordringen.

I stk. 2 foreslås en regel om en længere forældelsesfrist for regreskrav i visse tilfælde. Såfremt skyldnerne i forening har forpligtet sig ved aftale, forældes krav på nogen medskyldner i anledning af fordringens indfrielse tidligst 3 år, efter at indfrielse er sket. Medens det som nævnt ovenfor efter stk. 1 altid er en betingelse for den indfriende skyldners regreskrav, at fordringen på medskyldneren ikke er forældet på det tidspunkt, da han indfrier, eller da forældelsen afbrydes overfor ham, er dette ikke en betingelse efter stk. 2. Hvis en person A som den ene af to solidariske skyldnere betaler en fordring, som overfor ham er uforældet, da har han — hvis forholdet omfattes af stk. 2 — regreskrav overfor den anden skyldner B i 3 år fra indfrielsen, selv om fordringen overfor B var forældet, da A indfrie. Derimod kan der naturligvis hverken efter stk. 1 eller 2 gives regres til den skyldner, der indfrier en overfor ham selv forældet fordring. I et sådant tilfælde foreligger ingen solidaritet.

Efter stk. 2 er det en betingelse for den videregående regresret, at skyldnerne i forening har forpligtet sig ved aftale, idet baggrunden for regresretten er den, at der i de to skyldners indbyrdes aftale ligger et stiltiende tilsagn om skadesløsholdelse. Et typisk eksempel på sådan aftale er kaution efter hovedskyldnerens anmodning. Efter formuleringen af stk. 2 kræves det ikke, at de to skyldnere har forpligtet sig ved samme kontrakt med fordringshaveren, men at de i henhold til indbyrdes aftale begge har forpligtet sig overfor fordringshaveren. Som andre eksempler kan nævnes, at to personer i fællesskab optager et lån eller køber en genstand.

Overfor den omstændighed, at reglen i stk. 2 betyder en genoplivelse af den regrespligtiges én gang forældede forpligtelse, bør det fremhæves, at reglen i udkastet § 16 om en ekstraordinær forældelse 20 år fra fordringens stiftelse sætter en yderste grænse for disse regreskravs fremsæt-

telse. Er altså 20 år forløbet fra stiftelsen, vil reglen i § 9, stk. 2, ikke kunne anvendes.

Medens § 9, stk. 1, som omhandler »den tilfældige solidaritet«, navnlig har betydning ved regreskrav mellem skadevoldere, har stk. 2 interesse ved fordringer støttet på aftale. For sådanne fordringer vil der, f. eks. fordi en af fordringerne er anerkendt gennem rentebetaling, ofte kunne løbe forskellige frister overfor de forskellige skyldnere, og en regel til beskyttelse af den skyldner, der har indfriet, efter at fordringen mod medskyldneren var forældet, er derfor særlig påkrævet.

Det bør tilføjes, at stk. 2 ikke udtømmer de situationer, som kan tænkes at forekomme. I tilfælde, hvor regresfordringen går ind i et større mellemværende med længere forældelsesfrist, må der kunne blive tale om endnu længere forældelsesfrist for regreskrav, f. eks. i interessentskabsforhold 10 år fra indfrielsen. Disse tilfælde er der taget hensyn til ved formuleringen af stk. 2, jfr. ordet »tidligst«.

ad § 10.

Den her foreslåede regel er en gentagelse af gældsbrevslovens § 25, stk. 2 (om rente- og udbyttekuponer) og § 49 (om massegældsbreve). Efter disse bestemmelser virker forældelsen som en mortifikation til fordel for de fordringshavere, som inden fristens udløb har anmeldt, at de har mistet kuponen eller gælds brevet, og som kan antagelig gøre, at de ejede dokumentet.

Den frist, inden udløbet af hvilken anmeldelse skal foretages, er efter stk. 1 og stk. 2 henholdsvis 10 år (for massegældsbreve) og 3 år (for kuponer) fra forfaldsdag. Hvis der ved fordringens stiftelse i medfør af udkastets § 30 er truffet aftale om en særlig forældelsesfrist, gælder dog ifølge § 10, stk. 3, denne frist. Det følger af den anvendte formulering, at anmeldelse må ske inden udløbet af den oprindelig fastsatte forældelsesfrist uden hensyn til mulige tillægsfrister eller ny frist som følge af erkendelse eller anden form for afbrydelse af forældelsen. En sådan ordning er nødvendig, fordi mortifikationen kun kan knyttes til en frists udløb, når fristens længde er på forhånd fastlagt. Ellers ville f. eks. skyldneren stadig kunne udskyde mortifikationen blot ved at anerkende forpligtelsen. Såfremt skyldneren opnår moratorium, må dette formentlig medføre, at tidspunktet for betalingspligten udskydes. Den nærmere løsning af en sådan situation må bero på indholdet af vedkommende moratorielov.

Efter § 10, stk. 4, forældes fordringshaverens i medfør af reglerne i stk. 1-3 erhvervede betalingskrav på 3 år. Dette vil sige, at kravet forældes på 3 år, regnet fra det tidspunkt, da beløbet kunne kræves betalt uden forevisning af kupon eller gælds brev, altså fra anmeldelsesfristens udløb.

ad 11.

Bestemmelsen svarer til norsk forældelseslovs § 7 og har ikke noget forbillede i dansk lovgivning; men at retspraksis ikke er fremmed overfor en sådan regel, synes at fremgå af Østre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1930 A, side 365, hvor en person, som ved et indkøb debiteredes for 3000 kr. for lidt og senere opdagede dette uden at gøre opmærksom på fejltagelsen, fandtes afskåret fra at påberåbe sig forældelse. Det statueredes i dommen, at han havde udvist svig, og dommens resultat støttedes på grundsætningen i 1908-lovens § 1, nr. 6, om kortvarig forældelse af *condictio indebiti* udenfor tilfælde af svig.

Bestemmelsen er et led i det sæt tillægsfrister, som i kreditors interesse supplerer den kortvarige forældelse, og må endvidere ses på baggrund af den omstændighed, at forældelsen — når det ikke drejer sig om erstatningskrav udenfor kontraktforhold — løber fra forfaldstid uden hensyn til, om fordringshaveren kender kravet, jfr. ovenfor ad § 6. Herfra gør § 11 altså en undtagelse for det tilfælde, at uvidenheden hos fordringshaveren beror på pligtstridig — i realiteten ofte svigagtig — optræden fra skyldnerens side.

Som eksempler på bestemmelsens anvendelse kan nævnes salgskommission, hvor kommissionæren har pligt til at gøre regnskab for oppebåret betaling, forlagskontrakt, hvor forfatterens honorar beror på antallet af trykte eksemplarer, som skal opgives ham af forlaget, og afgiftspligt overfor det offentlige, som beror på skyldnerens egne opgiver.

ad § 12.

I § 3 i forældelsesloven af 1908 er blandt andet bestemt, at når fordringshaveren på grund af utilregnelig uvidenhed om skyldnerens opholdssted har været ude af stand til at gøre sin ret gældende, regnes forældelsesfristen først fra den tid, da fordringshaveren var eller ved sædvanlig agtpågivenhed ville have været i stand til at kræve sit krav betalt.

§ 3 omfatter efter ordene ikke det tilfælde, at fordringshaveren har kunnet gøre sit krav gældende, men har mistet muligheden derfor, fordi skyldneren er forsvundet eller flyttet til udlandet; men reglen antages dog at hjemle en suspension af forældelsens løb, således at tiden, der forløb inden skyldnerens forsvinden, lægges sammen med tiden, der forløber, efter at fordringshaveren atter har fået mulighed for at gøre sin ret gældende, til udbringelse af forældelsesfristen.

Udkastets § 12 har de samme tilfælde for øje, men er dog nærmest udformet med den norske forældelseslovs § 17 som mønster. Bestemmelsen tager sigte på at hjælpe fordringshaveren i tilfælde, hvor skyldneren indenfor forældelsestiden har haft bopæl eller fast ophold her i landet, men hvor han derefter inden forældelsesfristens udløb har forladt landet eller forholdt sig således, at hans bopæl eller opholdssted ikke kan efterspores. I sådanne tilfælde bør skyldneren ikke være uforberedt på, at fordringen skal indkræves her i landet, selv om dette eventuelt må medføre en forlængelse af forældelsesfristen.

Hvis fordringshaveren ligefrem er afskåret fra at afbryde forældelsen, idet sagsanlæg er udelukket både her i landet og i udlandet, er trangen til en sikring af fordringshaverens interesse særlig klar. Men også i andre tilfælde synes det påkrævet at give ham en forlænget frist. Selv om der f. eks. er værneting for et søgsmål her i landet, er det urimeligt, at fordringshaveren skal have udgifter til et sådant, når en opnået dom dog ikke kan fuldbyrdes. Og selv om skyldneren har kendt opholdssted i udlandet, således at fordringshaveren kan støvne ham der, vil et sådant søgsmål ofte være så besværligt og bekosteligt, at det ikke er rimeligt at tvinge fordringshaveren til at anvende denne udvej.

Efter den foreslåede bestemmelse hjemles der fordringshaveren en tillægsfrist, således at forældelsen indtræder tidligst 1 år, efter at fordringshaveren igen har fået eller burde have fået kundskab om skyldnerens opholdssted her i landet.

Ved bopæl i landet må forstås bopæl på et bestemt angivet sted i landet, medens fast ophold i landet f. eks. vil have af en person, der - eventuelt i forretningsøjemed - stadig rejser fra sted til sted inden for landets grænser. At skyldnerens bopæl eller opholdssted ikke kan efterspores, vil sige, at han ikke kan findes efter rimelige undersøgelser, uanset om han anses for egentlig bortebleven. Derimod er det ikke til-

strækkeligt, at fordringshaveren blot ikke mere ved, hvor skyldneren bor. Dette fremgår af formuleringen i stk. 1, hvorefter tillægsfristen på 1 år begynder at løbe, ikke blot hvis fordringshaveren får kundskab om skyldnerens opholdssted i landet, men også, hvis han ved anvendelse af rimelig agtpågivenhed ville have fået sådan kundskab.

Ifølge stk. 1 in fine sammenholdt med stk. 2 kan fordringshaverens tillægsfrist maksimalt andrage 20 år fra den ellers gældende forældelsesfristens udløb. Denne 20 års frist får dog kun betydning for de fordringer, der ikke er undergivet forældelse efter udkastets § 16, jfr. bemærkningerne dertil.

Det er en betingelse for den ved stk. 1 hjemlede udskydelse af forældelsen, at fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb anmelder fordringen i overensstemmelse med reglen i stk. 2. Når man har valgt at lade anmeldelse ske ved Københavns Byret for hele landet, medens den norske regel foreskriver anmeldelse til retten på fordringshaverens bopæl, skyldes det, at man derved undgår vanskeligheder ved, at anmeldelse sker på urigtigt sted, og samtidig giver skyldneren et enkelt sted, hvor han kan søge oplysning om, hvorvidt der måtte være anmeldt krav imod ham. Også bestemmelsen i stk. 2, sidste pkt, om meddelelse fra byretten til skyldneren, hvis han har bekendt bopæl i udlandet, er udtryk for en hensyntagen til skyldneren, idet paragraffen, som iøvrigt tilsigter en begunstiggelse for kreditor, ikke i højere grad end nødvendigt af hensyn til formålet bør forringe stillingen for skyldneren, hvem meget muligt intet kan lægges til last. Tilside sættelse af forskriften i stk. 2, sidste pkt., medfører ikke, at anmeldelsen er uden virkning.

ad § 13.

Denne bestemmelse svarer til norsk forældelseslovs § 9, alene med den forskel, at skyldnerens forsvinden ikke er medtaget. Dette hænger sammen med, at udkastets § 12 indeholder en vidererækkende regel om forlængelse af forældelsesfristen for dette tilfælde.

Ifølge bemærkningerne til det danske lovforslag af 1894, som indeholdt en regel af nogenlunde samme indhold, er tanken med bestemmelsen den, at når fordringshaverens formue overgår under andres bestyrelse, være sig ved hans død, ved hans umyndiggørelse eller konkurs, eller hvor han er forsvunden, bør der være sikret dem, der overtager boet, en sådan frist, at de

ikke udsættes for, at forældelsesfristen udløber, uden at de har haft lejlighed til at gennemgå boets papirer og sætte sig ind i den pågældendes forhold og derefter tage de fornødne skridt; ligeledes bør der omvendt, når skyldneren dør, sikres fordringshaveren tid til at få at vide, til hvem han har at henvende sig, og til derefter at henvende sig til de pågældende og afvente, at disse efter at have undersøgt afdødes optegnelser eller på anden måde indhentet oplysninger bestemmer sig, om de vil betale eller ej, og til så endelig at tage de fornødne retslige skridt.

Med hensyn til fordringshaverens forsvinden bemærkes, at det af dette tilfældes sammenstilling med fordringshaverens død, konkurs og umyndiggørelse samt af, hvad der ovenfor er anført om tanken med bestemmelsen, må følge, at ordene om fordringshaverens forsvinden må fortolkes snævert, således at en fordringshaver ikke ved at »forsvinde« for en tid kan skaffe sig selv en tillægsfrist. Der må være tale om en ufrivillig forsvinden af en vis varighed.

Det lader sig ikke nægte, at tillægsfrister af den art, som er hjemlet i nærværende paragraf og i flere af de foregående og følgende paragraffer, og som må anses for et nødvendigt supplement til en kortvarig forældelse, der kun kan afbrydes ved retslige skridt, i nogen grad mindsker den sikkerhed for skyldneren, som er et af forældelsens hovedformål; der bliver ingen bestemt grænse for den tid, fra hvilken gamle krav kan dukke op. Heroverfor kan det imidlertid med vægt anføres, at en række af de omhandlede tillægsfrister er begrundet i skyldnerens eget forhold, jfr. således §§ 11, 12 og 15. Efter nærværende paragraf er det hovedsagelig fordringshaverens forhold, der kan bevirke forlængelse af fristen, og det er derfor naturligt, at det i stk. 2 er bestemt, at den iøvrigt gældende forældelsesfrist aldrig i medfør af § 13 kan forlænges med mere end ialt ét år.

I det finske udkast er også medtaget det tilfælde, at der beskikkes hjælpeværge for fordringshaveren. De delegerede fra de øvrige lande har imidlertid ikke fundet dette forhold af tilstrækkelig praktisk betydning.

ad § 14.

Når en skyldner eller de, der behandler hans bo, i en offentlig indkaldelse opfordrer fordringshaverne til at anmelde deres krav inden en bestemt frist, vil det ikke være naturligt at pålægge en fordringshaver, hvis fordring er ved at blive forældet, at anlægge sag inden fristens

udløb. Efter udkastets § 14 implicerer indkaldelsen en aftale med fordringshaverne om forlængelse af forældelsesfristen, og en fordringshaver kan altså nøjes med at anmelde sin fordring og afvente, hvilken stilling der tages til den efter anmeldelsesfristens udløb. En regel heerom indeholdes også i den norske forældelseslovs § 10.

Efter formuleringen kræves det ikke, at indkaldelsen er offentliggjort inden forældelsesfristens udløb; det er tilstrækkeligt, at den er udfærdiget. Det er ligegyldigt, om indkaldelsen er præklusiv, og om den er udfærdiget i medfør af nogen lovbestemmelse. Derimod er det en betingelse, at indkaldelsen er offentlig, og at den angiver en frist for fordringernes anmeldelse.

Når der åbnes forhandling om tvangsakkord i medfør af lov nr. 225 af 14. april 1905, og skifteretten i medfør af lovens § 6 indkalder fordringshaverne til at anmelde deres tilgodehavende, er det ikke påbudt, at denne indkaldelse skal fastsætte nogen frist for anmeldelsen. Da det imidlertid er rimeligt at tillægge sådan indkaldelse samme virkning som andre, foreslås i stk. 2 en supplerende regel, hvorefter forældelsesfristen forlænges til afholdelsen af det i ovennævnte § 6 i akkordloven nævnte møde til behandling af akkordforslaget. Selv om indkaldelsen indeholder en tidligere frist for anmeldelse, vil forældelse - således som stk. 2 er formuleret - ikke indtræde før mødets afholdelse.

Hvis fordringen i henhold til stk. 1 er anmeldt i et under offentlig skiftebehandling eller konkurs værende bo, er forældelsen afbrudt, jfr. § 20, og som et led i skifterettens bobehandling tages der stilling til, om fordringen kan anerkendes eller ikke. For det tilfælde, at den ikke anerkendes, hjemles der fordringshaveren en tillægsfrist ved bestemmelsen i udkastets § 22, stk. 3, hvortil henvises.

Hvis fordringen i henhold til stk. 1 er anmeldt efter indkaldelse f. eks. fra privatskiftende arvinger, enke, der ønsker at hensejde i uskiftet bo, eller skyldner med proklamabevilling, eller den i henhold til stk. 2 er anmeldt overfor den skifteret, der behandler akkord-sagen, sker der ikke derved nogen afbrydelse af forældelsen, og anmeldelsen medfører ikke en retslig afgørelse af fordringen. Fordringshaveren bør imidlertid alligevel kunne forholde sig afventende en vis tid for at se, om fordringen bliver anerkendt eller betalt, og der hjemles

ham derfor ved reglen i stk. 3 en yderligere frist på 1 år fra indkaldelsesfristens udløb eller afholdelsen af det i akkordlovens § 6 nævnte møde. Inden denne frists udløb må han da søge forældelsen afbrudt efter de almindelige regler herom, jfr. §§ 18-25.

ad § 15.

Den her foreslåede regel giver fordringshaveren en tillægsfrist i visse tilfælde, hvor der består et særligt forhold mellem ham og skyldneren. Reglen er udformet med delvist forbillede i norsk forældelseslovs § 8, stk. 1, nr. 2 og 3, hvori bestemmes, at for fordring, som tilkommer den, der er under værgemål, mod værge eller overformyndet, eller som tilkommer personlig rettighedshaver, såsom stiftelse eller aktieselskab, mod bestyrer, udløber forældelsesfristen ikke førend 3 år efter forholdets ophør. Denne regel begrundes i norsk ret dermed, at når der består et sådant forhold mellem skyldner og fordringshaver, kan det ikke med rimelighed ventes, at fordringshaveren skal gøre fordringen gældende. I dansk ret er det uden særskilt hjemmel antaget, at forældelse ikke indtræder, når skyldneren som værge eller fuldmægtig for fordringshaveren har udnyttet sin stilling til at undlade at foretage pligtig afbrydelse, jfr. Us-sing Obligationsret, side 467. Den norske regel synes både at være for vid og for snæver. På den ene side omfatter den generelt alle fordringer mellem de i bestemmelsen nævnte retssubjekter, hvilket næppe kan være påkrævet. Den norske regel medfører således, at når et aktieselskab afskediger sin direktør gennem mange år, kan selskabet fremdrage gamle krav, som det tidligere ikke var meningen at gøre gældende, f. eks. tvivlsomme krav om erstatning for fejl og forsømmelse fra direktørens side. Dette synes ikke rimeligt, og udkastet begrænser derfor reglen til alene at omfatte de tilfælde, hvor fordrings forældelse må anses som uforenelig med skyldnerens pligt til at varetage fordringshaverens interesser. Udkastets regel forudsætter, at »repræsentanten« i visse tilfælde kan have pligt til at handle mod sig selv, men siger intet om, hvornår han har denne pligt. Tvivlsomme fordringer kan det være forsvarligt for ham at lade forælde. På den anden side synes det naturligt at udvide den norske regel til at omfatte alle tilfælde, hvor skyldneren optræder som fuldmægtig - forstået i videste forstand - for fordringshaveren.

Som eksempel på, hvad der omfattes af ordet

»fuldmægtig«, kan nævnes en direktør i et aktieselskab. Det kan ikke kræves, at han tillige er medlem af bestyrelsen, således som den norske lov gør det. Som et andet eksempel kan nævnes det forhold, at en ældre og med forretningsforhold ukyndig person giver en nærstående slægtning generalfuldmagt til at administrere sin formue. Et sådant tilfælde - som ikke omfattes af den gældende norske bestemmelse - ligner meget værgemål og bør derfor behandles på samme måde.

Når man begrænser reglen til at omfatte tilfælde, hvor fordrings forældelse må anses som uforenelig med skyldnerens pligt til at varetage fordringshaverens interesser, er det naturligt at lade tillægsfristen løbe - foruden fra hvervets ophør - fra det tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der iøvrigt kan gøre kravet gældende på hans vegne, er blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes.

Ved ordene »den, der iøvrigt kan gøre kravet gældende på fordringshaverens vegne« har man i første række tænkt på de myndigheder, der fører tilsyn med værgemålet. Hvis et forhold, der kan begrunde erstatningsansvar for værge, er blevet den tilsynsførende myndighed bekendt under værgemålets beståen, og der dog ikke foretages skridt overfor værge, skal den umyndige ikke mange år efter ved opnået myndighedsalder kunne fremdrage dette gamle forhold.

Efter bestemmelsens formulering kræves det ikke, at forholdet mellem de to parter har bestået ved forældelsesfristens begyndelse, men blot at det er etableret inden fristens udløb. At forholdet ophæves inden forældelsesfristens udløb, udelukker ikke bestemmelsens anvendelse; men hvis forholdet er ophørt på et tidligt tidspunkt af forældelsesfristen, vil det formentlig vanskeligt kunne statueres, at forældelsen må anses som uforenelig med skyldnerens pligt til at varetage fordringshaverens interesser.

De i §§ 11—14 indeholdte regler om tillægsfrister finder efter deres placering i loven alle anvendelse på den 10-årige og 3-årige forældelse, men derimod ikke på den særlige forældelse, som omhandles i §§ 16-17. Da denne ekstraordinære forældelse, hvormed iøvrigt henvises til bemærkningerne til §§ 16-17, kan virke uheldig overfor de i § 15, stk. 1, omhandlede krav, udtales det i § 15, stk. 2, at den i stk. 1 omhandlede udskydelse af forældelsen — der ligesom §§ 11-14 gælder for den 10-årige og 3-årige forældelse - også skal gælde for den i §§ 16 og 17 omhandlede forældelse.

ad § 16.

Under de fællesnordiske forhandlinger har der fra alle sider været enighed om, at der ved siden af forældelsen regnet fra forfaldstid er behov for en forældelsesfrist, der tager sit udgangspunkt i fordringens stiftelse. Spørgsmålet har nøje sammenhæng med formuleringen af udkastets § 5, stk. 1 og 2. I § 5, stk. 1, fastsættes som almindelig regel, at forældelsesfristen regnes fra den dag, da fordringen er forfalden. Denne regel er tilstrækkelig og fuldt tilfredsstillende for alle de tilfælde, hvor fordringen har en bestemt aftalt forfaldstid, uanset om denne indtræder mange år efter fordringens stiftelse. Hvis dette derimod ikke er tilfældet, men forfaldstiden afhænger af en usikker fremtidig begivenhed, udskydes forældelsen i det ganske uviste. Herpå er i et vist omfang rådet bod ved bestemmelsen i § 5, stk. 2, 1. pkt., hvorefter forældelsesfristen - hvis forfaldstiden er afhængig af opsigelse, påkrav eller lignende - regnes fra den dag, til hvilken fordringshaveren tidligst kunne have bevirket, at fordringen forfaldt. Tilbage bliver imidlertid de tilfælde, hvor fordringshaveren er uden indflydelse på forfaldstiden, hvilket typisk gælder for garantiforpligtelser. Har f. eks. en bank efter anmodning af en entreprenør stillet en garanti for forsvarlig fundamentering af en bygning, og entreprenøren har stillet sikkerhed overfor banken, kan entreprenøren ikke få sin sikkerhed frigivet, så længe garantien er i kraft, ligesom han må fortsætte med at betale provision. Endvidere betyder garantien en indskrænkning i bankens muligheder for at stille nye garantier. Vanskeligheder kan også opstå, når en fordring vel er forfalden, men dette ikke er tilstrækkeligt til at sætte forældelsens løb i gang. Efter udkastets § 6 gælder således om erstatningskrav uden for kontraktsforhold, at forældelsesfristen først regnes fra den dag, da skadelidende fik kundskab om skaden og den ansvarlige, eller da han ved anvendelsen af rimelig agtpågivenhed ville have fået sådan kundskab. Problemet er da, hvorledes man undgår, at sådanne forpligtelser udvikler sig til stedsevarende forpligtelser.

I dansk ret forældes sådanne forpligtelser i medfør af D.L. 5-14-4 på 20 år fra stiftelsen. I svensk og finsk ret regnes den almindelige 10-årige forældelse ligeledes fra fordringens stiftelse. I norsk ret, hvor bestemmelsen i N.L. 5-13-2 ophævedes ved forældelsesloven af 27. juli 1896, uden at der i stedet indførtes nogen anden form for forældelse, regnet fra fordrin-

gens stiftelse, har man siden følt savnet af en sådan bestemmelse.

I udkastets § 16, stk. 1, er nu foreslået en regel, hvorefter fordring på erstatning udenfor kontraktsforhold såvel som andre fordringer, for hvilke der ikke er fastsat bestemt forfaldstid, i hvert fald forældes, når der er forløbet 20 år fra fordringens stiftelse. Spørgsmålet om, på hvilket tidspunkt en fordring kan anses for stiftet, kan i forskellige retninger give anledning til tvivl og besvares ikke ganske ens i de forskellige nordiske lande; men da problemet ikke er specielt for forældelseslovgivningen og yderligere ikke får stor praktisk betydning på grund af den 20-årige forældelses subsidiaire karakter, har man afstået fra en nærmere stillingtagen dertil.

Når man i udkastet udtrykkelig har nævnt fordring på erstatning uden for kontraktsforhold, er grunden den, at disse fordringer forfalder ved den skadegørende handling foretaget og for så vidt har bestemt forfaldstid. Selv om denne bestemte forfaldstid ikke er »fastsat«, ville det derfor være mindre tydeligt, at disse fordringer omfattes af bestemmelsen, hvis de ikke udtrykkelig var fremhævet.

Et eksempel på fordringer, for hvilke der ikke er fastsat bestemt forfaldstid, er de i § 4 omhandlede fordringer på banker og sparekasser i anledning af indskud eller værdier, som er givet i forvaring. Da det dog undtagelsesvis kan forekomme, at sådanne indskud har bestemt forfaldstid, såkaldte terminsindskud, har man i stk. 1, 2. pkt., gjort en tilføjelse om, at også sådanne fordringer forældes efter forløbet af 20 år fra stiftelsen.

Medens hovedreglen i § 16, stk. 1, tager sigte på at forhindre stedsevarende forpligtelser, er bestemmelsen i stk. 2 en undtagelsesregel, omfattende nogle grupper af fordringer, som vel har ubestemt forfaldstid, men hvor det desuagtet ville virke uheldigt med en forældelse regnet fra stiftelsen. I dansk retspraksis har man i nogle tilfælde af denne art uden særlig hjemmel i loven fraveget den almindelige regel i Danske Lov om forældelse på 20 år fra fordringens stiftelse. Det gælder f. eks. gældsbreve, som udskyder enhver aktuel virkning af skyldforholdet til en uvis fremtid, der kan falde efter 20 års forløb. Det er endvidere antaget, at lignende undtagelser kan gøres ved andre fordringer, jfr. i det hele Ussing Obligationsret, side 478.

Den første af de i stk. 2 nævnte undtagelser, fordringer der forfalder ved nogens død, om-

fatter bl. a. gældsbreve, der er uopsigelige og rentefri i en eller flere personers levetid, f. eks. så længe udstederen og hans enke lever. For fordringer af denne art har man som nævnt i retspraksis gjort undtagelse fra Danske Lovs forældelse fra stiftelsen. Hvis en livsforsikring er tegnet således, at forsikringssummen udbetales ved forsikringstagerens opnåelse af en bestemt alder eller ved hans død forinden, er den herved grundede fordring mod selskabet undtaget fra forældelse fra stiftelsen, allerede fordi den ikke omfattes af § 16, stk. 1. Hvis forsikringen er tegnet alene til udbetaling ved hans død, omfattes fordringen af undtagelsen i stk. 2.

Den anden undtagelse fra reglen i stk. 1 omfatter de samme fordringer, som er omhandlet i udkastets § 3, nr. 3, jfr. endvidere § 7, d. v. s. fordringer på livrente og lignende fordringer, som består i ret til med bestemte mellemrum at fordre en ydelse, der ikke er at betragte som afdrag på en skyldig hovedstol. Hvis en livrente forfalder ved en persons opnåelse af en bestemt alder, har den bestemt forfaldstid og omfattes således overhovedet ikke af § 16. Dette gælder også, selv om den tillige forfalder ved hans eventuelle død forinden. Hvis den forfalder ved en persons død, omfattes fordringen af første undtagelse i stk. 2. Hvis derimod livrenten forfalder på det tidspunkt, da den berettigede ikke længere er arbejdsdygtig, omfattes tilfældet af den anden undtagelse i stk. 2. Fordringer på lønning eller underholdsbidrag vil formentlig sjældent omfattes af undtagelsesbestemmelsen, idet de i reglen har bestemt forfaldstid og derfor overhovedet ikke omfattes af § 16. Derimod vil reglen kunne have betydning med hensyn til fordringer på pension.

I gældslovens §§ 43—45 er fastsat regler om forældelse af masse-gældsbreve, ifølge hvilke regler forældelse af masse-gældsbreve efter D.L. 5—14—4 er udelukket. Den tredje undtagelse i § 16, stk. 2, fastholder denne udelukkelse fra forældelse regnet fra stiftelsen. Undtagelsen er påkrævet, fordi masse-gældsbreve i almindelighed ikke har bestemt forfaldstid, men forfalder ved udtrækning, og fordi de er bestemt til at have en lang levetid.

Det følger af udkastets systematik, at reglerne om afbrydelse af forældelse, som er samlet i §§ 18—25, gælder for såvel den 3-årige og den 10-årige forældelse, regnet fra forfaldstid, som den 20-årige forældelse, regnet fra stiftelsen. Dersom en fordring, som er undergivet forældelse efter § 16, undtagelsesvis ikke er forfaldet

ved udløbet af 20 års fristen, vil kreditor kunne anlægge fastsættelsessøgsmål, og dette vil have samme afbrydende virkning som et søgsmål til opnåelse af fuldbyrdsdom.

ad 17.

Efter dansk ret er det tvivlsomt, hvorvidt fordringer efter aktionærforskrivning er genstand for forældelse, jfr. Ussing Obligationsret, side 476. Efter § 8, sidste stk., i den norske forældelseslov er forpligtelse, som i henhold til selskabskontrakt påhviler et medlem af et selskab til at gøre tilskud til selskabsmassen, ikke genstand for forældelse, så længe vedkommende er medlem af selskabet.

Om en sådan forpligtelse til at gøre indskud vil det være naturligt at sige, at den fornyes stiltiende gennem medlemsskabet, og forpligtelsen bør derfor hverken undergives ordinær forældelse regnet fra fordringens forfaldstid eller ekstraordinær forældelse regnet fra dens stiftelse, men forældelsesfristen bør løbe fra medlemsforholdets ophør. En regel herom — som altså bliver en særlig form for forældelse — er optaget som § 17 i udkastet. Baggrunden for reglen er den, at det ikke er rimeligt, at et selskabs ledelse, som er valgt af medlemmerne, skal kunne forspilde selskabets ret til at indkræve kapitaltilskud fra medlemmerne ved at lade fordringerne forælde. Særlig taler hensynet til selskabets kreditorer for en sådan regel. Reglen har navnlig betydning ved selskaber med begrænset ansvar, hvor medlemmernes tilsagn om indskud eller garanti for gæld udgør en sikkerhed for kreditorerne.

ad § 18.

Den regel, at forældelsen afbrydes ved skyldnerens erkendelse af gælden, er gældende ret i alle de nordiske lande. Den nærmere udformning af § 18, hvorefter forældelsen afbrydes, når skyldneren overfor fordringshaveren udtrykkeligt eller stiltiende anerkender sin forpligtelse, såsom ved løfte om betaling eller erlæggelse af rente, er delvis baseret på den norske forældelseslovs § 11.

Det fremgår af den anvendte formulering, at anerkendelsen må være afgivet af skyldneren selv eller af nogen, der kan forpligte ham, overfor fordringshaveren eller en, der repræsenterer denne. Som eksempler på skyldnerens anerkendelse af gælden er nævnt løfte om betaling eller erlæggelse af rente. Som eksempler på stiltiende anerkendelse kan yderligere nævnes, at skyld-

neren overgiver fordringshaveren veksel eller check til dækning af fordringen. For at en stillende anerkendelse kan siges at foreligge, må denne have givet sig udtryk i en positiv udtalelse eller handling fra skyldnerens side, hvorimod passivitet aldrig vil være nok. Det vil heller ikke i sig selv afbryde forældelsen, at skyldneren indlader sig i forhandling med fordringshaveren om skyldens eksistens, hvorimod skyldnerens udtalelser under disse forhandlinger meget vel kan rumme en anerkendelse.

Under de fællesnordiske forhandlinger om § 18 har man overvejet, om man i bestemmelsen skulle tage stilling til, hvorvidt delvis betaling virker som en anerkendelse af restskylden. Det ville imidlertid være vanskeligt at udforme en regel, som i alle tilfælde fører til rigtige resultater. I norsk teori er det antaget, at man, for at en sådan betaling kan virke som en anerkendelse af fordringen, for det første må kræve, at betalingen er sket som en afdragsbetaling. Er dette tilfældet, foreligger vel en anerkendelse af, at der er en restgæld, men ikke af dennes størrelse, og betalingen vil derfor kun virke afbrydende i den udstrækning, hvori der er enighed om fordrings størrelse. Denne opfattelse rammer stort set nok det rette; det er dog indvendt, at det er en fiktion at betragte betaling af afdrag som en anerkendelse af restskylden, omend de ledsagende omstændigheder kan indebære en sådan anerkendelse. Det har været drøftet, om der ikke desuagtet kunne være grund til i loven at fastslå, at enhver afdragsbetaling skulle have afbrydende virkning, nemlig ud fra den betragtning, at fordringshaveren, sålænge skyldneren endnu deltager i forholdets afvikling, ikke har grund til at indlede retsforfølgning. En sådan regel ville dog føre for vidt i de tilfælde, hvor restfordringens størrelse var omtvistelig, og man har herefter overladt det til praksis ligesom hidtil at afgøre, i hvilke tilfælde afdragsbetaling kan tillægges virkning som anerkendelse.

Det kan næppe antages, at betalingen af en rentekupon medfører afbrydelse af forældelsen af gældsbrevskravet. Da kuponen danner grundlag for en selvstændig forpligtelse, er der ikke grund til at betragte dens indløsning som en anerkendelse af hovedforpligtelsen, og resultatet er således ikke uforeneligt med ordene i § 18.

ad § 19.

I stk. 1 angives den almindelige regel om afbrydelse af forældelsen ved foretagelsen af retslige skridt. At retslige skridt afbryder forældel-

sen, betyder, at fordringen ikke falder bort, selvom forældelsesfristen udløber under processens gang. Udkastet indeholder ingen udtømmende opregning af, hvad der skal forstås ved retslige skridt, men i paragraffens 2 følgende stykker er nævnt eksempler herpå. Som andre eksempler kan nævnes indbringelse af kravet for en vandløbsret, jfr. Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1942 A, side 451, eller for Landsskatteretten. Hvor der undtagelsesvis er tale om administrativ afgørelse af private krav, må kravets indbringelse for vedkommende administrative myndighed ligeledes virke afbrydende.

Paragraffens udtryksmåde »foretager retslige skridt mod skyldneren til erhvervelse af retsforlig, dom eller anden retsafgørelse« er hentet fra 1908-lovens § 2. »Anden retsafgørelse« vil sige anden afgørelse, der ligesom en dom på bindende måde afgør fordringsforholdet. Om fordringshaveren erholder dom, er det ligegyldigt, om dette er en fuldbyrdsdom eller en fastsættelsesdom. Det fremgår af formuleringen, at retsforfølgningen, hvis indledende skridt afbryder forældelsen, må gennemføres til opnåelse af en retsafgørelse, for at den afbrydende virkning ikke skal gå tabt, jfr. herved udkastets § 23, hvorefter en ny forældelsesfrist først begynder at løbe fra den dag, da retsafgørelse er truffet. Hvis sagen i første instans ender med frifindelse, bevares den afbrydende virkning, når afgørelsen rettidigt appelleres, og dommen ændres i appellen. Hvis ankefristen oversides, men fordringshaveren derefter erhverver oprejsningsbevilling og appellerer i henhold hertil, må det samme formentlig antages. Ganske vist kan det siges, at det bør gå ud over fordringshaveren, at han ikke overholder ankefristen; men det er dog formentlig naturligere at sige, at når loven giver adgang til oprejsning, bør forholdet bedømmes, som om sagen var rettidigt anket. Samme resultat må formentlig antages i tilfælde af genoptagelse. For det tilfælde, at retsforfølgningen ikke fører til en retsafgørelse af fordringsforholdet, men dette ikke skyldes forsætligt forhold fra fordringshaverens side, hjemles der ham en tillægsfrist ved udkastets § 22. I 1908-lovens § 2 er foreskrevet, at fordringshaveren uden ufornuddent ophold skal forfølge sagen. En sådan betingelse har man fundet ufornudden, når sagen i henhold til stk. 2 forfølges ved domstol, hvor retten skal påse, at sagen fremmes behørigt, cfr. derimod stk. 3 om afgørelse ved voldgift.

I stk. 2 om indtaling ved domstol er bestemt, at stævningens indlevering til retten er det for afbrydelsen afgørende tidspunkt. Dette er i overensstemmelse med retspraksis med hensyn til 1908-loven, jfr. Ussing Obligationsret, side 496. Forældelsen afbrydes endvidere ved, at fordringen bliver gjort gældende under retssag, hvilket omfatter såvel fremsættelse af krav til modregning som udvidelse af den oprindelige påstand.

Den i stk. 3 indeholdte regel om afbrydelse gennem iværksættelse af voldgiftsbehandling m. v. har den norske forældelseslovs § 15 som forbillede.

ad § 20.

§ 20 omhandler forældelsens afbrydelse ved fordringens anmeldelse i skyldnerens bo under offentlig skifte- eller konkursbehandling. Reglen, hvorefter forældelsen afbrydes, når anmeldelsen kommer frem til skifteretten, er stemmende med gældende dansk ret. I 2. punktum er bestemt, at afbrydelsens virkning, når anmeldelse er sket inden udløbet af det i et konkursbo udstedte proklama, regnes fra konkursens begyndelse. Denne regel betyder, at anmeldelsen virker afbrydende, når blot konkurs er begæret — uanset af hvem — inden forældelsesfristens udløb, selv om konkurs først erklæres og proklama udstedes efter fristens udløb. Her er altså tale om et supplement til udkastets § 14, stk. 1, hvorefter forældelsesfristen forlænges til proklamaets udløb, såfremt proklama er udfærdiget inden forældelsesfristens udløb. Begrundelsen for reglen er den, at konkursen i form af kreditorernes fællesforfølgning indebærer et retsligt skridt mod skyldneren med virkning fra konkursbegæringens indgivelse til skifteretten, hvortil kommer, at et sagsanlæg mod skyldneren i denne situation normalt vil føre til afvisning, jfr. konkurslovens § 7, og derfor ville være en urimelig foranstaltning. Det bør dog bemærkes, at reglen medfører en risiko for fordringshaveren i det tilfælde, at konkurs ikke påfølger. Bestemmelsen i 3. punktum giver udtrykkelig hjemmel for den i praksis fastslåede regel, at afbrydelsen ved anmeldelse i skyldnerens konkursbo også har virkning i forhold til skyldneren eller hans arvinger. At det samme gælder overfor gældsovertagende arvinger i et dødsbo er selvsagt, fordi disse selv er skyldnere og afbrydelseshandlingen er rettet imod dem..

ad § 21.

Paragraffen omhandler afbrydelse af forældelse ved fordringshaverens anvendelse af

tvangsfuldbyrdsesmidler. For fordringer fastslået ved dom eller eksigibelt forlig afbrydes forældelsen, når begæring om udlæg er indkommet til fogden inden forældelsesfristens udløb, og forretningen derefter bliver fremmet. Det fremgår modsætningsvis heraf, at et udlæg på grundlag af tinglyst pantebrev i den pantsatte ejendom ikke afbryder forældelsen af den personlige fordring mod pantsætteren. Da en sådan tvangsforfølgning alene er rettet mod det pantsatte objekt, men ikke er et retsligt skridt mod skyldnerens formue i det hele, har man ikke ment at burde give den afbrydende virkning for den personlige fordring. Det afgørende tidspunkt for afbrydelsen er udlægsbegæringens indlevering til fogden, hvilket svarer til, at det efter § 19, stk. 2, ved sagsanlæg er afgørende, at stævning er indleveret til retten. Som ved alle retslige skridt - jfr. § 19, stk. 1, - kræves det imidlertid, at forretningen bliver fremmet, d. v. s. at fogden finder eksekutionsgrundlaget i orden og kan finde debitor, hans bopæl eller noget ham tilhørende gods. Hvis forretningen bliver forgæves, fordi intet gods forefindes hos debitor, eller det forefundne gods ikke kan gøres til genstand for udlæg, hindrer dette ikke forældelsens afbrydelse, jfr. de nedenfor citerede domme vedrørende forgæves udpantning. Hvis man ikke opstillede en sådan regel, ville kreditor i denne situation for at undgå forældelse være tvunget til at skride til sagsanlæg, hvilket ville være urimeligt. Hvis fogden ikke finder eksekutionsgrundlaget fyldestgørende, men fordringshaveren efter appel opnår udlæg, er betingelsen »derefter bliver fremmet« opfyldt.

Medens stk. 1 omhandler fordringer, som i henhold til udkastets § 2, stk. 2, er undergivet 10 års forældelse, omfatter stk. 2 fordringer, der kan inddrives ved udpantning, i første række skatter og underholdsbidrag, altså fordringer, der forældes på 3 år. For at forældelsen kan være afbrudt, kræves efter stk. 2, at udpantning er foretaget inden forældelsesfristens udløb. Det er altså ikke tilstrækkeligt, at udpantning er begæret. Da udpantningsretten efter retsplejelovens § 597 og lov nr. 133 af 7. maj 1937 om inddrivelse og sikring af underholdsbidrag § 21 bortfalder et år efter fordringens forfaldstid - for skatter 2 år, jfr. lov nr. 185 af 23. juni 1932 § 7 - ville en udpantningsbegæring mod slutningen af forældelsesfristen alligevel være uden betydning. På grund af den nævnte forældelse af udpantningsretten på et eller to år vil nærværende bestemmelse ikke få

stor betydning i praksis. Da udpantningsretten efter retsplejelovens § 597 og de to andre lige citerede lovbestemmelser er bevaret, når blot udpantning er begæret inden fristen af et, respektive to år, kan den situation dog forekomme, at udpantning, som rettidigt er begæret efter de ovennævnte lovbestemmelser, på grund af dens nægtelse i første instans ikke bliver foretaget, inden forældelsesfristen på 3 år er udløbet, og i så fald bliver § 21, stk. 2, afgørende. Udpantningsforretningen virker afbrydende, selv om den sluttes som forgæves, jfr. ovenfor om udlæg. Bestemmelsen i stk. 2 er i overensstemmelse med hidtidig retspraksis, jfr. Vestre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1930 A, side 213, og Østre Landsrets dom i Ugeskrift 1946 A, side 970.

ad § 22.

Bestemmelsen i § 22, stk. 1, der bygger på den norske forældelseslovs § 12, stk. 2, hjemler fordringshaveren en tillægsfrist på 6 måneder, såfremt den af ham i henhold til § 19 eller § 21 iværksatte forfølgning på grund af uforståelige fejl fra hans side ikke fører til det tilsigtede mål, og dette ikke skyldes forsættigt forhold fra fordringshaverens side. Som et eksempel på bestemmelsens anvendelsesområde kan ad § 19 nævnes, at sagen afvises som anlagt ved forkert værneting, og ad § 21, at hverken debitor, hans bopæl eller hans gods kan findes, og forretningen derfor ikke bliver fremmet. Inden udløbet af de 6 måneder kan fordringshaveren anlægge ny sag eller indgive ny begæring til fogeden. Ligeledes vil anerkendelse og fristforlængende omstændigheder (§§ 11-15), som måtte indtræde i dette tidsrum, holde fordringen i kraft i yderligere tid.

Tillægsfristen regnes fra det tidspunkt, da fordringshaveren har fået meddelelse om, at forfølgningen er afsluttet. For det - formentlig sjældne — tilfælde, at fordringshaveren på grund af en fejl fra rettens side eller af anden årsag ikke har fået meddelelse herom, indeholder stk. 1, 2. pkt., en regel, hvorefter kundskab om forholdet ubetinget bringer fristen til at løbe, og hvorefter fristen iøvrigt begynder at løbe fra det tidspunkt, da fordringshaveren burde have søgt oplysning derom, f. eks. hvis den manglende underretning skyldes, at han er flyttet uden at efterlade sig adresse.

Stk. 2 giver tilsvarende regler for det tilfælde, at fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har indgivet konkursbegæring, uden at

konkurs er påfulgt, samt for det tilfælde, at fordringshaveren har søgt administrativ afgørelse af kravet, men sagen derefter kan indbringes for domstolene eller for anden myndighed, uden at klagefrist er fastsat.

Stk. 3 omfatter det tilfælde, at forældelsen er afbrudt ved fordringens anmeldelse under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, men fordringen ikke bliver anerkendt. En sådan afgørelse er ikke bindende i forholdet mellem fordringshaveren og skyldneren, respektive arvingerne, og der gives da fordringshaveren en tillægsfrist på 6 måneder, inden hvilken han må forfølge sit krav mod henholdsvis skyldneren eller arvingerne.

ad § 23.

I dansk ret haves ingen udtrykkelig lovbestemmelse om, at en ny forældelsesfrist begynder at løbe efter afbrydelsen, men det er altid anset som en selvfølge, at det sker. I § 23, stk. 1, foreslås en sådan regel, hvorefter den ny forældelsesfrist løber »i overensstemmelse med reglerne i denne lov«. Heri ligger bl. a., at hvis forældelsen af en fordring, som efter reglerne i § 3 er undergivet forældelse på 3 år, afbrydes ved sagsanlæg, som fører til domfældelse, løber herefter i medfør af § 2, stk. 2, en forældelsesfrist på 10 år. Hvis en fordring, der er undergivet 3-årig forældelse, efter opnået dom er blevet undergivet 10-årig forældelse, og denne 10-årige forældelse derefter afbrydes ved foretagelse af udlæg, må det antages, at der løber en ny 10 års frist, ikke fordi udlæg er nogen retsafgørelse i § 2, stk. 2's forstand, men fordi fordringen ikke kan antages at miste sin én gang fastslåede karakter af en sådan klar fordring, som efter § 2, stk. 2, er undergivet 10-årig forældelse.

Medens det ikke er fundet påkrævet at give nogen udtrykkelig bestemmelse om udgangspunktet for den nye forældelsesfrist, når denne baseres på skyldnerens anerkendelse, er der i § 23, stk. 2, givet sådanne bestemmelser for de tilfælde, hvor afbrydelsen er sket ved retsforfølgning, og hvor det derfor ikke på forhånd er givet, fra hvilket stadium af forfølgningen den nye frist skal løbe. Fristen regnes fra den dag, da retsforlig er indgået, dom er afsagt eller anden retsafgørelse er truffet. Det bemærkes i denne forbindelse, at eksekutionsfristen ikke påvirker en udsættelse af fristens udgangspunkt. Hvor efter anke af en domfældende dom denne stadfæstes, regnes fristen fra den endelige dom.

Som eksempel på anden retsafgørelse kan nævnes voldgiftskendelse.

Hvis afbrudelsen i medfør af § 20 er sket ved anmeldelse i et under offentlig skifte- eller konkursbehandling værende bo, hvori fordringen er anerkendt, løber den nye frist - som har betydning overfor skyldneren personlig — fra boets slutning, hvilket stemmer med retspraksis, jfr. Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1935 A, side 253. Om fordring, der ikke er anerkendt, henvises til § 22 og bemærkningerne dertil.

Hvis endelig forældelsen er afbrudt ved tvangsfuldbyrdelsesskridt i medfør af § 21, regnes den nye forældelsesfrist fra forretningens slutning. Det må herved bemærkes, at den forældelsesfrist, der begynder at løbe, vedrører den fordring, for hvilken udlæg eller udpantning er foretaget, men derimod ikke det ved udlægget eller udpantningen erhvervede retspant, jfr. Using Obligationsret, side 489. Dette får imidlertid kun betydning for udlæg eller udpantning i fast ejendom, jfr. reglerne i retsplejelovens § 533, stk. 3, hvorefter udlægshaveren i løsøre mister sin sikkerhedsret, hvis han ikke inden 1 år foranlediger tvangsauktion afholdt, med mindre han ved anke, kære eller tredjemands ret har været hindret deri. Denne regel anvendes analogt på udpantning.

ad § 24.

I § 24, som svarer til den norske forældelseslovs § 16, er der ved stk. 1 hjemlet den fordringshaver, som har flere solidariske skyldnere, og som rettidigt har indledet forfølgning mod en af disse, en tillægsfrist til indtaling af det eventuelle krav mod de øvrige skyldnere. Reglen er givet, fordi det må findes urimeligt, om fordringshaveren for at undgå forældelse skulle anlægge sag mod alle skyldnerne, uagtet han meget muligt vil få fuld dækning hos en enkelt af disse, således at yderligere søgsmål kan undgås.

Efter bestemmelsens formulering er den begrænset til retsforfølgning i medfør af udkastets § 19, herunder f. eks. voldgift, således at den ikke gælder ved tvangsfuldbyrdelsesskridt efter § 21. På dette punkt adskiller bestemmelsen sig fra den norske forældelseslovs § 16. Løvrigt går bestemmelsen ud på, at fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb skal give vedkommende skyldner eller skyldnere varsel om forfølgningen efter reglerne om forkyndelse af stævninger. Heri ligger, at det ikke som efter

udkastets § 19 er indleveringen til retten, men forkyndelsen for skyldneren, der er afgørende; dette hænger naturligvis sammen med, at der i nærværende tilfælde ikke i første omgang følger nogen sag efter forkyndelsen, som derimod tjener til underretning om den sag, som skyldneren senere må vente anlagt imod sig.

Når fordringshaveren har givet varsel som foran omtalt, har han frist med indtaling af sit krav overfor vedkommende skyldner indtil 6 måneder efter datoen for det forlig eller den dom eller anden retsafgørelse, hvormed den først anlagte sag er afsluttet. I tilfælde af anke kan sagen ikke betragtes som afsluttet, før der er truffet afgørelse i ankeinstansen.

Efter udkastets § 24, stk. 2, gælder tilsvarende regler (som efter stk. 1), når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom sag er rejst af eller mod fordringshaveren. Denne bestemmelse er enslydende med norsk forældelseslovs § 16, stk. 2. Den omfatter bl. a. tilfælde, hvor fordringshaverens krav imod 2 personer står i et alternativt forhold til hinanden i den forstand, at kravet mod skyldner nr. 2 bortfalder, hvis fordringshaveren får tilkendt det påståede beløb hos skyldner nr. 1.

Hvis således en person A, der af fordringshaveren er stævnet som påstået fuldmagtsgiver, bestrider fuldmagten, kan fordringshaveren procestilvarsele fuldmægtigen B. Hvis fordringshaveren får dom over A, er det dermed afgjort, at han ikke hos B kan kræve erstatning efter aftal elovens § 25. Hvis A frifindes, kan fordringshaveren inden de 6 måneder anlægge sag mod B, men der er i denne situation ikke ved sagen mod A afgjort noget om, hvorvidt han har noget krav mod B. Som et andet eksempel kan nævnes forholdet ved transport af fordringer, hvor transporthaveren er afskåret fra at få dom over transportgiveren på grund af fordringens manglende eksistens, hvis han har fået dom over skyldneren, medens omvendt skyldnerens frifindelse ikke afgør, om krav haves mod transportgiveren. Som et eksempel på tilfælde, hvor fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom sag er rejst mod fordringshaveren, kan nævnes regresansvar, d. v. s. tilfælde, hvor fordringshaveren hos en person B har krav på skadesløsholdelse for, hvad han må udrede til A i henhold til dennes dom over ham. Hvis således fordringshaveren som køber af en ting bliver sagsøgt til udlevering af denne til en tidligere ejer, der gør vindikationskrav gældende, kan fordringshaveren procestilvarsele sin sælger af hensyn til det

eventuelle vanhjemmelsansvar. Som en parallel til dette tilfælde af afbrydelse af forældelse af regresansvar kan iøvrigt nævnes vekselovens § 71, hvorefter den, der er sagsøgt under en veksel, kan afbryde forældelsen overfor en formand ved procesvarsel.

Det fremgår af bestemmelsens formulering og af de her nævnte eksempler, at det ikke er nogen betingelse for bestemmelsens anvendelse, at dommen i den først anlagte sag, hvori fordringshaveren er part, er bindende (res judicata) i sagen imellem fordringshaveren og skyldneren; hvis fordringshaveren taber den første sag, er ikke dermed retskraftigt afgjort, at han har et krav mod skyldneren. Men dommen i første sag kan altså - nemlig hvis sagen vindes af fordringshaveren - være retsligt afgørende for sagen mod skyldneren. Der må altså være en vis sammenhæng mellem fordringerne på de to skyldnere. Den omstændighed, at en sag mod en enkelt skatteyder kan få betydning for andre skatteydere, kan ikke berettige til at afbryde forældelsen overfor dem ved procesvarsel. Såfremt flere skyldnere ifølge et fælles retsgrundlag er pro rata forpligtede, vil skyldnernes indsigelser ofte være fælles, og afgørelsen overfor en enkelt skyldner vil derfor få væsentlig faktisk betydning for fordringen mod de øvrige. Heller ikke dette vil dog være tilstrækkeligt, idet afgørelsen i den verserende sag ikke under noget alternativ kan blive retsligt afgørende for fordringen mod skyldneren. I overensstemmelse hermed er bestemmelsen i den norske lov også blevet fortolket.

ad § 25.

Denne bestemmelse har sit forbillede i vekselovens § 71, sidste stk., jfr. samme lovs § 54, stk. 1. Bestemmelsen får betydning i de tilfælde, hvor hindringen ikke er ophørt senest 6 måneder inden forældelsesfristens udløb.

ad § 26.

Denne bestemmelse, som er ny, må ses på baggrund af, at man ikke har foreskrevet længere forældelse end 3 år for erstatningskrav hidrørende fra forbrydelser, jfr. bemærkningerne til § 3, nr. 4. Ved bestemmelsen undgås det stødende, som kunne ligge i, at en skyldner idømtes en alvorlig fængselsstraf for en grov forbrydelse, medens den ved forbrydelsen krænkede på grund af den 3 års forældelse var afskåret fra at gennemføre sit erstatningskrav.

Den valgte formulering »findes skyldig« omfatter også det tilfælde, at den tiltalte skyldner frifindes for straf på grund af utilregnelighed, jfr. retsplejelovens §§ 885 og 889 om formuleringen af spørgsmål til nævninger, idet man ikke har ment, at dette burde komme fordringshaveren til skade med hensyn til forældelsen, cfr. derimod 1908-lovens § 1, nr. 5, hvorefter den kortvarige forældelse kun udelukkes, hvis der *pålægges straf*.

Bestemmelsen hjemler ikke adgang til i forbindelse med en straffesag mod en medhjælper, for hvis forhold arbejdsgiveren er ansvarlig i medfør af D.L. 3-19-2, at indtale også erstatningskravet mod arbejdsgiveren.

Hvis straffesagen ender med, at skyldneren frifindes som ikke skyldig, eller sagen afvises, kan bestemmelsen ikke anvendes, og den forældede fordring forbliver da forældet. Hvis derimod skyldneren domfældes til straf eller sikkerhedsforanstaltninger, kan fordringshaveren få sit krav påkendt under straffesagen eller under særskilt søgsmål, anlagt inden 6 måneder efter at fældende dom i straffesagen er blevet endelig. Den sidste fremgangsmåde vil bl. a. kunne benyttes i tilfælde, hvor erstatningspåstanden på grund af reglerne i retsplejelovens § 991, stk. 4, eller § 992, stk. 1, ikke tages under påkendelse. Hvis straffedommen ikke ankes, løber 6 måneders fristen fra ankefristens udløb eller fra det tidligere tidspunkt, da ankeafkald foreligger fra både anklagemyndigheden og domfældte. Hvis sagen har været anket, men anken opgives, løber fristen fra opgivelsen.

På grund af forskelle i lovgivningen om retspleje og om sindssyges retsstilling har der ikke kunnet opstilles en fælles regel for Danmark, Finland, Norge og Sverige.

ad § 27.

Den i § 27 foreslåede regel findes ikke i den norske lov, fordi man har anset den for selvfølgelig; derimod fandtes den i det danske forslag af 1894. Da bestemmelsen ikke kan udledes af andre regler i udkastet, har man fundet det rigtigst at medtage den. Reglen får betydning for renter, der er forfaldet inden for de sidste 3 år før hovedfordringens forældelse. Renter, der er forfaldet tidligere, vil da være forældet efter § 3, nr. 2, og efter hovedfordringens forældelse forfalder ikke længere nogen renter.

»Lignende ydelse« omfatter f. eks. provision af banklån.

ad § 28.

I § 28 angives de tilfælde, hvor en forældet fordring kan benyttes til modregning, i overensstemmelse med gældende dansk ret. Ved «aftalt modregningsret» tænkes i første række på kontokurantforhold. I forhold til formuleringen i den norske forældelseslovs § 1, stk. 2, som indeholder en tilsvarende bestemmelse, er for modregning med fordringer hidrørende fra samme retsforhold tilføjet den begrænsning, at hovedfordringen må være opstået, før modkravet forældedes, hvilket i hvert fald efter dansk ret må være en forudsætning for adgangen til modregning. Dette betyder f. eks., at en lejers forældede fordring på erstatning hos udlejeren for forringelse af det lejede ikke kan bringes i modregning overfor udlejers krav på leje for lejeperioder, der begynder efter forældelsen. Foruden modregning med fordringer, der er »konsekse«, og aftalt modregning hjemler den norske lovs § 1, stk. 2, også adgang til modregning med en forældet fordring, såfremt modregning er forlangt inden forældelsesfristens udløb. Når dette tilfælde ikke er medtaget i udkastet, skyldes det alene den omstændighed, at det i nyere nordisk ret antages, at de gensidige fordringer bortfalder ved fremsættelsen af modregningserklæring, jfr. Ussing, Obligationsret, side 417. Forholdet er derfor i virkeligheden det, at fordring og modfordring i et sådant tilfælde allerede inden forældelsesfristens udløb er bortfaldet ved modregning.

ad § 29.

I udkastets § 29 er givet regler om, i hvilket omfang panterrettigheder, tilbageholdsret, ejendomsforbehold og grundbyrderrettigheder er underkastet forældelse.

Med hensyn til panterrettigheder gælder efter den norske forældelseslovs § 1, stk. 3, den hovedregel, at forældelsesfristens udløb er uden indflydelse på pantet; men efter samme bestemmelser gælder der vigtige undtagelser fra hovedreglen. I dansk ret, hvis regler herom er baseret på den efterhånden udviklede retspraksis samt bestemmelsen i tinglysningslovens § 42, er hovedreglen den, at panteretten bortfalder ved fordringens forældelse, dog at håndpant, brugspant med hensyn til fast ejendom samt underpant i fast ejendom i det ved tinglysningslovens § 42 begrænsede omfang er uforældeligt.

Det må i nogen grad bero på en tilfældighed, om man vælger med dansk ret at gøre pantrettens bortfald til hovedreglen, eller man i

overensstemmelse med norsk ret vil opstille som hovedregel, at panteretten forbliver bestående. I det danske udkast har man valgt den første løsning, idet hovedreglen om panterettens bortfald er udtrykt i stk. 3, efter at der forinden i stk. 1 og 2 er opregnet de panterrettigheder, som ikke forældes. Ifølge stk. 1, 1. pkt., gælder dette således tilbageholdsret og håndpantet. I gældende dansk ret er der på dette punkt gjort undtagelse for det tilfælde, at sikkerhed er stillet for et løbende mellemværende, jfr. Ussing, Obligationsret, side 489, Vinding Kruse, Ejendomsretten, side 1447 og Vestre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1922 A, side 218; men da denne tvivlsomt begrundede undtagelse støttes på forudsætningssspunkter og ikke på forældelsesregler, og ikke kendes i de andre nordiske lande, har man ikke ment at burde fastholde den. Stk. 1, 2. pkt., fastslår i overensstemmelse med gældende dansk ret uforældelighed for underpant i fast ejendom, når pant-haveren har taget pantet til brugelighed.

I stk. 2, 1. pkt., er gentaget bestemmelsen i tinglysningslovens § 42, hvorefter panteretten for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev for en bestemt angiven sum i fast ejendom ikke forældes. Bestemmelsen er samtidig udvidet til at gælde registreret pant i skib, som efter gældende ret forældes, men som allerede ved det danske lovforslag af 1894 blev søgt sidestillet med pant i fast ejendom, hvilket formentlig også er det rimeligste. Endelig fastholdes i stk. 2, 2. pkt., uforældeligheden af fordringer sikrede ved tinglyst skifteekstrakt.

I stk. 4 foreslås den regel, at en sælgers ejendomsforbehold over leveret løsøre taber sin virkning, når hans ret til købesummen er faldet bort ved forældelse. Tilsvarende er antaget ved en Vestre Landsret dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1937 A, side 568, hvorved dog bemærkes, at dommens resultat muligt skal forklares som hvilende på forudsætningssspunkter, jfr. Ussing, Obligationsret, side 488. Af de på fællesnordisk samarbejde hvilende udkast til ændring af afbetalingslovgivningen (dansk betænkning 1950) indeholdt det norske udkast en tilsvarende regel, medens de svenske og finske udkast fastsatte en særlig forældelsesfrist på 3 år for ejendomsforbehold. Den her foreslåede regel er ikke begrænset til afbetalingssalg, men omfatter også andre former for salg med ejendomsforbehold, f. eks. konsignationssalg og salg på auktion.

Reglen i stk. 5, hvorefter selve grundbyrden

som sådan ikke er genstand for forældelse, er hentet fra den norske forældelseslovs § 1, stk. 4. Reglen er i og for sig overflødig, idet samme resultat måtte antages også uden nogen udtrykkelig regel. Når den alligevel er medtaget, skyldes det, at en forbigåelse af reglen i norsk ret kunne føre til misforståelser med hensyn til grunden hertil.

På grund af forskelligheder i lovgivningen om pant m. v. har der ikke kunnet opnås overensstemmelse mellem de 4 lande ved affattelsen af § 29.

ad § 30.

I dansk ret findes ingen almindelig forskrift om forældelsesreglernes ufravigelighed. Det er imidlertid fast antaget, at det ikke ved indgåelsen af den aftale, hvorved fordringen stiftes, kan vedtages mellem parterne, at forældelse ikke skal indtræde, eller at fristen skal være længere, end loven foreskriver. Hvis der var adgang til sådan vedtagelse, ville det formentlig betyde, at forældelseslovgivningens regler blev uvirksomme på de kontraktsområder, hvor fordringshaveren har den afgørende indflydelse på kontraktens udformning. Hvis parterne efter aftalens indgåelse vedtager, at fordringen ikke skal forældes efter de almindelige regler, vil en sådan vedtagelse ofte indeholde en erkendelse af gælden fra skyldnerens side, således at forældelsen afbrydes, og en ny frist begynder at løbe, jfr. herom Ussing, Obligationsret, side 467.

I den norske forældelseslovs § 20 er det generelt fastsat, at vedtagelse af, at forældelse ikke skal indtræde, eller af en længere forældelsesfrist end den lovbestede er uforbindende for skyldneren. Derfra gælder alene den undtagelse, at en forlænget forældelsesfrist - men ikke uforældelighed — kan vedtages for visse nærmere angivne grupper af fordringer, hvor fare for misbrug ikke er til stede, f. eks. fordringer ifølge rente- og udbyttekuponer.

I Norge har man fundet, at forbudet i § 20 går for vidt, når det udelukker også en senere aftale om forlængelse af forældelsesfristen. Her foreligger nemlig ikke den fare for misbrug, som er til stede, så længe skyldneren endnu ikke har opnået sin kontrakt, og på den anden side er der ofte et virkeligt behov for at kunne vedtage en forlænget forældelsesfrist. Det gælder således, når parterne ønsker at fortsætte forhandlingerne om en omtvistet eller uklar fordring, eller de vil afvente resultatet af en verserende proces angående et tilsvarende

spørgsmål. I sådanne tilfælde vil en aftale om fristens forlængelse ikke indeholde nogen erkendelse af gælden fra skyldnerens side, således at man gennem reglerne om afbrydelse af forældelse kan opnå, at vedtagelsen bliver virksom.

De her fremdragne synspunkter danner baggrunden for bestemmelsen i udkastets § 30, stk. 1, 2. pkt. Hovedreglen i paragraffens stk. 1, 1. pkt., går ud på, at vedtagelse af, at forældelse ikke skal indtræde overensstemmende med forældelseslovens regler, er uforbindende for skyldneren. Det anvendte udtryk omfatter både vedtagelse af, at forældelse overhovedet ikke skal indtræde, og vedtagelse af en længere frist eller senere udgangspunkt for denne samt aftale om, at afbrydelse skal kunne ske på anden måde end hjemlet i loven. Der gøres derefter den undtagelse fra hovedreglen, at der efter fordringens stiftelse kan træffes aftale om fristforlængelse for indtil 3 år ad gangen, regnet fra aftalen. Den anvendte formulering giver mulighed for at aftale, at forældelsesfristen forlænges til f. eks. 1 måned efter at retsafgørelse er truffet vedrørende et tilsvarende forhold.

I stk. 2 er gentaget bestemmelsen i gældslovens § 43, stk. 4, hvorefter forældelsesfristen for masse gældsbreve kan forlænges eller forkortes ved udtrykkelig bestemmelse i gælds brevet.

Bestemmelsen i stk. 3, hvorefter forældelsesfristen for fordringer ifølge rente- eller udbyttekuponer kan forlænges ved aftale, men ikke kan forkortes, er hentet fra den norske forældelseslovs § 19 a, stk. 1, 2. pkt., og § 20, nr. 2, jfr. endvidere gældslovens § 25, stk. 1, 2. pkt. Både i henseende til forlængelse og forkortelse betyder bestemmelsen en undtagelse fra de almindelige regler i stk. 1 og stk. 4, se om sidstnævnte bestemmelse nedenfor. Når sådan undtagelse bør gøres, skyldes det, at det her er skyldneren, som har hovedindflydelsen på kontraktens indhold.

Ved reglen i stk. 1 er det forudsat, at adgangen til at vedtage en kortere forældelsesfrist end lovens principielt er fri, hvilket stemmer med hidtidig retsopfattelse. Der kan imidlertid være trang til i visse tilfælde at begrænse denne adgang, jfr. f. eks. forsikringsaftalelovens § 30 og fremstillingen i Ussings Obligationsret, side 468. Ifølge forsikringsaftalelovens § 30, stk. 1, kan en aftale om kortere forældelsesfrist end den i samme lovs § 29 fastsatte ikke gøres gældende, medmindre selskabet skriftligt med mindst 6 måneders varsel har givet fordrings-

haveren meddelelse om fristens længde og om følgerne af, at fristen ikke overholdes. Også udenfor forsikringsforhold kan der være behov for en regel om begrænsning af adgangen til at aftale kortere forældelse. En sådan begrænsning vil typisk være påkrævet, hvor der på grund af skyldnerens overvejende indflydelse på kontraktsforholdet er fare for misbrug gennem en uforholdsmæssig kort forældelsesfrist. For at hindre sådant misbrug foreslås i stk. 4 en bestemmelse gående ud på, at aftale, hvorefter forældelse kan indtræde tidligere end efter lovens bestemmelser, kan tilsidesættes helt eller delvis af domstolene, når det findes utilbørligt eller klart stridende med god forretningsskik at gøre den gældende. Bestemmelsen, der er udformet med gældsbrevslovens § 8 som mønster, har ikke noget forbillede i norsk ret, hvor aftalefriheden på dette punkt imidlertid har været genstand for kritik. Bestemmelsen sigter i første række til aftale om egentlig forkortelse af forældelsesfristen, men omfatter også aftale om, at en i loven omhandlet tillægsfrist ikke skal komme til anvendelse, eller om, at en afbrydelsehandling ikke skal have virkning. Tilsidesættelse af aftalen vil navnlig kunne ske, hvis der er aftalt en urimelig kort frist; men endvidere vil det kunne være af betydning, hvilken form skyldneren har anvendt ved kontraktens affattelse, om f. eks. aftalen om kortere frist er placeret på lidet iøjnefaldende sted i en trykt kontrakt.

ad § 31.

Reglen i stk. 1, 1. pkt., der betyder, at begyndelsesdagen ikke medregnes ved beregning af forældelsesfristen, stemmer med hidtidig opfattelse, jfr. også veksellovens § 72, stk. 4, og Ussing, Obligationsret, side 468.

Stk. 1, 2. pkt. tager sigte på tilfælde, hvor en årsfrist begynder 29. februar i et skudår, eller hvor en månedsfrist begynder på en mandagsdag, der ikke findes i fristens udløbsmåned. F. eks. vil 6 måneders frist fra 31. marts udløbe 30. september.

Reglen i stk. 2, som hjemler fordringshaveren en tillægsfrist i tilfælde, hvor han er afskåret fra at foretage retslige skridt mod skyldneren på forældelsesfristens sidste dag, fordi denne er en helligdag eller grundlovsdag, har i dansk ret et sidestykke i veksellovens § 72, stk. 1-3.

ad § 32.

Selv om nærværende udkast ikke tilsigter i almindelighed at løse de problemer af interna-

tionalprivatretlig art, som opstår i forbindelse med forældelseslovgivningen, er der dog et enkelt spørgsmål, som man har ment at burde tage stilling til for at hindre, at danske domstole træffer afgørelser i strid med danske forældelsesregler. Herpå tager § 32 sigte.

Bestemmelsen i § 32 går ud på at beskytte herboende skyldnere i overensstemmelse med dansk forældelseslovgivnings regler, hvor sagen iøvrigt efter almindelige internationalprivatretlige regler skal afgøres efter et andet lands ret. Det bør herved erindres, at forældelsesreglerne i et land påvirker folks handlemåde og opfattelse, således at de kasserer deres kvitteringer efter forløbet af den i loven satte frist, og således at de ikke regner med gamle forpligtelser. Det ville derfor være uheldigt, om en gammel fordring, som forlængst ville være forældet efter dansk ret, skulle kunne gøres gældende mod en skyldner, som under hele forældelsestidens løb har opholdt sig her i landet, blot fordi fordringen iøvrigt ville være at bedømme efter en fremmed lovgivning med lang forældelsesfrist. Hertil kommer, at forældelsesreglerne - skønt henregnede til den materielle ret — står på grænsen til de processuelle regler, for hvilke man anvender *lex fori*. Forældelsesreglerne skal også af rent processuelle grunde modvirke processer om gamle retsforhold, og da det er det normale, at herboende personer også stævnes her, er det rimeligt, at dansk rets regler sætter grænse for længden af de frister, inden for hvilke kravene må indtales. Det bør dog bemærkes, at det ikke er nogen betingelse for anvendelsen af § 32, at skyldneren har bopæl eller ophold her i riget på sagsanlæggets tidspunkt, omend det vil være det sædvanlige.

Ved forældelsestiden forstås ikke den abstrakte forældelsesfrist på 3, 10 eller 20 år, men den konkrete forældelsesfrist, d. v. s. den abstrakte frist suppleret med eventuelle tillægsfrister og med forlængelse som følge af sket afbrydelse. Når det efter bestemmelsen er en betingelse, at skyldneren har tilbragt hele denne forældelsestid her i riget, må det være et sammenhængende ophold. Hvis skyldneren ifølge en fordring, hvis konkrete forældelsestid er 3 år, regnet fra fordringens forfaldstid, har tilbragt de første 2 år heraf i Danmark, derefter 2 år i Tyskland og påny 2 år i Danmark, er betingelsen således ikke opfyldt.

Det har under de fællesnordiske forhandlinger været overvejet at give en regel om virkningen af afbrydelsesskridt foretaget i udlandet,

idet det synes påkrævet, at en i udlandet indledet retsforfølgning, som ikke fører til en for danske domstole forbindende afgørelse, under visse omstændigheder får tillagt virkning her i landet. Det gælder navnlig i de tilfælde, hvor det også har været stemmende med dansk rets værnetingsregler, at sagen er påkendt i udlandet, f. eks. fordi skyldneren tidligere har været bosat der, men nu er flyttet til Danmark. Da det imidlertid har voldt vanskelighed at finde frem til en tilfredsstillende afgrænsning af sådanne tilfælde, har man fundet det rettest at overlade spørgsmålet til retsanvendelsen.

ad § 33.

I en række love findes særlige forældelsesbestemmelser, i reglen affødt af det pågældende retsforholds særlige beskaffenhed. Det fremgår af fortegnelsen i udkastets § 35, hvorefter kun et mindre antal lovbestemmelser, væsentlig af mere almindelig karakter, tænkes ophævet ved ikrafttrædelsen af den nye almindelige forældelseslov, at de ovennævnte særlige bestemmelser i vid udstrækning tænkes opretholdt. Da disse bestemmelser sjældent i detaljer giver regler om alle de spørgsmål, der opstår ved forældelse, f. eks. spørgsmål om afbrydelse, er der i udkastets § 33 foreslået en bestemmelse, hvorefter den nye forældelseslov i fornødent omfang skal supplere særbestemmelserne. Bestemmelsen, som er medtaget efter ønske fra norsk side, stemmer formodentlig med, hvad der også uden positiv bestemmelse måtte antages. Som et muligt eksempel på, at forholdets særlige beskaffenhed kan medføre, at en særbestemmelse om forældelse ikke skal suppleres af udkastets regler, kan nævnes, at det må anses for tvivlsomt, om udkastets regler om udskydelse af forældelse, f. eks. § 11 eller § 12, bør komme til anvendelse på særlig korte forældelsesfrister som den i § 26 i ægteskabsloven af 1925 omhandlede (hvorefter krav på hustruen af den i ægteskabslovens § 11 nævnte art forældes i løbet af 1 år, når tilfælde manden hæfter for gælden).

ad § 34.

Bestemmelsen i stk. 1 om lovens ikrafttræden og dens indflydelse på tidligere stiftede forpligtelser stemmer med den tilsvarende bestemmelse i den norske forældelseslov § 22, jfr. også § 5 i den danske forældelseslov af 1908. Da loven ikke blot lader forældelse løbe fra forfaldstid, men også fra stiftelsen, jfr. udkastets § 16, tales der om tidligere stiftede fordringer i lig-

hed med udtryksmåden i 1908-lovens § 5 og ikke om tidligere forfaldne fordringer som i den norske lov. Tidsrummet mellem ikrafttrædelsestidspunktet i 1. pkt. og det i 3. pkt. angivne tidspunkt er, som det fremgår af de valgte datoer, tænkt fastsat til 3 år.

Den nye lov skal efter stk. 1, 2. pkt., principielt gælde for alle fordringer, der ikke ved lovens ikrafttræden er forældet efter de hidtil gældende regler. Den nye lov skal gælde, uanset om den medfører senere forældelse end den gamle lov (f. eks. på grund af udgangspunkt i forfaldstid i stedet for udgangspunkt i stiftelse) eller tidligere forældelse end den gamle lov (f. eks. på grund af kortere forældelsesfrist). Blot sikres der den fordringshaver, hvis fordring efter den nye lov ville forældes tidligere end efter den gamle lov, en forældelsesfri periode på 3 år efter stk. 1, 3. pkt. Herfra - men også kun herfra - gøres ved stk. 1, 3. pkt., sidste led, undtagelse, hvis fordringen også efter den gamle lov ville være forældet inden 3 års periodens udløb, idet i så fald forældelsestidspunktet efter den gamle lov bliver afgørende.

Efter § 34, stk. 2, skal afbrydelse af forældelse, der har fundet sted før lovens ikrafttræden, bevare virkning lige med afbrydelse efter den nye lov, selv om den ikke er sket på den i denne lov foreskrevne måde. Baggrunden for denne bestemmelse er den omstændighed, at afbrydelse af forældelse efter D.L. 5-14-4, som nu foreslås ophævet, kan ske ved en simpel påmindelse.

Rækkevidden af stk. 2 kan belyses ved følgende eksempel: En fordring, der efter hidtidig ret er undergivet 20-årig forældelse, stiftes i 1954 og forfalder i 1955. I 1958 bliver forældelsen afbrudt ved påmindelse, og den 1. januar 1960 træder den nye lov i kraft. Hvis fordringen efter den nye lov er undergivet 10-årig forældelse, vil den herefter forældes i 1968 (10 år efter påmindelsen). Hvis den derimod efter den nye lov undergives 3-årig forældelse, vil den forældes ved udgangen af 1962, nemlig efter bestemmelsen i stk. 1,3. pkt.

ad § 3-5.

Med hensyn til ophævelsesbestemmelsen i denne paragraf bemærkes, at ophævelsen af D.L. 5-14-4 og forældelsesloven af 1908 er en følge af udkastets karakter af en almindelig forældelseslov.

Med hensyn til ophævelsen af tinglysnings-

lovens § 42 henvises til udkastets § 29 og bemærkningerne hertil.

Med hensyn til ophævelsen af ikrafttrædelseslovens § 16 henvises til udkastets § 3, nr. 4, og § 6 samt bemærkningerne hertil.

Med hensyn til ophævelsen af gældslovens § 25 og kap. 6 (d.v.s. §§ 43-49) bemærkes, at man i forbindelse med fremkomsten af

en ny almindelig forældelseslov har ment at burde ophæve de noget komplicerede forældelsesbestemmelser i gældsloven, hvortil der savnes sidestykke i norsk, svensk og finsk ret. Som bestemmelser i udkastet, der har betydning i denne henseende, kan nævnes § 2, § 3, nr. 2, § 4, § 5, § 10, § 16, § 27 og § 30, stk. 2 og 3.

IV.

FORSLAG TIL ÆNDRING AF STEMPELLOVENS § 29.

§ 29, stk. 1 og 2, i lov nr. 113 af 1. april 1922 om stempelafgift affattes således:

»Den i § 16 i lov nr. af om forældelse af gældsfordringer ommeldte forældelsesfrist af 20 år finder ikke anvendelse med hensyn til stempelafgiften.

løvrigt regnes forældelsesfristen for statskassens krav på stempelafgift først fra det tidspunkt, da det stempelpligtige dokument har været indsendt til eller anmeldt for en stempelmyndighed«.

Bemærkninger til forslaget:

I den nugældende stempelovs § 29, stk. 1 og 2, er bestemt, at Danske Lovs forældelsesfrist af 20 år ikke finder anvendelse med hensyn til stempelafgiften, men at statskassens krav på stempelafgift forældes efter reglerne i §§ 1-3 i loven af 22. december 1908, når det stempelpligtige dokument har været indsendt til eller anmeldt for en stempelmyndighed.

Da såvel Danske Lov 5-14-4 som 1908-loven foreslås ophævet, samtidig med at en ny almindelig forældelseslov træder i kraft, foreslås stempelovs § 29, stk. 1-2, ved det foranstående forslag omredigeret i overensstemmelse hermed.

Ifølge den nugældende stempelovs § 29, stk. 3, bliver kravet på stempelafgift endvidere at anse for forældet, når der er forløbet et tidsrum af 5 år, efter at det ved det stempelpligtige dokument stiftede retsforhold er bragt til ophør på en sådan måde, at dokumentet ikke mere har retlig betydning, og hverken dokumentet eller bekræftede genparten deraf inden nævnte frists udløb er kommet en anholdelsespligtig myndighed i hænde.

Den her fastsatte frist modsvarer i og for sig ikke nogen i udkastet til lov om forældelse af gældsfordringer fastsat frist, og selv om de 5 år er fastsat med henblik på 5 års fristen i forældelsesloven af 1908, nødvendiggør en ny forældelseslov ikke nogen ændring.

V.

UDKAST TIL BEKENDTGØRELSE I MEDFØR AF LOV NR. AF OM FORÆLDELSE AF GÆLDSFORDRINGER § 12.

I medfør af § 12, stk. 3, i lov nr.
af om forældelse af gældsfordrin-
ger fastsættes herved følgende:

§ 1.

Den i lovens § 12, stk. 2, omhandlede an-
meldelse til Københavns byret indgives i 2
eksemplarer og skal så vidt muligt indeholde
oplysning om følgende:

1. Fordringshaverens og skyldnerens person
(navn, stilling og bopæl, eventuelt senest kendte
bopæl).

2. Fordringens beløb samt eventuelle renter.

3. Skyldgrunden med angivelse af fordrin-
gens stiftelsestid og forfaldstid.

4. De omstændigheder, der har foranlediget
anmeldelsen.

Hvis fordringen støttes på gældsbrief eller
andet dokument, vil en bekræftet afskrift heraf
være at vedlægge anmeldelsen.

§ 2.

En gang årlig vil byretten have at udrette
anmeldelser, der er ældre end 20 år.

Bemærkninger til udkastet:

Det foranstående udkast er udarbejdet med
forbillede i den tilsvarende norske kundgørelse
af 11. januar 1897, udfærdiget i medfør af
§ 17 i den norske forældelseslov af 27. juli
1896.

Der er i forhold til den norske kundgørelse
gjort den tilføjelse, at anmeldelsen skal indgives
i 2 eksemplarer. Det ene eksemplar kan da af
byretten benyttes ved den i lovens § 12, stk. 2,
sidste pkt., foreskrevne meddelelse til skyldnere
med bekendt bopæl i udlandet.

Man har endvidere tilføjet en bestemmelse om
udslettelse af anmeldelser, ældre end 20 år, jfr.
lovudkastets § 12, stk. 1 in fine.

VI.

PRÆKLUSIONSLOVGIVNINGEN I DANMARK, FINLAND, NORGE OG SVERIGE.

I forbindelse med de fællesnordiske forhandlinger om forældelseslovgivningen har de delegerede undersøgt mulighederne for tilvejebringelse af en fælles-nordisk lovgivning vedrørende præklusion.

De herom gældende regler i de nordiske lande udviser en betydelig modsætning mellem på den ene side dansk-norsk ret og på den anden side svensk-finsk ret.

I Danmark er adgangen til præklusivt proklama stort set begrænset til tilfælde af skifte. Efter en række bestemmelser i skifteloven kan således præklusivt proklama udstedes i alle boer (bortset fra konkursboer) under offentlig skiftebehandling, herunder separations- og skilsmisseboer. I disse tilfælde udstedes proklamaet af den skifteret, respektive executor, der behandler boet. Endvidere kan selvskiftende arvinger indkalde arveladerens kreditorer, og en ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo, kan indkalde den først-afdøde ægtefælles kreditorer. I disse tilfælde udstedes proklamaet af de pågældende arvinger, respektive enken. Endelig kan der ved såkaldt »proklamabevilling« gives bevillingshaveren tilladelse til indkaldelse af samtlige kreditorer, bortset fra umyndiges fordringer. Sådan bevilling er navnlig givet ved likvidation af andels-selskaber og af andre »juridiske personer« uden personligt ansvar for deltagerne; men i praksis drejer det sig kun om ganske få tilfælde i løbet af et år. Det præklusive proklama omfatter såvel kendte som ukendte fordringer, og den omstændighed, at proklamaudstederen meget vel er bekendt med en ikke anmeldt fordring, vil altså ikke forhindre, at præklusion finder sted.

De i Norge gældende regler om præklusivt proklama, der navnlig findes i lov af 21. februar 1930 om skifte, svarer i det væsentlige hertil.

I Sverige, hvor reglerne findes i den kongelige forordning af 4. marts 1862, der også indeholder reglerne om forældelse af fordringer, er adgangen til udstedelse af præklusivt proklama videre, idet sådan adgang foruden ved de for-

skellige tilfælde af skifte navnlig også haves ved likvidation eller konkurs af selskaber. Modsat dansk-norsk ret gælder efter svensk ret, at kun ubekendte kreditorers fordringer rammes af præklusion. Den, der ønsker at udstede præklusivt proklama, indgiver begæring herom til vedkommende domstol, ledsaget af en fortegnelse over kendte fordringshavere, hvilke da af retten underrettes direkte om proklamaet. De på fortegnelsen opførte kreditorer kan uden at miste deres ret undlade at anmelde deres fordringer. Endvidere undtages fra den præklusive virkning fordringer, om hvilke det kan bevises, at skyldneren senest ved proklamaets udløb har haft kendskab til dem.

De i Finland gældende regler findes i en forordning af 9. november 1868, der som den svenske også indeholder reglerne om forældelse. Præklusionsreglerne svarer i det væsentlige til de i Sverige gældende.

Det må formentlig erkendes, at den i Danmark og Norge gældende ordning, hvorefter præklusion finder sted, selv om skyldneren er bekendt med den pågældende fordring, går videre end præklusionens formål kræver, jfr. Using Obligationsret, side 501. Et sådant system medfører en betydelig risiko for fordringshavere, der ikke er blevet bekendt med, at proklama er udstedt, idet disse fordringshavere mister deres ret, medmindre skyldneren uanset den manglende anmeldelse anerkender sin skyld, hvilket atter vil sige, at fordringshaverens stilling bliver afhængig af skyldnerens forgodtbefindende. På den anden side giver det dansk-norske system arvingerne den sikkerhed, der består i, at der tilvejebringes en udtømmende kreditorfortegnelse. Endvidere bør det bemærkes, at det meget vel kan tænkes, at fordringshaverens undladelse af at anmelde fordringen skyldes, at han vil eftergive skyldneren fordringen, eller at han anser det for unyttigt at søge den inddrevet, fordi han anser den for tvivlsom, eller fordi den er så ubetydelig, at udgiften ved dens inddri-

velse overstiger dens værdi. I disse tilfælde ses der i hvert fald ikke at være nogen betænkelighed ved at lade fordringen prækluderes.

Mod det svensk-finske system kan først og fremmest den indvending rejses, at arvingerne ikke opnår den sikkerhed, som er forbundet med det dansk-norske system, men kan risikere, at de efter proklamaets udløb bliver krævet af en fordringshaver, der ikke har anmeldt sit krav. Arvingerne, der må have at vide, hvorledes deres stilling er, tvinges til at søge fremkaldt frafaldserklæringer fra kreditorer, der er kendte, men hvis krav er tvivlsomme. Kan sådanne erklæringer ikke opnås, tvinges arvingerne til at anlægge anerkendessøgsmål. Endvidere medfører systemet visse bevisvanskeligheder, når en fordringshaver skal godtgøre, at hans fordring var kendt af skyldneren senest ved proklamaets udløb. Det er dog fra svensk side anført, at sådanne tvistigheder i praksis er relativt sjældne. Navnlig er det imidlertid fra svensk side gjort gældende, at det synes vanskeligt at give en tilfredsstillende motivering for, at en fordringshaver, hvis krav kendes af skyldneren, skal tvinges til en aktiv optræden for at undgå retstab. I så henseende er der peget på, at der i forhold til situationen ved forældelse foreligger den forskel, at fordringshaveren fra begyndelsen ved, hvad han skal gøre for at undgå forældelse, medens det ved præklusion beror på skyldnerens forhold, om og hvornår et proklama skal udstedes.

Som det fremgår af foranstående, er der dybtgående principiel forskel på de to systemer, en forskel, som medfører, at proklamaets virkning er mere begrænset i Sverige og Finland end i Danmark og Norge. Denne forskel står sikkert i forbindelse med, at der i de to førstnævnte lande består en videre adgang til udstedelse af proklama, idet der ikke kan siges at være samme trang for selskaber som for arvinger til at udstede proklama med præklusiv virkning. Der kan iøvrigt være grund til at fremhæve, at ethvert præklusionssystem kan føre til urimelige resultater i enkelte tilfælde. Medens det dansk-norske system i første række skaber sikkerhed for skyldnerne, giver omvendt det svensk-finske system fordringshaverne en bedre garanti mod uforskyldt retstab.

Som et forsøg på at udjævne modsætningen mellem de nævnte to systemer, er der under forhandlingerne fra dansk side fremsat et forslag, der modificerer svensk-finsk rets regel om, at kendt gæld ikke er genstand for præklusion. Ifølge dette forslag skulle skyldneren som efter

svensk-finsk ret udfærdige en fortegnelse over visse kreditorer, hvis fordringer derefter ikke skulle kunne prækluderes uanset manglende anmeldelse. Grænsen for, hvilke fordringer det påhvilede skyldneren at optage på fortegnelsen, skulle imidlertid drages snævrere end efter gældende svensk-finsk ret, idet det udover den betingelse, at fordringen ikke blev bestridt af skyldneren, yderligere skulle være en betingelse, at skyldneren ikke havde grund til at betvivle, at fordringen ville blive gjort gældende. Hvis en fordring ikke var optaget på fortegnelsen, skulle den undtages fra præklusion, når det kunne godtgøres, at den var kendt af skyldneren, respektive hans arvinger eller ægtefælle, og det måtte anses stridende mod redelighed, at fordringen ikke var optaget på fortegnelsen. Baggrunden for den således foreslåede modifikation er den, at der er visse former for kendt gæld, som ikke bør undtages fra præklusion. Det gælder således familiegæld, som ikke er påregnet at skulle betales, samt gæld fra »en tidligere tilværelse«, f. eks. hvor gælden hidrører fra tiden forud for et fængselsophold eller en konkurs, og debitor senere er flyttet til en anden by. Det er under forhandlingerne fra dansk side fremhævet som en fordel ved dette kompromisforslag, at den samvittighedsfulde debitor ikke ville blive udsat for supplerende af fortegnelsen over kendte kreditorer, medens den mindre samvittighedsfulde kunne risikere, at domstolene supplerede fortegnelsen.

De andre landes delegerede har imidlertid ikke kunnet tiltræde forslaget, idet de navnlig har gjort gældende, at dette vil medføre bevisvanskeligheder, og at disse vanskeligheder vil være endnu større end efter gældende svensk-finsk ret. Man har endvidere bestridt berettigelsen af den førstnævnte betragtning, at visse former for kendt gæld ikke bør undtages fra præklusion og derfor ikke af debitor behøver at optages på fortegnelsen, idet man har anført, at en debitor tværtimod bør gå ud fra, at al kendt gæld vil blive gjort gældende, og derfor bør optage den på fortegnelsen.

Et fra norsk side fremsat forslag om at bygge en ny præklusionslov på den gældende dansk-norske ordning med den ændring, at visse kendte fordringer, eksempelvis fordringer hidrørende fra indkøb til husholdning, skulle undtages fra præklusion, har heller ikke kunnet opnå tilslutning.

Som følge af den ovenfor fremførte kritik af den gældende svensk-finske ordning har hverken

den danske eller den norske delegerede kunnet gå ind for en præklusionslovgivning efter svensk-finsk mønster. Da på den anden side den svenske og den finske delegerede ikke har ment at kunne fravige den i deres hjemlande herskende opfattelse, at kun ukendte fordringer skal kunne prækluderes, må det konstateres, at der — i hvert fald for tiden - ikke er grundlag for tilvejebringelsen af en fællesnordisk præklusionslov.

Da præklusionsbestemmelserne i Sverige og Finland er optaget i samme lov som reglerne om forældelse, har disse landes delegerede fun-

det det påkrævet at søge reglerne om præklusion udformet som en selvstændig lov, og de har i forbindelse hermed underkastet reglerne en lempelig revision under bibeholdelse af grundprincipperne i den hidtidige ordning.

For Danmarks og Norges vedkommende gør noget tilsvarende sig ikke gældende, og disse landes delegerede har derfor - og fordi den hidtil gældende ordning ikke har givet anledning til klage - ikke fundet anledning til at fremkomme med noget forslag til ændring af præklusionslovgivningen.

BILAG 1.

SAMMENSTILLING AF DANSK, FINSK, NORSK OG SVENSK UDKAST TIL LOV
OM FORÆLDELSE AF GÆLDSFORDRINGER.

Udkast til lov om forældelse af gældsfordringer.

§ 1.

Stk. 1. Fordringer på penge eller andre ydelser forældes efter reglerne i denne lov.

Stk. 2. Ved forældelsen mister fordringshaveren sin ret til at kræve opfyldelse.

10-årig og 3-årig forældelse.

Forældelsesfristerne.

§ 2.

Stk. 1. Forældelsesfristen er 10 år, når ikke andet er bestemt.

Stk. 2. Når fordringen er fastslået ved retsforlig eller andet eksigibelt forlig, jfr. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 2, ved dom eller anden retsafgørelse, eller når der for fordringen er udstedt gældsbev. er forældelsesfristen 10 år, selv om fordringen iøvrigt ville være underkastet en kortere forældelse. Dette gælder dog ikke fordring på senere forfaldende ydelser af den i § 3, nr. 2 og 3, omhandlede art.

§ 3.

For følgende fordringer er forældelsesfristen 3 år:

1. Fordringer, der vedrører
 - a. salg eller anden overdragelse af løsøre,
 - b. brug af fast ejendom eller løsøre,
 - c. ophold, fortæring eller undervisning,
 - d. befordring af personer eller gods,
 - e. arbejde eller personlig virksomhed af enhver art.
2. Fordring på rente eller på udbytte fra aktieselskab eller andet selskab med begrænset ansvar.
3. Fordring på pension, livrente, aftægtsydelse, underholdsbidrag eller andre ydelser, der forfalder med bestemte mellemrum og ikke er afdrag på skyldig hovedstol.
4. Fordring på erstatning for skade tilføjet uden for kontraktsforhold.
5. Fordring, som uden for tilfælde af svig haves på betaling af, hvad nogen har ydet i

Förslag till Lag om fordringspreskription.

1 §.

Fordringar i penningar eller vad det är preskriberas enligt bestämmelserna i denna lag.

Genom preskriptionen förlorar borgenären sin rätt att utkräva fordringen.

Om tioårig och treårig preskription.

Om preskriptionstid.

2 §.

Preskriptionstiden är tio år, där ej i det följande annorlunda stadgas.

Har skuldebrev utfärdats för en fordran, eller har fordringen blivit fastslagen genom dom, är preskriptionstiden tio år även om fordringen eljest skulle vara underkastad kortare preskriptionstid. Vad sålunda stadgats gälle dock icke i fråga om därefter förfallande fordringar som i 3 § under 2. och 3. avses.

3 §.

För följande fordringar är preskriptionstiden tre år:

1. Fordringar, som härröra från
 - a. försäljning eller annan överlåtelse av lös egendom;
 - b. nyttjande av fast eller lös egendom;
 - c. tillhandahållande av husrum, förtäring eller undervisning;
 - d. transport av personer eller gods; samt
 - e. utförande av arbete eller personlig verksamhet av vad slag det vara må.
2. Fordran på ränta eller på vinstutdelning i aktiebolag eller annan sammenslutning med begränsat ansvar.
3. Fordran på pension, livränta, undantagsförmån, underhållsbidrag eller andra fullgörelser, som förfalla med bestämda mellanrum och icke äro avbetalning å huvudstol.
4. Fordran på ersättning för skada som någon utanför kontraktsförhållande tillfogat annan.

Utkast til lov om foreldelse av fordringer.

Innledende bestemmelse.

Fordringer på penger eller andre ytelser for-
oides etter regiene i denne lov.

Ved foreldelsen taper fordringshaveren sin
rett til å kreve oppfyllelse.

Ti og tre års foreldelse.

Foreldelsesfristene.

§ 2 (10 års foreldelse).

Foreldelsesf risten er 10 år når ikke annet er
bestemt.

Når fordringen er fastslått ved rettsforlik
eller slik avgjørelse som nevnt i § 19 første
ledd, eller når det er utstedt gj eldsbrev for for-
dringen, er foreldelsesfristen 10 år, selv om for-
dringen ellers ville være undergitt en kortere
foreldelse. Dette gj elder dog ikke fordring på
senere forfalte ytelser av det slag som omhand-
les i § 3 nr. 2 og 3.

§ 3 (3 års foreldelse).

For følgende fordringer er foreldelsesfristen
3 år:

1. Fordring som angår:
 - a. salg eller annen overdragelse av løsøre;
 - b. bruk av fast eiendom eller løsøre;
 - c. opphold, fortæring eller undervisning;
 - d. befordring av personer elier gods;
 - e. arbeid eller personlig virksomhet av hva
slag det enn er, dog ikke det offentliges
fordring mot tjenestemann i anledning
av midler som han har innkassert på
vegne av stat, kommune eller offentlig
fond eller innretning.
2. Fordring på rente eller på utbytte fra aksje-
selskap eller annet selskap med begrenset
ansvar;
3. Fordring på pens jon, livrente, f øderåd, un-
derholdsbidrag eller annen yttelse som for-
faller med bestemte mellomrom og ikke er
avdrag på hovedstol.

Förslag till Lag om preskription.

Inledande bestämmelser.

Fordringar i penningar eller vad det är pres-
kriberas enligt bestämmelserna i denna lag.

Genom preskriptionen förlorar borgenären
sin rätt att utkräva fordringen.

Bestämmelser om tioårig och treårig preskription.

Om preskriptionstid.

2 §.

Preskriptionstiden är tio år, där ej i det
följande annorlunda stadgas.

Har skuldebrev utfärdats för en fordran, eller
har fordringen blivit fastlagen genom dom eller
liknande avgörande av saken, är preskriptions-
tiden tio år, även om fordringen eljest skulle
vara underkastad kortare preskriptionstid. Vad
sålunda stadgats gälle dock icke i fråga om
därefter förfallande fordringar som i 3 § under
2. och 3. avses.

För följande fordringar är preskriptionstiden
tre år:

1. Fordringar, som härröra från
 - a. försäljning eller annan överlåtelse av lös
egendom,
 - b. nyttjande av fast eller lös egendom,
 - c. tillhandahållande av husrum, förtäring
eller undervisning,
 - d. transport av personer eller gods, samt
 - e. utförande av arbete eller personlig verk-
samhet av vad slag det vara må.
2. Fordran på ränta eller på vinstutdelning i
aktiebolag eller ekonomisk förening.
3. Fordran på pension, livränta, undantags-
förmån, underhållsbidrag eller andra full-
görelser, som förfalla med bestämda mellan-
rum och icke äro avbetalning å huvudstol.
4. Fordran på ersättning för skada, som någon
utanför kontraktsförhållande tillfogat annan.
5. Fordran på återbäring av betalning som ägt

urigtig formening om, at forpligtelse hertil påhvilede ham.

6. Fordring på skat, gebyr eller anden afgift af offentligretlig natur.

§ 4.

Undtaget fra forældelse ifølge §§ 2 og 3 er fordring på bank, sparekasse eller offentlig kasse i anledning af indskud eller værdier, som er givet i forvaring. Med banker sidestilles de institutioner og personer, der ved kongelig anordning sidestilles med banker, jfr. § 54 i checkloven nr. 69 af 23. marts 1932.

Stk. 1. Forældelsesfristen regnes fra den dag, da fordringen er forfalden, når ikke andet er bestemt.

Stk. 2. Er fordringens forfaldstid afhængig af opsigelse, påkrav eller lignende skridt fra fordringshaverens side, regnes forældelsesfristen fra den dag, til hvilken fordringshaveren tidligst kunne have bevirket, at fordringen forfaldt. Er fordringen på grund af skyldnerens misligholdelse forfalden, eller kan den ifølge aftalen bringes til at forfalde før den ellers bestemte tid, regnes forældelsesfristen dog først fra den tid, da fordringshaveren har meddelt skyldneren, at han gør forfaldsgrunden gældende, eller fra det tidspunkt, hvortil fordringen er opsagt.

§ 6.

Ved erstatningskrav uden for kontraktsforhold regnes forældelsesfristen fra den dag, da skadelidende fik kundskab om skaden og den ansvarlige, eller da han ved anvendelse af rimelig agtpågivenhed ville have fået sådan kundskab.

§ 7.

Er aftale indgået om sådanne tilbagevendende ydelser, som omhandles i § 3, nr. 3, og der er

Fordran på återbäring av betalning, som ägt rum under oriktigt antagande att förpliktelse härtill förelegat, dock ej, där svikligt förfarande ligger gäldenären till last.

6. Fordran på skatt, lösen och annan offentligt-rättslig avgift, som fastställts att erläggas.

4 §.

Vad i 2 och 3 §§ stadgas om preskription av fordran, gälle icke fordran på bank eller annan penninginrättning, som äger driva inlåningsrörelse, på grund av att medel insatts eller egendom lämnats i förvar.

5 §.

Preskriptionstiden räknas, där ej annat är föreskrivet, från den dag fordringen förföll.

Förfaller fordringen vid anfordran eller efter uppsägning eller liknande åtgärd från borgenärens sida, räknas preskriptionstiden från den dag, till vilken borgenären tidigast kunnat bringa fordringen att förfalla. Ej skall dock, där en fordran på grund av gäldenärens försummelse må anses förfallen eller på grund av avtal kan bringas att förfalla före eljest bestämd dag, preskriptionstiden räknas förrän från det borgenären givit gäldenären tillkänna, att han gör förfallogrunden gällande, eller borgenären uppsagt fordringen.

För rätt till skatt, lösen och annan offentligt-rättslig avgift, då den icke blivit fastställd, räknas preskriptionstiden från och med utgången av det kalenderår, då debiteringen kunnat tidigast äga rum, samt där skatt, lösen eller avgift fastställts, från och med utgången av debiteringsåret.

6 §.

För fordran på ersättning för skada, som någon utanför kontraktsförhållande tillfogat annan, räknas preskriptionstiden från den dag, då den ersättningsberättigade erhöll eller med iakttagande av skäligen aktsamhet bort erhålla kundskap om skadan och den för skadan ansvarige.

7 §.

Har avtal ingåtts om sådana fullgörelser, som i 3 § 3. avses, och hava tio år förflutit från den

4. Fordring på skadeserstatning som ikke utpringer av kontraktsforhold, og på oppreisning.
5. Fordring på tilbakeføring av betaling som noen har ytet i den uriktige tro at han var forpliktet til det, såfremt tilbakesøkningskravet ikke grunnes på svik.
6. Fordring på betaling eller tilbakebetaling av skatt, gebyr eller annen offentligrettslig avgift, unntatt arveavgift, såfremt ikke annet er bestemt i lov.

§ 4 (bankinnskudd m. v.).

Unntatt fra foreldelse etter §§ 2 og 3 er fordring på bank, sparebank eller offentlig kasse i anledning av innskudd eller verdier som er gitt i forvaring. Med bank likestilles selskap som med hjemmel i lov skaffer seg midler til sin virksomhet ved å motta innskudd fra en ubestemt krets av innskytere.

§ 5 (fristens utgangspunkt i alminnelighet).

Foreldelsesfristen regnes fra den dag da fordringen er forfalt når ikke annet er bestemt.

Beror fordringens forfallstid på oppsigelse, påkrav eller lignende skritt fra fordringshaverens side, regnes foreldelsesfristen fra den dag som fordringshaveren tidligst kunne ha brakt fordringen til å forfalle på. Er fordringen på grunn av skyldnerens mislighold forfalt eller kan den ifølge avtale bringes til å forfalle før den ellers bestemte tid, regnes foreldelsesfristen dog først fra den tid da fordringshaveren har meddelt skyldneren at han gjør forfallsgrunnen gjeldende, eller fra den tid som fordringen er oppsagt til.

For skatter til stat eller kommune regnes foreldelsesfristen fra utgången av det buds jettår som skatten er utlignet for.

For statens krav på arveavgift av livsgave eller arveforskudd og renter derav regnes fristen fra det tidspunkt da mottakeren skriftlig har gitt vedkommende oppbørselsbetjent melding om utdelingen.

§ 6 (utgangspunkt for foreldelse av erstatningskrav).

Når det gjelder erstatningskrav som ikke utpringer av kontraktsforhold, og oppreisningskrav, regnes foreldelsesfristen fra den dag da skadelidte fikk kunnskap om skaden og den ansvarlige, eller da han med rimelig aktsomhet ville ha fått slik kunnskap.

§ 7 (livrente m. v.).

Er avtale inngått om slike tilbakevendende ytelser som omhandles i § 3 nr. 3, og er det gått

ågt rum under oriktigt antagande att förpliktelse härtill förelegat, dock ej, där svikligt förfarande ligger gäldenären till last.

Vad i 2 och 3 §§ stadgas om preskription av fordran gälle icke fordran på Sveriges riksbank, bankaktiebolag eller annan inrättning, som äger driva bankrörelse, på grund av att medel insatts eller egendom lämnats i förvar.

Preskriptionstiden räknas, där ej annat är föreskrivet, från den dag fordringen förföll.

Förfaller fordringen vid anfordran eller efter uppsägning eller liknande åtgärd från borgenärens sida, räknas preskriptionstiden från den dag, till vilken borgenären tidigast kunnat bringa fordringen att förfalla. Ej skall dock, där en fordran på grund av gäldenärens försummelse må anses förfallen eller på grund av avtal kan bringas att förfalla före eljest bestämd dag, preskriptionstiden räknas förrän från det borgenären givit gäldenären tillkänna, att han gör förfallogrunden gällande, eller borgenären uppsagt fordringen.

6 §.

För fordran på ersättning för skada, som någon utanför kontraktsförhållande tillfogat annan, räknas preskriptionstiden från den dag, då den ersättningsberättigade erhöll eller med iakttagande av skäligen aktsamhet bort erhålla kunnskap om skadan och den för skadan ansvarige.

Har avtal ingåtts om sådana fullgörelser, som i 3 § 3. avses, och hava tio år förflutit från den

forløbet 10 år fra den dag, da den sidste ydelse betales eller, om ingen betaling har fundet sted, fra den dag, da den første ydelse forfaldt, er ethvert krav ifølge aftalen forældet.

§ 8.

Stk. 1. Når en fordring er sikret ved forløfte, bestemmes forældelsesfristen over for forloveren ved de for forældelse af fordringen på hovedskyldneren gældende regler. At fyldestgørelse først kan kræves hos forloveren, efter at betaling forgæves er søgt hos hovedskyldneren, kommer ikke i betragtning ved fristens beregning.

Stk. 2. Forældelse, der er indtrådt over for en af flere skyldnere, der over for fordringshaveren hæfter én for alle og alle for én, er uden indflydelse på dennes krav mod de øvrige, medmindre andet er aftalt. Denne regel finder også anvendelse på fordring ifølge forløfte, selv om kravet mod hovedskyldneren er forældet.

§ 9.

Stk. 1. Når flere skyldnere hæfter én for alle og alle for én, og en af dem har indfriet sin forpligtelse, indtræder han i henseende til forældelse af krav på medskyldnere i fordringshaverens retsstilling. Er kravet på medskyldnerne ikke forældet på det tidspunkt, da en af disse har opfyldt fordringen, eller forældelsen er afbrudt over for ham, forældes det tidligst 6 måneder efter indfrielsen eller afbrydelsen.

Stk. 2. Har skyldnerne i forening forpligtet sig ved aftale, forældes krav på nogen medskyldner i anledning af fordringens indfrielse tidligst 3 år, efter at indfrielse er sket.

§ 10.

Stk. 1. Den, som inden 10 år fra forfaldsdag har anmeldt for skyldneren, at et for fordringen udstedt massegældsbrief er bortkommet, og som antageligvis sin ejendomsret, kan efter fristens udløb fordre gældsbriefets beløb betalt.

Stk. 2. Tilsvarende gælder om rente- eller udbyttekuponer, når anmeldelse er sket inden 3 år.

Stk. 3. Er der ved fordringens stiftelse gyldigt truffet aftale om en særlig forældelsesfrist, gælder i stedet denne frist.

Stk. 4. Krav på betaling i henhold til stk. 1-3 forældes på 3 år.

dag fullgørelse sist skedde eller, där sådan ej skett, från det den första fullgørelsen förföll, vare varje fordran på grund av avtalet preskriberad.

8§.

Har någon gått i borgen för annans skuld, bestämmas preskriptionstiden för borgenärens fordran mot löftesmannen efter de för preskription av fordringen mot huvudgäldenären givna bestämmelser. Ej vare den omständigheten, att löftesmannen må krävas först efter det att betalning förgäves sökts hos huvudgäldenären, av betydelse vid preskriptionstidens beräkning.

Har, där flera äro solidariskt ansvariga för gäld, preskription inträtt i förhållande till en av dem, vare den omständigheten utan verkan i avseende å borgenärens fordran mot de övriga, med mindre annat är avtalat. Vad sålunda stadgats gälla även i fråga om borgenärs fordran mot löftesman, ändå att fordringen mot huvudgäldenären är preskriberad.

9§.

Har, där flere äro solidariskt ansvariga för gäld, en av dem infriat gälden, inträder han i avseende å preskription av återgångskrav i borgenärens rätt mot medgäldenär. Har han infriat gälden eller har preskriptionen avbrutits i förhållande till honom innan borgenärens fordran mot medgäldenär preskriberades, preskriberas återgångskravet mot sådan medgäldenär tidigast sex månader efter infriandet eller avbrytandet.

Hava gäldenärerna samfällt åtagit sig gälden och har en av dem infriat gälden, preskriberas återgångskravet mot medgäldenären tidigast tre år från infriandet. Lag vare densamma om återgångskrav som löftesman tillkommer mot huvudgäldenär på grund av deras inbördes rättsförhållande.

10 §.

Har någon inom tio år från förfallodagen anmält hos gäldenären, att obligation eller annat skuldebrev, varom formales i 4 § första momentet lagen om skuldebrev, för honom förstörts eller eljest förkommit, och gitter han göra sin rätt till fordringsbeviset sannolik, äge han, sedan den tiden gått till ända och kupong icke lagligen infriats, utfå betalning, ändå att fordringsbeviset ej företes.

10 år fra den dag da den siste yttelse ble betalt eller - dersom ingen betaling har skjedd — fra den dag da den første yttelse forfalt, er ethvert krav ifølge avtalen foreldet.

§ 8 (forløfte og annen samskyldnerforpliktelse).

Når en fordring er sikret ved forløfte, bestemmes foreldelsesfristen overfor forloveren etter de regler som gjelder for fordringen på hovedskyldneren. At fyllestgjørelse ikke kan kreves hos forloveren før betaling forges er søkt hos hovedskyldneren, er uten betydning for beregningen av fristen.

At foreldelse er inntrådt overfor en av flere skyldnere som hefter én for alle og alle for én overfor fordringshaveren, er uten innflytelse på dennes krav mot de øvrige, når ikke annet er avtalt. Denne regel gjelder også fordring ifølge forløfte, selv om kravet mot hovedskyldneren er foreldet.

§ 9 (regressfordringer).

Når flere skyldnere hefter overfor fordringshaveren, og en av dem innfrir sin forpliktelse, inntrer han i fordringshaverens rettsstilling for så vidt angår foreldelse av krav på medskyldnere i anledning av innfrielsen (regressfordring). Innfrir skyldneren eller blir foreldelsen avbrutt overfor ham før fordringshaverens krav på medskyldneren er foreldet, foreldes regresskravet mot denne medskyldner tidligerest 6 måneder etter innfrielsen eller avbrytelsen.

Har skyldnerne i forening forpliktet seg ved avtale, og en av dem innfrir fordringen, foreldes hans regressfordring tidligerest 3 år etter innfrielsen.

§ 10 (mengdegjeldsbrev og kuponger).

Den som innen 10 år fra forfallsdag har meldt til skyldneren at et mengdegjeldsbrev er kommet bort, og som sannsynliggjør sin fordringsrett, kan kreve gjeldsbrevets beløp betalt når fristen er ute.

Tilsvarende gjelder om rente- og utbyttekupong, når anmeldelse er skjedd innen 3 år.

Er det ved fordringens stiftelse truffet gyldig avtale om en særlig foreldelsesfrist, gjelder denne frist i stedet.

Krav på betaling i henhold til denne paragraf foreldes i 3 år.

dag fullgjørelse sist skjedde eller, där sådan ej skett, från det den första fullgjørelsen förföll, vare varje fordran på grund av avtalet preskriberad.

8 §.

Har någon gått i borgen för annans skuld, bestämmes preskriptionstiden för borgenärens fordran mot löftesmannen efter de för preskription av fordringen mot huvudgäldenären givna bestämmelser. Ej vare den omständigheten, att löftesmannen må krävas först efter det att betalning förgäves sökts hos huvudgäldenären, av betydelse vid preskriptionstidens beräkning.

Har, där flera äro solidariskt ansvariga för gäld, preskription inträtt i förhållande till en av dem, vare den omständigheten utan verkan i avseende å borgenärens fordran mot de övriga, med mindre annat är avtalat. Vad sålunda stadgats gälla även i fråga om borgenärs fordran mot löftesman, ändå att fordringen mot huvudgäldenären är preskriberad.

9 §.

Har, där flera äro solidariskt ansvariga för gäld, en av dem infriat gälden, inträder han i avseende å preskription av återgångskrav i borgenärens rätt mot medgäldenär. Har han infriat gälden eller har preskriptionen avbrutits i förhållande till honom innan borgenärens fordran mot medgäldenär preskriberades, preskriberas återgångskravet mot sådan medgäldenär tidigast sex månader efter infriandet eller avbrytandet.

Hava gäldenärerna samfällt åtagit sig gälden, och har en av dem infriat fordringen, preskriberas återgångskravet tidigast tre år från infriandet.

10 §.

Har någon inom tio år från förfallodagen anmält hos gäldenären, att obligation eller annat skuldebrev, varom formales i 4 § första stycket lagen om skuldebrev, för honom förstörts eller eljest förkommit, och gitter han göra sin rätt till fordringsbeviset sannolik, äge han, sedan den tiden gått till ända, utfå betalning, ändå att fordringsbeviset ej företes.

Vad i första stycket stadgats äge motsvarande tillämpning, där någon inom tre år från förfallodagen anmält hos gäldenären, att ränte- eller utdelningskupong, varom i 23 eller 24 §

Vad i första momentet stadgats äge motsvarande tillämpning där någon inom tre år från förfallodagen anmält hos gäldenären att ränt- eller utdelningskupong varom i 23 eller 24 § lagen om skuldebrev sägs, för honom förstörts eller eljest förkommit.

Har vid fordringens tilkomst avtal träffats om preskriptionstidens längd, skall motsvarande tid gälla för anmälan och rätt till betalning.

Fordran på betalning som i denne paragraf avses, preskriberas på tre år efter anmälnings- tidens utgång.

Tilläggsf rister.

§ 11.

Såfremt skyldneren försættigt har givet urigtige oplysninger eller undladt at meddele pligtig underretning om omstændigheder, hvoraf fordringens tilværelse eller forfaldstid er afhængig, indtræder forældelse ikke, før der er forløbet 3 år, efter at fordringshaveren er blevet bekendt med de nævnte omstændigheder.

§ 12.

Stk. 1. Dersom skyldneren ved kravets opståen eller senere har haft bopæl eller fast ophold i landet, og han derefter har forladt landet, eller hans bopæl eller opholdssted ikke kan efterspores, indtræder forældelse tidligst 1 år, efter at fordringshaveren fik eller ved anvendelse af rimelig agtpågivenhed ville have fået kundskab om, at skyldneren har fast ophold i landet, og om hans opholdssted, dog senest 20 år efter den i stk. 2 nævnte anmeldelse.

Stk. 2. Det er dog en betingelse for den i stk. 1 fastsatte forlængelse af forældelsesfristen, at fordringshaveren før forældelsesfristens udløb skriftligt har gjort anmeldelse om fordringen til Københavns byret. Fordringen bliver da at indføre i en dertil indrettet bog. Har skyldneren bekendt bopæl i udlandet, giver retten ham meddelelse om anmeldelsen i anbefalet brev.

Stk. 3. Nærmere forskrifter om, hvorledes anmeldelsen skal være affattet, og om førelsen af den i stk. 2 omhandlede bog, kan gives af justitsministeriet.

§ 13.

Stk. 1. Dersom skyldneren eller fordringshaveren dør inden udløbet af forældelsesfristen, eller dersom fordringshaveren inden samme tids-

Om förlängning av preskriptionstiden.

11 §.

Där gäldenären uppsåtligen lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter rörande omständigheter, varav fordringens tillvaro eller förfallotid beror, eller uppsåtligen förtegit sådana omständigheter, inträder preskription i intet fall förrän efter tre år sedan borgenären fick kännedom om berörda omständigheter.

12 §.

Har gäldenär vid eller efter fordringens tilkomst haft hemvist eller uppehållit sig här i riket, men finnes sedermera att han uppehåller sig utom riket, eller att hans uppehållsort är okänd, inträder preskription tidigast ett år från den dag, då borgenären erhöi eller med iakttagande av skälig aktsamhet bort erhålla kunskap om att gäldenären uppehåller sig å känd ort här i riket, dock senast tjugo år efter den nedan i 2 mom. omförmälda anmälingen.

Förlängning av preskriptionstiden efter vad i första momentet stadgats inträder dock endast, där borgenären före preskriptionstidens utgång gjort skriftlig anmälan om fordringen till Helsingfors rådstuvurätt. Göres sådan anmälan, varde fordringen införd i en därför inrättad bok. Har gäldenären känd hemvist i utlandet, skall rådstuvurätten underrätta honom om anmälingen genom rekommenderat brev.

Närmare föreskrifter om anmälingen och omförmälda bok utfärdas av justitieministeriet.

13 §.

Där före preskriptionstidens utgång gäldenären eller borgenären dör, eller borgenären finnes vara borta, försättes i konkurs, förklarar

lagen om skuldebrev sägs, för honom förstörts eller eljest förkommit.

Har vid fordringens tillkomst giltigt avtal träffats om preskriptionstidens längd, skall motsvarande tid gälla för anmälan och rätt till betalning.

Fordran på betalning, som i denna paragraf avses, preskriberas på tre år.

Tilleggsfrister.

§ 11 (skyldnerens svik).

Har skyldneren forsettlig gitt uriktige opplysninger eller unnlatt å gi pliktig underretning om omstendigheter som fordringens tilvær eller forfalltid er avhengig av, inntreer ikke foreldelse før det er gått 3 år etter at fordringshaveren ble kjent med det rette forhold.

§ 12 (skyldneren har forlatt landet eller har ukjent oppholdssted).

Dersom skyldneren da fordringen oppsto eller senere har hatt bopel eller fast opphold her i riket, og han deretter har forlatt landet eller hans bopel eller oppholdssted ikke kan bringes på det rene, inntreer foreldelse tidligst 1 år etter at fordringshaveren fikk eller med rimelig aktsomhet ville ha fått kunnskap om at skyldneren har fast opphold her i riket og om hans oppholdssted, dog sen est 20 år etter den i annet ledd nevnte melding.

Vilkåret for denne forlengelse av foreldelsesfristen er at fordringshaveren før utløpet av fristen skriftlig gir Oslo byrett melding om fordringen. Byretten fører meldingen inn i en egen bok. Har skyldneren kjent bopel i utlandet, varsler retten ham om meldingen i anbefalt brev.

Vedkommende departement gir nærmere regler om meldinger og bokføring etter denne paragraf.

§ 13 (dødsfall m. v.).

Dersom skyldneren eller fordringshaveren dør før fordringen er foreldet, eller fordringshaveren innen samme tid forsvinner eller blir umyn-

Om förlängning av preskriptionstid.

11 §.

Där gäldenären uppsåtligen lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter rörande omständigheter, varav fordringens tillvaro eller förfallotid beror, eller uppsåtligen förteगत sådana omständigheter, inträder preskription i intet fall förrän efter tre år sedan borgenären fick erforderlig kännedom om berörda omständigheter.

12 §.

Har gäldenär vid eller efter fordringens tillkomst haft hemvist eller uppehållit sig här i riket, men finnes sedermera att han uppehåller sig utom riket eller att hans uppehållsort är okänd, inträder preskription tidigast ett år från den dag, då borgenären erhöi eller med iakttagande av skälighetsaktighet bort erhålla kunskap om att gäldenären uppehåller sig å känd ort här i riket, dock senast tjugo år efter den nedan i andra stycket omförmälda anmälingen.

Förlängning av preskriptionstiden efter vad i första stycket stadgats inträder dock endast, där borgenären före preskriptionstidens utgång gjort skriftlig anmälan om fordringen till Stockholms rådhusrätt. Göres sådan anmälan, varde fordringen införd i en därför inrättad bok. Har gäldenären känt hemvist i utlandet, skall rådhusrätten underrätta honom om anmälingen genom rekommenderat brev.

Närmare föreskrifter om anmälingen och omförmälda bok givas av Konungen.

13 §.

Där före preskriptionstidens utgång gäldenären eller borgenären dör eller borgenären finnes vara borta eller förklaras ommyndig eller

punkt forsvinder eller bliver umyndiggjort, eller hans bo bliver taget under konkursbehandling, indtræder forældelse tidligst årsdagen efter den nævnte begivenhed.

Stk. 2. Forældelsesfristen kan dog ikke på grund af flere sådanne begivenheder forlænges ud over et år fra den dag, da den efter lovens øvrige bestemmelser ville være udløbet.

§ 14.

Stk. 1. Er der inden forældelsesfristens udløb af skyldneren eller i hans bo udfærdiget proklama eller anden offentlig indkaldelse, hvorved fordringshaverne opfordres til inden en vis tid at anmelde deres krav, indtræder forældelse ikke før udløbet af den i indkaldelsen satte frist.

Stk. 2. Er der inden forældelsesfristens udløb åbnet forhandling om tvangsakkord for skyldneren, indtræder forældelse ikke før afholdelsen af det i lov nr. 225 af 14. april 1905 § 6 omhandlede møde.

Stk. 3. Er - uden for tilfælde af offentlig konkurs- eller skiftebehandling, jfr. § 20 - anmeldelse betimelig sket i henhold til stk. 1 og 2, indtræder forældelse ikke, før der er forløbet 1 år efter indkaldelsesfristens udløb eller afholdelse af det nævnte møde.

§ 15.

Stk. 1. Såfremt skyldneren er værge eller fuldmægtig for fordringshaveren, og fordringens forældelse af den grund må anses som uforenelig med skyldnerens pligt til at varetage fordringshaverens interesser, indtræder forældelse ikke, før der er forløbet 3 år efter hvervets ophør eller det tidligere tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der iøvrigt kan gøre kravet gældende på fordringshaverens vegne, er blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes. Tilsvarende gælder om fordring, som af selskab, forening, stiftelse eller lignende haves mod bestyrelsesmedlem i samme.

Stk. 2. Den i stk. 1 omhandlede udskydelse af forældelsen gælder også for den i §§ 16 og 17 omhandlede forældelse.

omyndig eller för honom förordnas god man, på vilken ankommer att bevaka fordringen, inträder preskription icke före ett år efter det den händelse inträffade.

Preskriptionstiden kan dock icke på grund af flere sådana händelser förlängas utöver ett år från den dag, då den jämlikt lagens övriga bestämmelser skulle hava utlöpt.

14 §.

Har före preskriptionstidens utgång offentlig kallelse enligt bestämmelserna i lagen om preklusion å borgenärer utfärdats, inträder preskription icke före utgången av den i kallelsen utsatta tiden för anmälan av fordran. Anmäles fordran inom den i kallelsen utsatta tiden, inträder preskription icke före ett år efter anmältidens utgång.

Har före preskriptionstidens utgång ingivits ansökning om gäldenärens försättande i konkurs eller gäldenären inlett ackordsförhandling, inträder preskription dock tidigast ett år efter det konkursen eller ackordsförhandlingen blivit avslutad.

15 §.

Preskriptionen inträder mellan äkta makar, där i äktenskapslagen icke annorlunda stadgas, mellan föräldrar och omyndigt barn, mellan förmyndare och myndling eller, där någon eljest på grund av lag eller rättens beslut förvaltar annans egendom, mellan denne och förvaltaren icke före tre år förflutit efter det omnämnda förhållandet upphört.

Sådan förlängning av preskriptionstiden som i 1. mom. sägs skall ock inträda, även om fordran, som där avses, eljest är preskriberad enligt 16 §.

diggjort eller hans bo blir tatt under konkursbehandling, inntreer ikke foreldelse før årsdagen etter vedkommende hending.

Foreldelsestiden kan likevel ikke på grunn av flere slike hendinger forlenges utover 1 år fra den dag da den ville vært utløpt etter lovens øvrige bestemmelser.

§ 14 (proklama m. v.).

Er det innen foreldelsestidens utløp av skyldneren eller i hans bo utferdiget proklama eller annen offentlig innkalling med oppfordring til fordringshaverne om å melde sine krav innen en bestemt fastsatt frist, inntreer ikke foreldelse før denne frist er ute.

Er det innen foreldelsestidens utløp åpnet offentlig akkordforhandling i skyldnerens bo, inntreer ikke foreldelse før møte er holdt i akkordboet til behandling av skyldnerens akkordforslag, jfr. lov om akkordforhandling av 6. mai 1899 § 6 nr. 1.

Har fordringshaveren gjort anmeldelse innen utløpet av den i første eller annet ledd nevnte frist, inntreer ikke foreldelse før det er gått 1 år etter at innkallingsfristen er utløpt eller det nevnte møte holdt. Dersom skyldnerens bo er tatt under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, gjelder bestemmelsene i § 20.

§ 15 (krav mot verje, overformyndet, styremedlem eller fullmektig).

Når fordringen tilkommer:

- 1) umyndig mot verje eller overformyndet,
- 2) upersonlig rettighetshaver - så som stiftelse, lag eller aksjeselskap — mot styremedlem, eller
- 3) oppdragsgiver mot forretningsfører eller fullmektig,

og fordringens foreldelse på grunn av skyldnerens verv må anses uforenlig med dennes plikt til å vareta fordringshaverens interesser, inntreer ikke foreldelse før det er gått 3 år etter vervets opphør eller etter det tidligere tidspunkt da rette vedkommende som kan påtale kravet på fordringshaverens vegne, er blitt kjent med de omstendigheter som kravet grunnes på.

Denne regel gjelder også i forhold til foreldelse etter §§ 16 og 17.

försättes i konkurs, inträder preskription icke före ett år efter det den händelse inträffade.

Preskriptionstiden kan dock icke på grund av flera sådana händelser förlängas utöver ett år från den dag, då den jämlikt lagens övriga bestämmelser skulle hava utlöpt.

14 §.

Har före preskriptionstidens utgång kungörelse om tid för anmälan av fordran utfärdats i anledning av att gäldenären försatts i konkurs eller inlett offentlig ackordsförhandling eller i anledning av att kallelse sökts å gäldenärens borgenärer inträder preskription icke före utgången av den i kungörelsen utsatta tiden.

Anmäles fordran inom den i kungörelsen utsatta tiden, inträder preskription icke före ett år efter anmälningstidens utgång. Vad sålunda stadgats gälle dock icke, där gäldenären är försatt i konkurs.

15 §.

Är gäldenären förmyndare för borgenären eller sådan god man för honom, som i 18 kap. föräldrabalken sägs, inträder preskription icke före tre år efter det förmyndarens eller gode mannens befattning upphört.

Sådan förlängning av preskriptionstiden, som i första stycket sägs, skall ock inträda, även om fordran, som där avses, eljest är preskriberad enligt 16 §.

20-årig forældelse.

§ 16.

Stk. 1. Fordring på erstatning uden for kontraktforhold såvel som andre fordringer, for hvilke der ikke er fastsat bestemt forfaldstid, forældes i hvert fald, når der er forløbet 20 år fra fordringens stiftelse. Det samme gælder for de i § 4 omhandlede fordringer, selv om de måtte have bestemt forfaldstid.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., finder dog ikke anvendelse på fordringer, der forfalder ved nogens død, eller på fordringer på sådanne tilbagevendende ydelser, som omhandles i § 3, nr. 3. Det samme gælder forpligtelse ifølge massegældsbev.

Om forældelse af forpligtelse til indskud i selskaber.

§ 17.

Forpligtelse i henhold til selskabskontrakt til at gøre indskud i selskabet forældes 10 år efter medlemsforholdets ophør.

Afbrydelse af forældelse.

§ 18.

Forældelsen afbrydes, når skyldneren over for fordringshaveren udtrykkeligt eller stiltiende anerkender sin forpligtelse, såsom ved løfte om betaling eller erlæggelse af rente.

§ 19.

Stk. 1. Forældelsen kan endvidere afbrydes ved, at fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren til erhvervelse af retsforlig, dom eller anden retsafgørelse.

Stk. 2. Indtales fordringen ved domstol, er det afgørende, at stævning er indleveret til retten, eller at fordringen er gjort gældende under retssag.

Stk. 3. Er det vedtaget, at tvist om en fordring skal afgøres ved voldgift, eller er anden særlig afgørelsesmåde hjemlet, afbrydes forældelsen, når fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har iværksat, hvad der fra hans side skal gøres for at sætte sagen i gang, og derefter fremmer den uden uforholdent ophold.

Om tjugo års preskription.

16 §.

Fordran, som i 3 § 4. avses, så ock annan fordran för vilken bestämd förfallodag icke blivit fastställd, preskriberas i allt fall, när tjugo år förflutit från dess tillkomst. Fordran, som i 4 § avses, vare ock preskriberad efter vad i 1. punkten sägs, ändå att dess förfallodag är bestämd.

Bestämmelsen i 1. mom. 1. punkten äge ej tillämpning å fordran, som förfaller vid någons död, ej heller å fordran på sådana fullgörelser, som i 3 § 3. avses, eller annat skuldebrev, varom formales i 4 § 1. mom. lagen om skuldebrev.

Om fordran på tillskjutande av medel i bolag eller i annan sammanslutning.

17

Fordran, som grunder sig på förpliktelse för delägare i bolag eller medlem i annan sammanslutning att tillskjuta kapital, preskriberas tio år efter det att det förhållande, varpå förpliktelsen är grundad, upphört.

Om preskriptionens avbrytande.

18 §.

Preskriptionen avbrytes, när gäldenären gentemot borgenären uttryckligen eller annorledes erkänner gälden, såsom genom löfte om betalning eller genom erläggande av ränta.

19 §.

Preskriptionen avbrytes ock genom att borgenären anhängiggör talan mot gäldenären för att erhålla dom.

Preskriptionen skall anses avbruten, när stämmningsansökan ingivits till domaren eller när borgenären eljest före preskriptionstidens utgång vidtagit nödig åtgärd för att rättgång om fordringen skall begynnna.

Tyve års foreldelse.

§ 16.

Fordring som nevnt i § 6 og annen fordring som det ikke er fastsatt bestemt forfallsdag for, foreldes iallfall når det er gått 20 år fra stiftelsen. Det samme gjelder fordring som nevnt i § 4, selv om den har bestemt forfalltid.

Bestemmelsen i første ledds første punktum gjelder dog ikke:

- 1) fordring som forfaller ved noens død,
- 2) fordring på slike tilbakevendende ytelser som omhandles i § 3 nr. 3, eller
- 3) fordring ifølge mengdegjeldsbrev.

Fordring på selskapstilskudd.

§ 17.

Fordring ifølge forpliktelse som i henhold til selskapskontrakt påhviler et medlem til å gjøre tilskudd til selskapets masse, foreldes 10 år etter medlemskapets opphør.

Avbrytelse av foreldelse.

§ 18 (erkjennelse).

Foreldelsen avbrytes når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller stilltiende erkjenner sin forpliktelse, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.

§ 19 (rettslige skritt m. v.).

Foreldelsen avbrytes videre ved at fordringshaveren tar skritt mot skyldneren for å få rettsforlik, dom, skjønn, voldgiftsavgjørelse eller annen tilsvarende avgjørelse.

Gjøres fordringen gjeldende ved domstol, er det avgjørende at forliksklage er kommet inn til forliksrådet eller stevning til retten, eller at kravet er fremsatt under rettsak.

Er det avtalt at tvist om en fordring skal avgjøres ved voldgift, eller er annen særskilt avgjørelsesmåte hjemlet, avbrytes foreldelsen når fordringshaveren innen foreldelsestidens utløp har gjort det som fra hans side skal gjøres for å sette saken i gang, og deretter fremmer den uten ugrunnet opphold.

Om tjuvårig preskription.

16 §.

Fordran, som i 3 § 4. avses, så ock annan fordran, för vilken bestämd förfallodag icke blivit fastställd, preskriberas i allt fall, när tjuga år förflytit från dess tillkomst. Fordran, som i 4 § avses, vare ock preskriberad efter vad i första punkten sägs, ändå att dess förfallodag är bestämd.

Bestämmelsen i första stycket första punkten äge ej tillämpning å fordran, som förfaller vid någons död, ej heller å fordran på sådana fullgörelser, som i 3 § 3. avses, eller å fordran på grund av obligation eller annat skuldebrev, varom formales i 4 § första stycket lagen om skuldebrev.

Särskild bestämmelse om tillskott till aktiebolag eller ekonomisk förening.

17 §.

Fordran, som grundar sig på förpliktelse för aktieägare eller medlem i ekonomisk förening att tillskjuta aktie- eller insatskapital, preskriberas tio år efter det att medlemskapet upphört.

Om preskriptionens avbrytande.

18 §.

Preskriptionen avbrytes, när gäldenären gentemot borgenären uttryckligen eller annorledes erkänner gälden, såsom genom löfte om betalning eller genom erläggande av ränta.

19 §.

Preskriptionen avbrytes ock genom att borgenären anhängiggör talan mot gäldenären för att erhålla dom eller liknande avgörande.

I rättegång skall därvid preskriptionen anses avbruten genom talans väckande.

Skall borgenärens talan enligt skiljeavtal prövas av skiljemän, inträder preskriptionsavbrottet, när borgenären på sätt i 11 § lagen den 14 juni 1929 om skiljemän sägs påkallar tillämpning av avtalet.

§ 20.

Er skyldnerens bo taget under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, afbrydes forældelsen, når anmeldelse af fordringen er kommet frem til skifteretten. I konkurstillfælde regnes afbrydelsens virkning, når anmeldelse er sket inden udløbet af det i boet udstedte proklama, fra konkursens begyndelse. Afbrydelsen har også virkning i forhold til skyldneren eller hans arvinger.

§ 21.

Stk. 1. Er en fordring fastslået ved dom eller eksigibelt forlig, afbrydes forældelsen, når begæring om udlæg er indkommet til fogeden inden udløbet af forældelsesfristen, og forretningen derefter bliver fremmet.

Stk. 2. Når fordringen kan inddrives ved udpantning, afbrydes forældelsen, når udpantning er foretaget inden udløbet af forældelsesfristen.

20 §.

Är gäldenärens egendom avträdd till konkurs, avbrytes preskriptionen genom att borgenären anmäler sin fordran i konkurs.

21 §.

Kan borgenären för sin fordran erhålla utmätning eller annan verkställighet, avbrytes preskriptionen genom ansökan härom till exekutiv myndighet.

Där verkställighet sker utan särskild ansökan, avbrytes preskriptionen genom verkställighetsförrättningen.

§ 22.

Stk. 1. Hvis den af fordringshaveren iværksatte forfølgning ikke fører til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse eller til tvangsfuldbyrdelse, og dette ikke skyldes for-

22 §.

Har åtgärd vidtagits, som i 19 § 1 momentet, 20 eller 21 § s'igs, men möter mot erhållande av dom eller mot verkställighet hinder, förblive dock, där ej borgenären uppsåtligen föranlett

§ 20 (konkurs- eller skiftebehandling).

Er skyldnerens bo tatt under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, avbrytes foreldelsen når anmeldelse av fordringen er kommet inn til skifteretten, I konkurstilfelle regnes avbrytelssens virkning fra det tidspunkt da koßkursbegjæring kom inn til skifteretten, såfremt fordringen anmeldes innen utløbet av anmeldelsesfristen i boet. Avbrytelsen har virkning også i forhold til skyldneren eller hans arvinger.

§ 21 (tvangsfullbyrdelse).

Har fordringshaveren ervervet dom eller annet tvangsgrunnlag for sin fordring, avbrytes foreldelsen når begjæring om tvangsfullbyrdelse (utlegg eller dekning) er kommet inn til vedkommende myndighet innen foreldelsesfristens utløp, forutsatt at forretningen deretter blir fremmet.

Kan fordringen inndrives ved utpanting avbrytes foreldelsen ved at begjæring om utpanting er innkommet til vedkommende tjenestemann eller - dersom denne er den samme som skal foreta innfordringen - ved at utpanting er berammet innen fristens utløp, forutsatt at forretningen fremmes uten unødige opphold.

Holdes utpantingsforretning før foreldesstidens utløp på det sted som i utpantingsgrunnlaget er oppgitt som skyldnerens bopel eller på et sted hvor han senere har bodd, men kan ikke utpantingen fremmes fordi det opplyses at skyldneren er flyttet, inntreer ikke foreldelse tidligere enn 6 måneder etter at forretningen ble holdt. Kan det ikke under forretningen skaffes opplysning om skyldnerens nye bopæl eller noe annet sted hvor utpanting kan holdes (jfr. tvangsfullbyrdelseslovens § 78), skal innkreveren søke opplysning herom hos folkeregistret og i tilfelle hos fordringshaveren. Fører disse henvendelser ikke fram, eller har skyldneren tatt bopel i utlandet, utløpér ikke foreldelsen før 6 måneder etter at innkreveren på annen *må.te* har fått slik opplysning, likevel senest 3 år etter utpantingsforsøket. Har skyldneren kjent bopel i utlandet, påligger det innkreveren å underrette ham i anbefalt brev om at utpanting forgeses er forsøkt.

§ 22 (tilleggsfrist etter avvisning m. v.).

Dersom forfølgningen ikke fører til forlik, dom eller annen avgjørelse som nevnt i § 19 første ledd, eller til at tvangsfullbyrdelse fremmes, og dette ikke skyldes forsettlig forhold fra

20 §.

Är gäldenärens egendom avträdd till konkurs, avbrytes preskriptionen genom att borgenären anmäler sin fordran hos konkursdomaren. Där anmälningen sker inom bevakningstiden, har avbrytandet verkan från den tid, då ansöknigen om gäldenärens försättande i konkurs ingavs till konkursdomaren. Avbrytandet gälle även mot gäldenären.

21 §.

Kan borgenären för sin fordran erhålla utmätning eller annan verkställighet, avbrytes preskriptionen genom ansökan härom till exekutiv myndighet.

Där verkställighet sker utan särskild ansökan, avbrytes preskriptionen genom verkställighetsförättningen.

22 §.

Har åtgärd vidtagits, som i 19 § första stycket eller 21 § sägs, men möter mot erhållande av dom eller liknande avgörande eller mot verkställighet hinder, förblive dock, där ej borgenären

sættligt forhold fra fordringshaverens side, vedvarer virkningen af den betimelige påtale i 6 måneder, efter at fordringshaveren har fået meddelelse om, at forfølgningen er afsluttet. Har han ikke fået sådan meddelelse inden rimelig tid, regnes fristen fra det tidspunkt, da fordringshaveren fik kendskab til forholdet eller burde have søgt oplysning derom.

Stk. 2. Tilsvarende gælder, dersom fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har indgivet konkursbegæring, uden at konkurs er påfulgt, eller dersom forfølgningen fører til en retsafgørelse, der kan indbringes for domstol eller anden myndighed, uden at der herfor er fastsat nogen særlig klagefrist.

Stk. 3. Inden for den i stk. 1 fastsatte frist står derhos særskilt påtale mod skyldneren eller hans arvinger fordringshaveren åben, dersom fordringen er anmeldt under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, men den her ikke har opnået at blive anerkendt.

§ 23.

Stk. 1. Når forældelsen afbrydes, løber en ny forældelsesfrist i overensstemmelse med reglerne i denne lov.

Stk. 2. Sker afbrydelsen ved forfølgning efter § 19, regnes den nye frist fra den dag, da retsforlig er indgået, dom er afsagt eller anden retsafgørelse truffet. Er fordringen anerkendt under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, regnes den nye frist fra bobehandlingens slutning. Sker afbrydelsen ved tvangsfuldbyrdelse efter § 21, regnes den nye frist fra forretningens slutning.

§ 24.

Stk. 1. Hæfter flere skyldnere én for alle og alle for én, og fordringshaveren rettidigt har indledt retsforfølgning, jfr. § 19, mod en af dem, skal fordringen mod de øvrige anses som betimelig påtalt, når han inden udløbet af forældelsesfristen har givet dem varsel om forfølgningen på den i lov om rettens pleje for forkyndelse af stævninger bestemte måde, og han derhos forfølger sin fordring inden 6 måneder, efter at sagen er afsluttet ved forlig, dom eller på anden måde.

Stk. 2. Samme regel gælder, når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom sag er rejst af eller mod fordringshaveren.

detta förhållande, verkan av åtgärden i sex månader från det förhållandet blev eller bort bliva honom kunnigt.

23 §.

När preskriptionen avbrutits, löper ny preskriptionstid i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Där fordringen blivit domfäst eller preskriptionen avbrutits genom att skuldebrev utfärdats, gälla om den nya preskriptionstiden vad i 2 § 2 mom. stadgats.

I fall preskriptionen avbrutits på sätt i 19 § 1 mom. eller i 20 § sägs, räknas den nya tiden från dom, och i fall som i 21 § avses från förrätningens avslutning.

24 §.

Äro flera solidariskt ansvariga för gald, och har borgenären före preskriptionstidens utgång anhändiggjort talan mot en av galdenärerna, have borgenären sin rätt förvarad jämväl mot annan av galdenärerna, när borgenären innan preskription i förhållande till den galdenär inträtt, kungör denne sin åtgärd på sätt om skriftlig stämmings delgivande är stadgat och därjämte vidtager åtgärd mot honom till preskriptionens avbrytande inom ett år efter det att saken avslutats genom dom eller annorledes.

Har rättegång inlett av eller mot någon och kan denne, om han tappar saken, mot tredje man framställa anspråk på skadestånd eller återgångskrav eller annat dylikt, äge vad i första momentet stadgats motsvarande tillämpning.

fordringshaverens side, varer virkningen av den rettidige påtale i 6 måneder etter at fordringshaveren har fått melding om at forfølgningen er avsluttet. Har han ikke fått slik melding innen rimelig tid, regnes fristen fra det tidspunkt da fordringshaveren fikk kjennskap til forholdet eller burde søkt opplysning om det.

Tilsvarende gj elder dersom fordringshaveren innen foreldelsestidens utløp har inngitt begjæring om konkurs eller offentlig skifte, men denne begjæring ikke blir tatt til følge.

Er fordringen rettidig blitt anmeldt under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, men ikke anerkjent, kan fordringshaveren innen samme frist reise særskilt påtale mot skyldneren eller dennes arvinger.

§ 23 (ny frist etter avbrytelse).

Når foreldelsen avbrytes, tar en ny foreldelsesfrist til å løpe etter regiene i denne lov.

Skjer avbrytelsen ved forfølgning etter § 19, regnes den nye frist fra den dag da rettsforlik er inngått, dom er avsagt eller annen avgjørelse er truffet. Er fordringen anerkjent under offentlig konkurs- eller skiftebehandling, regnes den nye frist fra bobehandlingens slutning. Skjer avbrytelsen ved tvangsfullbyrdelse etter § 21, regnes den nye frist fra forretningens slutning.

§ 24 (prosessvarsel).

Er forfølgning i samsvar med § 19 rettidig innledet mot en av flere medskyldnere, skal fordringen anses rettidig påtalt overfor de øvrige når fordringshaveren før foreldelse er inntrådt har gitt dem varsel om forfølgningen på den maten som er fastsatt i lov om rettergangsmaten for tvistemål § 80, og senere forfølger sin fordring mot vedkommende innen 6 måneder etter at saken er avsluttet ved forlik, dom eller på annen mate.

Samme regel gj elder når fordringen avhenger av et rettsforhold som det er reist sak om av eller mot fordringshaveren.

uppsåtliggen föränlett detta förhållande, verkan av åtgärden i sex månader från det förhållandet blev eller bort bliva honom kunnigt. Lika med hinder, varom nu sagts, skall anses sådant förfarande av gäldenären, varom formales i 3 § lagen den 14 juni 1929 om skiljemän.

Har borgenären före preskriptionstidens utgång ingivit ansökan om gäldenärens försättande i konkurs, utan att beslut om egendomsavträde i anledning därav meddelas, äge vad i första stycket första punkten stadgats motsvarande tillämpning.

Där av borgenären vidtagen åtgärd, som i 20 § sägs, ej föränlett betalningsrätt i konkursen, äge han under tid, som i första stycket avses, mot gäldenären vidtaga åtgärd till preskriptionens avbrytande.

23 §.

När preskriptionen avbryts, löper ny preskriptionstid i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Den nya tiden räknas, när talan anhängiggjorts mot gäldenären, från dom eller liknande avgörande, samt, när fordran anmälts i gäldenärens konkurs och föränlett betalningsrätt i konkursen, från dennas avslutning. Sker preskriptionsavbrottet jämlikt 21 §, räknas den nya tiden från verkställighetsförrättningens avslutande.

24 §.

Äro flera solidariskt ansvariga för gäld, och har borgenären före preskriptionstidens utgång anhängiggjort talan mot en av gäldenärerna, have borgenären sin rätt förvarad jämväl mot annan av gäldenärerna, när borgenären innan preskription i förhållande till den gäldenär inträtt, kungör denne sin åtgärd på sätt i 14 kap. 13 § rättegångsbalken sägs och därjämte vidtager åtgärd mot honom till preskriptionens avbrytande inom sex månader efter det att saken avslutats genom dom eller annorledes.

Har talan anhängiggjorts av eller mot någon, och kan denne, om han tappar saken, mot tredje man framställa anspråk på skadestånd eller återgångskrav eller annat dylikt, äge vad i första stycket stadgats motsvarande tillämpning.

§ 25.

Dersom forældelsens afbrydelse bliver umuliggjort som følge af uovervindelig hindring (indenlandsk eller udenlandsk lovforskrift eller andre tilfælde af vis major), indtræder forældelse tidligst 6 måneder efter hindringens ophør.

Om erstatningskrav i forbindelse med straffesag.

§ 26.

Erstatningskrav, der udspringer af en strafbar handling, kan uanset fordringens forældelse fremsættes under en straffesag, hvorunder skyldneren findes skyldig i den handling, der medfører erstatningsansvar, eller ved særskilt søgsmål anlagt inden 6 måneder, efter at fældende dom i straffesagen er blevet endelig.

Virksomheden af forældelse.

§ 27.

Forældelse af en fordring omfatter også rente og lignende ydelse.

§ 28.

Uanset fordringens forældelse bevarer fordringshaveren aftalt modregningsret og ret til modregning mod krav, der udspringer af det samme retsforhold som den forældede fordring, og som er stiftet, inden forældelse indtrådte.

§ 29.

Stk. 1. Tilbageholdsret og håndpanteret berøres ikke af fordringens forældelse. Det samme gælder om underpant i fast ejendom, når pant-haveren har overtaget pantet til brug.

Stk. 2. Panteretten for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev for en bestemt angiven sum i fast ejendom eller registreret pant i skib eller skibspart forældes ikke. Det skal derhos have sit forblivende ved de hidtil gældende regler om forældelse af fordringer sikrede ved tinglyst skifteekstrakt.

Stk. 3. Løvrigt bortfalder den for en fordring stiftede panteret, når fordringen forældes.

25 §. o.

Möter för vidtagande av åtgärd till preskriptionens avbrytande hinder i lagbud, som utfärdats inom eller utom riket, eller annat överstigit hinder (vis major), inträder preskription tidigast sex månader efter hindrets upphörande.

Särskild bestämmelse om fordran på skadestånd i brottmål.

26 §.

Har talan om ersättning för skada, som någon genom brott tillfogat annan, upptagits i samband med åtal mot den misstänkte eller har sådan talan väckts i särskilt mål mot honom inom sex månader från det åtalet avgjorts genom laga kraft ägande dom, må sådan talan, även om skadeståndsfordringen eljest vore preskriberad, prövas, såframt den misstänkte i brottmål förklaras saker till den gärning som medför ersättningskyldighet.

Om verkan av preskription.

27 §.

I rättegången eller hos exekutiv myndighet må inträdd preskription icke beaktas med mindre invändning mot fordringskrav framställts.

Preskriberas huvudstolen, vare ränta och liknande fordran tillika preskriberad.

28 §.

Utan hinder av inträdd preskription äge borgenär rätt till kvittning där sådan blivit avtalad, så ock rätt till kvittning mot fordran, som härrör från samma rättsförhållande som den preskriberade fordringen och tillkommit innan denna preskriberades.

29 §.

Har borgenär till säkerhet för sin fordran lös pant i händer eller panträtt på grund av in-teckning i fast eller lös egendom, vare den panträtt han sålunda vunnit bestående oansett fordringens preskription.

Vad i första momentet stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där borgenär innehar lös egendom med rätt att den till säkerhet för sin fordran kvarhålla; dock gälle vad nu är sagt icke i avseende å hyresvärds eller jordägares rätt att kvarhålla egendom till säkerhet för fordran hos hyresgäst eller legotagare.

Säljares förbehåll, att återtaga försålt lösöre

§ 25 (vis major).

Dersom foreldelsen ikke kan avbrytes på grunn av en uovervinnelig hindring (innen - landsk eller utenlandsk lovforskrift eller annet tilfelle av vis major), inntreer foreldelse tidligst 6 måneder etter hindringens opphør.

Erstatningskrav m. v. i forbindelse med straffesak.

§ 26.

Selv om foreldelsestiden er ute, kan erstatnings-, oppreisings- og inndragingskrav som utspringer av en straffbar handling, fremsettes under en straffesak hvor skyldneren finnes skyldig i det forhold som medfører ansvaret, eller ved særskilt søksmål reist innen 6 måneder etter at fellende dom i straffesaken ble endelig (rettskraftig).

Foreldelsens virkninger.

§ 27.

Foreldelse av en fordring omfatter også rente og lignende ytelse.

§ 28 (om motregning).

Foreldelse av en fordring medfører ikke at fordringshaveren taper motregningsrett, såfremt denne rett er avtalt eller motkravet utspringer av det samme rettsforhold som den foreldete fordring og er oppstått før foreldelsen inntrådte.

§29 (om pant m. v.).

Når fordringen foreldes, tapes:

- lovbestemt underpant som ikke er tinglyst eller registrert i særskilt rettighetsregister,
- underpant i henhold til skadeløsbrev til sikkerhet for mulig inntredende gjeldsansvar,
- underpant for krav på rente eller annen ytelse som forfaller med bestemte mellomrom og ikke er avdrag på en skyldig hovedstol.

En selgers rett etter eiendomsforbehold til levert løsøre tapes når hans fordring på kjøpesummen foreldes. Dette gjelder allikevel ikke når selgerens eiendomsrett i medhold av lov er

25 §.

Möter för vidtagande av åtgärd till preskriptionens avbrytande hinder i lagbud, som utfärdats inom eller utom riket, eller annat öoverstigit hinder /force majeure/, inträder preskription tidigast sex månader efter hindrets upphörande.

Särskild bestämmelse om skadestånd på grund av brott.

26 §.

Har åklagare eller målsägande i samband med åtals väckande i stämningsansökan uppgivit enskilt anspråk på grund av brottet, eller har, sedan åtal väckts, talan om sådant anspråk väckts utan stämning eller, sedan åtalet avgjorts genom lagakraftäggande dom, väckts i särskilt mål mot den tilltalade inom sex månader därefter, må anspråket, utan hinder av inträdd preskription, prövas, såfram den misstänkte i brottmålet förklaras saker till den gärning som medför ersättningskyldighet.

Om verkan av preskription.

27 §.

Preskriberas huvudstolen, vare ränta och liknande fordran tillika preskriberad.

28 §.

Utän hinder av inträdd preskription äge borgenär rätt till kvittning där sådan blivit avtalad, så ock rätt till kvittning mot fordran, som härrör från samma rättsförhållande som den preskriberade fordringen och tillkommit innan preskription inträdde.

29 §.

Har borgenär till säkerhet för sin fordran lös pant i händer eller inteckning i fast egendom eller i tomträtt eller i vattenfallsrätt eller i fartyg eller i luffartyg vare panträten bestående oansett fordringens preskription.

Vad i första stycket stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där borgenär innehar lös egendom med rätt att den till säkerhet för sin fordran kvarhålla; dock gälle vad nu är sagt icke i avseende å hyresvärd's eller jordägares rätt att kvarhålla egendom till säkerhet för fordran hos hyresgäst eller arrendator.

Säljares förbehåll att återtaga försålt lösöre

Stk. 4. En sælgers ejendomsforbehold over leveret løsøre taber sin virkning, når hans ret til købesummen er faldet bort ved forældelse.

Stk. 5. Af rettigheder, der som grundbyrder hviler på fast ejendom, er alene de enkelte forfaldne ydelser genstand for forældelse.

Almindelige bestemmelser.

§ 30.

Stk. 1. Vedtagelse af, at forældelse ikke skal indtræde i overensstemmelse med reglerne i denne lov, er uforbindende for skyldneren. Efter fordringens stiftelse kan aftale om fristforlængelse dog træffes med virkning for indtil 3 år ad gangen, regnet fra aftalen.

Stk. 2. Forældelsesfristen for fordringer efter massegældsbreve kan forlænges eller forkortes ved udtrykkelig bestemmelse i gælds brevet.

Stk. 3. Forældelsesfristen for fordringer ifølge rente- eller udbyttekuponer kan forlænges ved aftale, men kan ikke forkortes.

Stk. 4. Aftale, hvorefter forældelse kan indtræde tidligere end efter denne lov, kan tilsidesættes helt eller delvis, såfremt det måtte findes utilbørligt eller klart stridende mod god forretningsskik at gøre den gældende.

§ 31.

Stk. 1. Til frister efter denne lov medregnes den dag, der efter sit tal i måneden svarer til den dag, hvorfra fristen regnes. I mangel af tilsvarende dag udløber fristen på den sidste dag i måneden.

Stk. 2. Udløber fristen på en helligdag eller på grundlovsdagen, forlænges fristen til den næstfølgende søgnedag.

§ 32.

Selv om en fordring iøvrigt skal bedømmes efter fremmed ret og efter denne ikke er forældet, forældes den desuagtet efter denne lov, når skyldneren i hele forældelsestiden har haft bopæl eller ophold her i riget.

eller att äganderätten till sådant lösöre skall förbliva hos honom, vare utan verkan, när hans fordran å köpeskillingen preskriberats.

Allmänna bestämmelser.

30 §.

Avtal att preskription icke skall inträda jämlikt bestämmelserna i denna lag är icke bindande för gäldenären. Efter fordringens tillkomst må dock avtal träffas om förlängning av preskriptionstiden, som likväl icke skall äga giltighet för längre tid än tre år åt gången, räknat från avtalet.

Preskriptionstiden för fordran på grund av obligation eller annat skuldebrev, varom förmåles i 4 § 1 mom. lagen om skuldebrev, må med statsrådets tillstånd förlängas eller förkortas genom uttrycklig bestämelse i skuldebrevet.

Avtal att preskription skall inträda tidigare än jämlikt bestämmelserna i denna lag må jämkas eller lämnas utan avseende om det finnes vara uppenbarligen stridande mot gott affärs-skick eller eljest otillbörligt att göra detsamma gällande.

31 §.

Lagen om beräkning av lagstadgad tid äge tillämpning även vid beräkning av preskriptionstid enligt denna lag eller enligt avtal om preskriptionstid.

Med rättegång avses i denna lag varje förfarande vid allmän och speciell domstol samt hos offentlig myndighet, skilj omannaförfaran de och ettvart lagligen reglerat förfarande, vid vilket fordringen kan med bindande verkan för parterna fastställas. Med dom avses avgörande av saken i rättegången.

32 §.

Skall en fordran bedömas enligt främmande rätt och enligt denna icke är preskriberad, varde frågan om fordringens preskription ändock bedömd efter denna lag där gäldenären hela den tid, som enligt densamma erfordras för inträde av preskription haft hemvist eller uppehållit sig här i riket.

tinglyst eller registrert i særskilt rettighetsregister.

For øvrig er foreldelsen uten innflytelse på panterrett og tilbakeholdsrett. Likeledes er foreldelsen uten innflytelse på adgangen til å gjennomføre trekk i lønn eller lignende som vedkommende arbeidsgiver eller annen i medhold av lov har fått pålegg om før foreldelse er inntrådt.

Av rettighet som hviler som grunnbyrde på fast eiendom, foreldes bare de enkelte forfalte ytelser.

Alminnelige bestemmelser.

§ 30 (avtale om å forlenge eller forkorte foreldelsesfristen).

Skyldneren kan ikke bindende vedta at foreldelse ikke skal inntre i samsvar med regiene i denne lov. Etter at fordringen er stiftet, kan det dog treffes avtale om fristforlengelse med virkning for inntil 3 år om gangen regnet fra avtalen.

Foreldelsesfristen for fordring etter mengdegjeldsbrev kan forlenges eller forkortes ved uttrykkelig bestemmelse i gjeldsbrevet.

Foreldelsesfristen for fordring etter rente- eller utbyttekupong kan forlenges ved avtale, men ikke forkortes.

Avtale om at foreldelse kan inntre tidligere enn etter denne lov, kan helt eller delvis settes til side, såfremt det ville være utilbørlig eller åpenbart i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjelden de.

§ 31 (beregning av frister).

I frister etter denne lov medregnes den dag som etter sitt tall i måneden svarer til den dag som fristen regnes fra. I mangel av tilsvarende dag utløper fristen på den siste dag i måneden.

Utløper fristen på en helgedag eller dermed likestilt høytidsdag, forlenges fristen til den nærmest følgende virkedag.

§ 32 (forholdet til fremmed rett).

Selv om en fordring for øvrig skal bedømmes etter fremmed rett og etter denne ikke er foreidet, foreldes den allikevel etter nærværende lov når skyldneren i hele foreldelsestiden har hatt bopel eller fast opphold her i riket.

eller att äganderätten till sådant lösöre skall förbliva hos honom vare utan verkan, när hans fordran å köpeskillingen preskriberats.

Allmänna bestämmelser.

30 §.

Avtal att preskription icke skall inträda jämlikt bestämmelserna i denna lag är icke bindande för gäldenären. Efter fordringens tillkomst må dock avtal träffas om förlängning av preskriptionstiden, som likväl icke skall äga giltighet för längre tid än tre år åt gången, räknat från avtalet.

Preskriptionstiden för fordran på grund av obligation eller annat skuldebrev, varom förmales i 4 § första stycket lagen om skuldebrev, må förlängas eller förkortas genom uttrycklig bestämelse i skuldebrevet.

Avtal att preskription skall inträda tidigare än jämlikt bestämmelserna i denna lag må jämkas eller lämnas utan avseende, om det finnes vara uppenbarligen stridande mot gott affärs-skick eller eljest otillbörligt att göra detsamma gällande.

31 §.

Tid enligt denna lag, som utlöper å söndag eller annan allmän helgdag eller å påskafton, midsommarafton, julafton eller den 1 maj, förlänges till nästa söckendag.

32 §.

Skall en fordran bedömas enligt främmande rätt och enligt denna icke är preskriberad, varde frågan om fordringens preskription ändock bedömd efter denna lag, där gäldenären hela den tid som enligt densamma erfordras för inträde av preskription haft hemvist eller uppehållit sig här i riket.

§ 33.

Når der i lov er fastsat særlige forældelsesfrister eller andre særlige bestemmelser om forældelse for visse fordringer, kommer denne lovs regler til anvendelse i den udstrækning, hvori ikke andet følger af vedkommende lov eller af forholdets særlige beskaffenhed.

Ikrafttrædelse m. v.

§ 34.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1960. Den kommer til anvendelse også på tidligere stiftede fordringer, der ikke inden den nævnte dag er forældet efter de hidtil gældende regler. Dog skal forældelse i medfør af denne lov i intet tilfælde indtræde før udgangen af året 1962, medmindre fordringen også ville være forældet på et tidligere tidspunkt efter de hidtil gældende bestemmelser.

Stk. 2. Afbrydelse af forældelse, der har fundet sted før lovens ikrafttræden, bevarer virkning lige med afbrydelse efter denne lov, selv om den ikke er sket på den i loven foreskrevne måde.

§ 35.

Fra lovens ikrafttræden ophæves D.L. 5-14-4, lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer, lov nr. 111 af 31. marts 1926 om tinglysning § 42, lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af borgerlig straffelov § 16 og lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve § 25 og kap. 6.

33 §.

Genom denna lag göres ej ändring i vad i annan lag kan vara särskilt stadgat om preskription av fordringar; dock vare denna lag i övrigt tillämplig, såvida icke omständigheterna annat föranleda.

34 §.

Denna lag träder i kraft den 19. . . . Den skall äga tillämpning jämväl på dessförrinnan tillkomna fordringar, som icke före nämnda dag preskriberats enligt tidigare gällande bestämmelser; dock skall preskription enligt denna lag icke i något fall inträda före utgången av år 19. med mindre fordringen skulle vara preskriberad före nämnda tidpunkt även jämlikt tidigare gällande bestämmelser.

Preskriptionsavbrytande åtgärd, som vidtagits före ikraftträdandet, have verkan såsom hade den skett enligt nya lagen, även om enligt denna preskription icke må på sådant sätt avbrytas.

35 §.

Genom denna lag upphävas förordningen om preskription i fordringsmål och om årstämning av den 9 november 1868 samt förordningen angående närmare bestämmelser av löftesmans ansvarighet av den 24 februari 1873 i vad desamma avse preskription av fordran, 19 § 3 mom. lagen om aktiebolag av den 2 maj 1895, 24 § förordningen om införande av ny utsökningslag av den 3 december 1895, 19 § lagen om dödande av urkunder av den 14 augusti 1901 och lag om preskription av skatter och avgifter av den 26 maj 1925, 12 § lagen om obligationslån av den 30 januari 1942 och 25 § lagen om skuldebrev av den 3 juli 1947.

§ 33 (forholdet til særlovgivning).

Når det i annen lov er fastsatt særlige foreldelsesfrister eller andre særlige bestemmelser om foreldelse for visse fordringer, gj elder regiene i loven her i den utstrekning ikke annet følger av den annen lov eller av forholdets egenart.

Ikrafttredelse m. v.

§ 34 (ikrafttredelse).

Denne lov trer i kraft den 1. januar 19... Den får anvendelse også på tidligere stiftete fordringer som ikke før den nevnte dag er foreldet etter de til da gjeldende regler. Foreldelse i medfør av denne lov skal allikevel ikke i noe tilfelle inntre før utgången av året 19..., med mindre fordringen ville være foreldet på et tidligere tidspunkt også etter de regler som gjaldt inntil loven trådte i kraft.

§ 35 (opphevelse av eldre lover).

Fra det tidspunkt da loven trer i kraft oppheves:

1. lov av 27. juli 1896 (nr. 7) om Forældelse af Fordringer;
2. lov av 22. mai 1902 (nr. 11) om den almindelige borgerlige Straffelovs Ikrafttræden § 28;
3. lov av 19. juli 1910 (nr. 1) om aktieselskaper og kommanditaktieselskaper § 38 annet punktum og lov om skibs-aktieselskaper av 26. juli 1916 (nr. 9) § 38 annet (siste) punktum.

33 §.

Genom denna lag göres ej ändring i vad i annan lag eller författning kan vara särskilt stadgat om preskription av fordran; dock vare denna lag i övrigt tillämplig, såvida icke annat följer av grunderna för den andra lagen eller författningen.

Övergångsbestämmelser.

34 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 19.... Den skall äga tillämpning jämväl på dessförrinnan tillkomna fordringar, som icke före nämnda dag preskriberats enligt tidigare gällande bestämmelser; dock skall preskription enligt denna lag icke i något fall inträda före utgången av år 19..., med mindre fordringen skulle vara preskriberad före nämnda tidpunkt även jämlikt tidigare gällande bestämmelser.

Preskriptionsavbrytande åtgärd, som vidtagits före ikraftträdandet, have verkan såsom hade den skett enligt nya lagen, även om enligt denna preskription icke må på sådant sätt avbrytas.

35 §.

Genom denna lag upphävas förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer, i vad densamma avser preskription av fordran, samt 4 § förordningen den 28 juni 1798 angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utmättningsmål ävensom lagen den 20 december 1946 om tid för framställande av anspråk mot löftesman enligt 4 § sistnämnda förordning, så ock 27 § lagen den 14 juni 1929 om skiljemän samt 25 § andra stycket lagen den 27 mars 1936 om skuldebrev.

BILAG 2.

LOV OM FORELDELSE AV FORDRINGER

av 27 juli 1896 med senere endringer og tillegg.

§ 1.

Gjeldskrav eller annen fordring, der ikke er blitt erkjent eller påtalt innen sådan frist, som nedenfor bestemmes, bortfaller som foreidet.

At foreldelsesfristen utløper, medfører ikke, at fordringshaveren taper adgangen til å avkorte fordringens beløp i, hvad han på sin side skylder, såfremt enten motregning på forhånd er vedtatt eller innen fristens utløp forlangt, eller fordring og motfordring utspringer av samme rettsforhold.

På tilbakeholdsrett og panterett er fristens utløp likeledes uten innflydelse. Det motsatte gjelder dog med hensyn til underpant, forsåvidt angår renter eller annen i § 5 no. 3 omhandlet ydelse, eller forsåvidt der ved skadesløsbrev er gitt sikkerhet for mulig inntredende gjeldsansvar; likeledes med hensyn til lovbestemt underpant, for hvilket tinglysning ikke har funnet sted.

Av rettighet, der som grunnbyrde påhviler fast eiendom, er alene de enkelte forfalne terminer gjenstand for foreldelse.

§ 2.

Foreldelsesfristen regnes i almindelighet fra den dag, da fordringen er forfallen.

Er en fordrings forfallstid avhengig av forutgående opsigelse fra fordringshaverens side, regnes foreldelsesfristen fra den dag, til hvilken fordringen tidligst kunde ha vært opsagt.

At en fordring på grunn av skyldnerens misligholdelse av sine forpliktelser kan anses forfallen før den ellers bestemte tid, tillegges derimot med hensyn til fristens beregning først betydning fra den tid, da fordringshaveren ved særlig tilkjennegivende har underrettet vedkommende om, at han gjør forfallsgrunnen gjeldende.

For skatter til stat eller kommuner begynner foreldelsesfristen i intet tilfelle å løpe før fra utgången av det budgettår, for hvilket skatten er utlignet.

For statens krav på arveavgift av livsgaver og arveforskudd begynner foreldelsesfristen i intet tilfelle å løpe før mottageren bevislig har tilstillet vedkommende oppbørselsbetjent meddelelse om utdelingen.

Renter av statens krav på avgift av arv (herunder livsgaver og arveforskudd) foreldes ikke før kravet selv er foredet.

§ 3.

Fristens lengde er 10 år, forsåvidt ikke annet særlig er bestemt.

§ 4.

I 20 år foreldes:

1. Fordring på bank eller offentlig kasse i anledning av midler, som deri er insatte eller gitt i forvaring; som bank anses enhver, der ifølge anmeldelse til handelsregistret driver bankvirksomhet.
2. Fordring på livrente og lignende fordring, som består i rett til med visse mellomrum å fordre en ydelse, der ikke er å betrakte som avdrag på en skyldig hovedstol. Fristen regnes fra den dag, da den første ydelse forfalt til betaling eller kunde bringes til å forfalle ved opsigelse fra fordringshaveren.
3. Fordring etter gjeldsbrev, som er utført ediget til ihendehaveren, og som er utstedt av staten, Norges Hypotekbank eller en kommune eller forsynt med statens garanti.

§ 5.

I 3 år foreldes:

1. Fordring på vederlag for:
Varer eller løsøre, der ikke er avhendet som tilbehør til fast eiendom;
Bruk av fast eller rørlig eiendom;
Ophold, fortæring eller forpleining;
Befordring av personer eller gods;
Arbeide eller personlig virksomhet av hvilken som helst art samt enhver fordring, som støttes til løfte eller overenskomst om noen

ydelse som foran nevnt, derunder også fordring på godtgjørelse for utlegg, avholdt i forbindelse med sådan ydelse.

2. Fordring på skatt, gebyr eller annen avgift (undtagen arveavgift og stempelavgift av dokumenter), der tilkommer staten, kommuner, offentlige fonds eller innretninger eller offentlige tjenestemenn, såvelsom fordring på tilbakebetaling av sådan ydelse.
3. Fordring på for fallen rente eller på forfallen termin av lønning, pensjon, livrente, føderåd eller annen ydelse (unntatt underholdsbidrag), der skal erlegges terminvis og ikke er å betrakte som avdrag på en skyldig hovedstol.
4. Fordring, som forlover eller medskyldner, der har innfridd gjelden, i denne anledning har på hovedskyldner, medforlover eller medskyldner, dog således, at foreldelse i intet tilfelle inntreffer før ved utløpet av den frist, som vilde ha tilkommet ham, om den innfridde fordring var blitt ham overdratt.

Er det utstedt gjeldsbrev for noen av disse fordringer, skal foreldelsesfristen være ti år. Er det utstedt rente- eller utbyttekuponger gjelder reglene i § 19 a.

§ 6.

Hvor en fordring er sikret ved forløfte (kausjon), er foreldelsesfristen overfor forloveren (kausjonisten) av samme lengde som overfor hovedskyldneren. At fyldestgjørelse først kan kreves hos forloveren, efter at denne har fått særskilt varsel eller efteråt betaling forgiwes er søkt hos hovedskyldneren, kommer ikke i betraktning ved fristens beregning.

Er kravet på hovedskyldneren foreldet, kan fyldestgjørelse ikke kreves hos forloveren, selv om denne er selvskyldner. Foreldelse, der er inntrådt overfor en av flere forlovende, der overfor fordringshaveren hefter én for alle og alle for én, er uten innflytelse på dennes krav mot de øvrige.

Har skyldneren svikaktig enten lagt skjul på eller undlatt å meddele pliktig underretning om omstendigheter, hvorav fordringens tilværelse eller forfall er avhengig, skal foreldelse ikke anses inntrådt, så lenge der ikke er hengått 3 år fra den dag da fordringshaveren blev bekjent med de pågjeldende omstendigheter, eller 1 år fra skyldnerens død.

8.

For fordring, som tilkommer

1. den ene ektefelle mot den annen,
2. den, der er under vergemål, mot verge eller overformynder,
3. upersonlig rettighetshaver, såsom stiftelse eller aktieselskap mot bestyrer,

utløper foreldelsesfristen ikke, før enn 3 år er forløpet efter forholdets ophør.

Forpliktelse, som i henhold til selskapskontrakt påhviler medlem av et selskap til å gjøre tilskudd til selskapsmassen, er ikke gjenstand for foreldelse, sålenge vedkommende er medlem av selskapet.

§ 9.

Dør eller forsvinner skyldneren eller fordringshaveren, eller blir denne umyndiggjort eller hans bo tatt under konkursbehandling i løpet av det siste år av foreldelsesfristen, forlenges denne til årsdagen efter den nevnte begivenhet.

Foreldelsesfristen kan dog ikke på grunn av flere sådanne begivenheter forlenges utover 1 år fra den dag, da den efter lovens øvrige bestemmelser vilde vært utløpet.

§ 10.

Er der innen foreldelsesfristens utløp av skyldneren eller i hans bo utferdiget proklama eller annen offentlig innkallelse, hvorved fordringshaverne opfordres til innen en viss tid å annelde sine krav, inntreffer foreldelse ikke før utløpet av den i innkallelsen satte frist.

Er - utenfor tilfelle av offentlig skifte- eller konkursbehandling (jfr. § 14) — anmeldelse betimelig skjedd i henhold til sådan innkallelse som ovenfor nevnt, skal derhos påtale i ethvert fall stå fordringshaveren åpen i 1 år, regnet fra innkallelsefristens utløp.

§ 11.

Har skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller stiltiende erkjent sin forpliktelse - såsom ved løfte om betaling eller erleggelse av rente -, begynner en ny foreldelsesfrist å løpe fra den dag, da sådan anerkjennelse har funnet sted, eller da fordringen derefter forfaller eller kan bringes til å forfalle ved opsigelse fra fordringshaveren. Er der for sådant bankinnskudd som i § 4 nr. 1 omhandlet i bankens bøker tilført renter, løper likeledes en ny foreldelsesfrist

fra utløpet av den tid, for hvilken rentene er beregnet.

§ 12.

Til fordringenes betimelige påtale er det tilstrekkelig, at forliksklage er kommet inn til forliksrådet eller stevning til retten, eller at kravet er fremsatt under saken innen fristens utløp. Henvises saken fra forliksrådet, må stevning være kommet inn til retten senest et år etter henvisningen.

Hvis søksmålet blir avvist på grunn av uforsettlige feil, eller hvis det ellers ender uten dom, blir virkningen av den betimelige påtale fremdeles i kraft, når kravet reises påny senest tre måneder, etteråt kjennelsen blev forkynt for saksøkeren.

Er der for fordringen vunnet dom, kjennelse eller offentlig forlik, begynner en ny foreldelsesfrist å løpe den dag, da fordringen ifølge dommen, kjennelsen eller forliket forfaller eller kan bringes til å forfalle ved opsigelse fra fordringshaveren. Fristen skal i så fall være 10 år eller, forsåvidt fordringen faller inn under § 4, 20 år. Dog undtas krav på rente eller annen i § 5 nr. 3 omhandlet ydelse, der først påløper eller forfaller etter dommen, kjennelsen eller forliket, idet sådant krav er gjenstand for foreldelse overensstemmende med nevnte § 5.

§ 13.

Dersom erhvervelse av dom, kjennelse eller forlik er unødvendig til inndrivelse av fordringen, anses påtale betimelig å være skjedd, når **begjæring** om utleggsforretning (utpantning) eller, hvor sådan forretning er unødvendig, begjæring om tvangsauksjon er innkommet til vedkommende myndighet innen utløpet av foreldelsesfristen og forretningen blir fremmet uten ugrunnet ophold. For krav på formues- og inntektskatt til stat eller kommune anses foreldelsesfristen å være avbrutt når utpantning til sådan tid som nevnt er holdt eller forsøkt holdt på det sted som i skatteministerens utvalgte bopel eller på et sted som han senere vites tilflyttet, selv om han ikke lenger bor der når utpantningsforretningen holdes eller søkes holdt.

Tilsvarende regler gj elder når en pantlover innen utløpet av fristen hos vedkommende myndighet har begjært sig sitt pant overdratt til brukelighet.

Blir forretningen nektet fremme eller ophevet, finner med hensyn til adgangen til ny påtale

regiene i § 12 annet ledd tilsvarende anvendelse.

Ellers finner forskriftene i samme paragrafs tredje ledd tilsvarende anvendelse. Dog foreldes ikke renter av skattekrav før kravet selv er foreldet.

Forsåvidt det for skattekrav, i tilfelle med påløpne renter og omkostninger, innen utløpet av foreldelsesfristen er gitt vedkommende arbeidsgiver m. v. pålegg om skattetrekk overensstemmende med skattelov for landet § 114, for byene § 106, inntretr ikke foreldelse så lenge adgangen til skattetrekk står åpen. Det samme gj elder med hensyn til underholdsbidrag og andre krav når det med hjemmel i lovgivningen om innkreving av underholdsbidrag er gitt arbeidsgiver eller andre pålegg om å foreta trekk for slike krav.

§ 14.

Er skyldnerens bo tatt under offentlig skifte- eller konkursbehandling, anses fordringen påtalt, når den er anmeldt i boet. Blir fordringen anerkjent, men ikke fyldestgjort i boet, finner med hensyn til det krav, som fordringshaveren måtte ha på skyldneren eller hans arvinger, forskriftene i § 12, tredje stykke tilsvarende anvendelse, således at den nye frist ikke løper førenn fra behandlingens slutning. Opnås ikke anerkjennelse av fordringen, står, om foreldelsesfristen imidlertid er utløpet, særskilt påtale fordringshaveren åpen i 6 måneder, regnet fra den avsaatte desisjon eller dom eller, om ingen rettsavgjørelse er truffet, fra behandlingens slutning.

§ 15.

Er det vedtatt, at tvist om en fordring skal avgjøres ved voldgift, anses fordringen betimelig påtalt, når fordringshaveren innen fristens utløp har iverksatt, hvad der fra hans side er å foreta for å bringe saken igång, og derefter fremmer denne med tilbørlig hurtighet. Er skriftlig voldgiftskjennelse avsaat, finner forskriftene i § 12, tredje stykke tilsvarende anvendelse. Likeledes finner forskriften i samme paragrafs annet stykke tilsvarende anvendelse, om voldgiftskjennelse ikke opnås.

§ 16.

Er påtale reist mot en av flere forpliktete, skal fordringen mot de øvrige anses betimelig påtalt, når fordringshaveren innen utløpet av foreldelsesfristen har gitt dem varsel om forfølgningen på den i lov om rettergangsmåten for tvistemål § 80 bestemte mate, og han derhos

inntaler sitt krav innen 6 måneder, etteråt saken er avsluttet ved dom, kjennelse eller forlik eller på annen måte overensstemmende med de foregående paragrafer.

Tilsvarende regel gj elder, når fordringen avhenger av et rettsforhold, hvorom sak er reist av eller mot fordringshaveren.

§ 17.

Kan en fordring, hvis foreldelse er å bedømme efter norsk rett, ikke for tiden påtales ved norsk domstol, kan fordringshaveren ved derom innen fristens utløp å gjøre anmeldelse bevare retten til påtale, inntil et år er forløpet fra den tid, da adgangen til påtale ved norsk domstol er inntrådt, dog ikke lengere enn i 10 år fra anmeldelsen.

Anmeldelsen gjøres skriftlig til underretten på det sted, hvor fordringshaveren har sin bopel, eller, om han ingen bopel har her i riket, til Kristiania byrett. Den blir å innføre i en dertil innrettet bok.

Nærmere forskrifter om, hvorledes anmeldelsen skal være avfattet, kan gis av vedkommende regjeringsdepartement.

§ 18.

Utløpet av foreldelsesfristen skal ikke være til hinder for, at det ved dom i offentlig straffesak, hvorved noen domfelles for en forbrytelse, pålegges domfelte å tilsvare den skadelidende erstatning for det ved forbrytelsen forvoldte tap. Blir en i straffesaken nedlagt erstatningspåstand ikke tatt under påkjennelse, gj elder om adgangen til særskilt inntale, hvad der i § 12, an net stykke er bestemt.

§ 19.

Fordring efter pengeseddel er ikke gjenstand for foreldelse efter nærværende lov.

§ 19 a.

Fordring efter rente- og utbyttekuponger forældes i 3 år efter kupongens forfallsdag. Kortere frist kan ikke avtales.

Den som innen foreldelsesfristens utløp har meldt skyldneren at hans kupong er kommet bort og gjør sin eiendomsrett antagelig, kan kreve den betalt når fristen er slutt.

§ 20.

Vedtagelse av, at foreldelse ikke skal inntre, eller av en lengere foreldelsesfrist enn den lovbestemte er uforbindende for skyldneren. Dog skal en lengere frist gyldig kunne vedtas for:

1. Gjeldsbrev, der i medhold av lovgivningen utstedes til ihendehaveren;
2. Rente eller utbyttekupons til gjeldsbrev eller aktiebrev;
3. Police, der utstedes av livrente-, pensjons- eller forsikringsinnretning, og kupons til sådanne policer samt
4. de i § 4, nr. 1 omhandlede fordringer på bank eller offentlig kasse.

§ 21.

Norske Lovs 5-13-2 opheves, hvorimot de i andre lovbestemmelser inneholdte særlige forskrifter om foreldelse av fordringer forblir i kraft.

§ 22.

Nærværende lov trer i kraft den 1ste januar 1897. Den kommer til anvendelse også på tidligere forfalne fordringer, som ikke innen den nevnte dag er bortfalt i medfør av de hittil gjeldende regler; dog skal foreldelse i medfør av nærværende lov i intet tilfelle inntre før utgången av året 1901, medmindre fordringen også efter de hittil gjeldende regler vilde være bortfalt ved et tidligere tidspunkt.

